

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 11. JUNIJA 1981

ŠTEVILKA: 22 • LETO: XXX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

OSNOVE IN MERILA ZA OCENJEVANJE INVESTICIJSKIH PREDLOGOV ZA ODLOČITVE IN ODREJANJE PREDNOSTI

V samoupravnem sporazumu o temeljih plana SOZD Slovenske železarnice za obdobje 1981-1985 smo se odločili, da bodo imele v tem srednjeročnem obdobju prednost predvsem tiste ekonomske uspešne naložbe, ki izpolnjujejo naslednje kriterije v dejavnosti črne metalurgije:

- povečanje, predvsem pa posodobitev izdelave jekla in s tem delna zaokrožitev obstoječih proizvodnih zmogljivosti;
- posodobitev proizvodnje;
- zmanjševanje specifične porabe energije;
- izboljšanje delovnih pogojev in varstva okolja;
- povečanje izvoza ali znižanje uvoza.

V predelovalni dejavnosti bo še večji poudarek dan ekonomski uspešnosti naložb, sledili bomo naslednjim naložbenim kriterijem:

- čim večja izvozna usmerjenost;
- posodobitev tehnologije in izboljšanje asortimenta proizvodnje;
- čim večja predelava kvalitetnega jekla v okviru SOZD Slovenske železarnice.

V dogovoru o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981-1985 so v prvem poglavju kriteriji za prestrukturiranje gospodarstva, ki natančneje opredeljujejo minimalne zahteve in merila za in-

vesticijske odločitve v tem srednjeročnem obdobju, oziroma merila, ki dajejo prednost tistim naložbam, ki v večji meri zadovoljujejo predpise.

Namen članka ni, da bi dajal podrobna navodila in obrazložitev, kako je treba pripraviti program naložb, da bi ustrezali vsem kriterijem in kako vrednotiti posamezna določila. Strokovna priprava investicijske dokumentacije je stvar strokovnih služb in prav tako izračunavanje minimalnih zahtev po

(Nadaljevanje na 9. strani)

ANTON MIKLIČ O KONGRESU SAMOUPRAVLJALCEV

Pred odhodom na tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije, ki bo od 16. do 18. junija v Beogradu, smo naprosili našega delegata Antona Mikliča, sicer pa predsednika delavskega sveta Železarnice, da nam odgovori na naslednja vprašanja:

Na začetku moram povedati, da sodelovanje na kongresu pomeni ne samo čast in nagrado za dosedanje delo, ampak predvsem obvezo za delo naprej. Predhodna dva kongresa samoupravljalcev sta veliko prispevala k razvijanju samoupravljanja in odnosov znotraj tega sistema. Prvi kongres je uradno verificiral delavske svete, drugi kongres pa je spodbudil ustavo in zakon o

zduženem delu. Tudi od tretjega kongresa samoupravljalcev pričakujem, da nam bo dal novih spodbud in kvalitete za nadaljnje utrjevanje in razvoj naše poti socialističnega samoupravljanja.

Ze dosedanje priprave na kongres pomenijo široko fronto osveščanja delavcev in občanov na vseh področjih našega samoupravnega delovanja. Z obravnavo osnutka resolucije in pokongresno aktivnostjo se bo ta boj za uveljavljanje razvojne usmeritve samoupravljanja nadaljeval. Zato menim, da sam kongres kot trenutno dejanje brez široke akcije vseh pred njim in po njem ne bi imel prave vrednosti. Zato je kongres le kot dejanje, ki zabeleži sedanjí trenutek, spoznanja in izkušnje vseh delovnih ljudi, ki so bila oblikovana v vseh sredinah široke predkongresne dejavnosti, pa pomenijo za kongres usmeritev in pot, ki jo mora leta dati za vnaprej.

Če strnem misli, je bistvo našega samoupravljanja nenehno in trajno razvijanje odnosov znotraj samoupravne ureditve, ne pa samo kon-

Nadaljevanje na 2. strani

V MAJU VEČ POLIZDELKOV IN BOLJŠI REZULTATI

V maju smo dobili iz tujih virov 10.204 tone raznih polizdelkov, kar je bila letos največja mesečna količina. To se je tudi poznalo pri doseženi gotovi proizvodnji, katere operativni program smo dosegli s 101,7 %. Nekoliko slabši rezultat je bil dosežen pri operativnem programu skupne proizvodnje, ki je bil predvsem zaradi težav v TOZD Jeklarna izpolnjen s 95,8 %.

TOZD PLAVŽ

Oba plavža sta presegla načrtovano skupno proizvodnjo. V času letnega remonta kisikarne, ki je bil izveden v maju, ni bilo na razpolago kisika za dodajanje vpihanemu zraku in je to vplivalo na znižanje proizvodnje. Če tega ne bi bilo, bi bil doseženi proizvodni rezultat še precej boljši.

TOZD JEKLARNA

Jeklarna v maju ni dosegla načrtovane skupne proizvodnje. V martinarni so bile težave zaradi pomanjkanja grodlja in velike bolezni-

(Nadaljevanje na 7. strani)

PRODAJA V MAJU NIŽJA OD NAČRTOVANE

V maju smo s prodajo 34.435 ton osnovne dejavnosti načrtovano količino prodaje dosegli 97 %, načrtovano vrednost osnovne realizacije pa le 93,9 %, saj je bila dosežena poprečna prodajna cena 25.791 din/t za 836 din/t ali za 3,1 % nižja od planirane in za 258 din/t nižja od cene, dosežene v aprilu.

Realizacija storitvenih TOZD je bila v maju 59,1 % višja, kot smo načrtovali, medtem ko je bila ostala realizacija vključno s TOZD Družbena prehrana za 11,9 % nižja od načrtovane. To dvoje je vplivalo na indeks doseganja plana skupne realizacije v pozitivni smeri, saj se je dvignil za 0,2 % in tako znašal 94,1 %.

Rezultati prodaje so bili v absolutnih zneskih tako po količini kot po vrednosti boljši kot v predhodnem mesecu. Če primerjamo izvrši-

tev s planom v dveh mesecih, vidimo, da smo se maja bolj približali planirani količini kot v aprilu, medtem ko so relativni vrednostni rezultati slabši, saj je bilo v planu predvideno v poprečju 6,8 % povišanje cen, do tega pa ni prišlo. Tako lahko rečemo, da planirana realizacija ni bila dosežena zaradi nedosežene planirane prodajne količine, nižje prodajne cene, kot je bila načrtovana in zaradi neugodne strukture prodaje posameznih TOZD znotraj Železarnice.

(Nadaljevanje na 8. strani)

GIBANJE GOSPODARSTVA V OBČINI V PRVEM TROMESEČJU

Konec maja so vsi trije zbori skupščine občine Jesenice na ločenih sejah obravnavali informacijo o gibanju gospodarstva v občini v prvem letošnjem tromesečju, ki jo je delegatom v razpravo predložil komite za družbeno planiranje in družbenoekonomski razvoj skupščine občine Jesenice. Nekoliko skrajšano in prirejeno informacijo povzemamo iz delegatskega gradiva.

Informacija je bila pripravljena po ročno obdelanih periodičnih obračunih za prvo tromesečje in zajema 73 organizacij združenega dela iz gospodarstva. Zajema najpomembnejše kazalce: celotni prihodek, porabljenega sredstva, amortizacijo, dohodek, čisti dohodek, akumulacijo, izgube, zaposlenost, osebno porabo in zunanjetrgovinsko menjavo.

HITREJŠE NARAŠČANJE PORABLJENIH SREDSTEV OD CELOTNEGA PRIHODKA

Celotni prihodek 73 organizacij združenega dela je v prvem tromesečju znašal skupaj 6.050.669.000 din, ali 38 % več kot v enakem obdobju lani. Celotni prihodek Že-

Nadaljevanje na 3. strani

Zdaj moramo od vseh besed, ki smo jih spregovorili tu, preiti k dejanjem. Sprejeli smo dobre in jasne sklepe o poteh nadaljnjega razvoja naše države in o nadaljnji krepitvi Zveze komunistov Jugoslavije. Zdaj je poglavitno, da vsi skupaj in vsak posebej organizirano začnemo z njihovim uresničevanjem. S tem ne smemo čakati, kakor se je to dogajalo v preteklosti in celo nekaj časa po desetem kongresu, ampak se moramo lotiti dela tako rekoč že danes. Treba je še bolj odhajati v množice, med naše delovne ljudi, ki v zvezi komunistov vidijo svojo organizacijo, sposobno urejati tudi najtežja vprašanja. Jaz sem zmerom poudarjal, da je kabineto vodenje zelo škodljivo. V današnjih razmerah tudi ni več mogoče.

Tovariš Tito na XI. kongresu ZKJ

Sodelavca - kovača (Foto I. Kučina)

POZDRAV TRETJEMU KONGRESU SAMOUPRAVLJALCEV JUGOSLAVIJE

Prihodnji teden od 16. do 18. junija se bo v Beogradu na tretjem kongresu samoupravljalcev Jugoslavije zbralo 1500 delegatov iz vseh jugoslovanskih republik in pokrajin in delegatov delavcev na začasnem delu v tujini. Kongres bo ocenil doseženo stopnjo razvoja glede na določila ustave, zakona o združenem delu in druga sistemska določila in kako so bila presajena sporočila drugega, sarajevskega kongresa samoupravljalcev Jugoslavije v prakso in življenje, opredelil in spodbudil procese nadaljnjega razvoja socialističnega samoupravljanja.

Tokrat bo to veliko zborovanje delavskega razreda Jugoslavije potekalo brez vodje naše socialistične revolucije tovariša Tita, ki je dal pobudo za tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije v svoji zadnji novoletni poslanici 1980 in ki je bil pobudnik in strateg socialističnega samoupravljanja. Tretji kongres, kakor poudarja osnutek kongresne resolucije, pa bo tudi brez tovariša Edvarda Kardelja, ki je dal neprecenljiv teoretični in praktični prispevek k zasnovi in razvoju sistema socialističnega samoupravljanja.

Drugi kongres samoupravljalcev Jugoslavije se je pred deseti leti odvijal v prelomnih trenutkih našega razvoja in je odločilno vplival na nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih družbeno-ekonomskih, političnih in mednarodnih odnosov v naši jugoslovanski skupnosti. Na izkušnjah dvajsetletnega razvoja samoupravljanja pri nas je drugi kongres odgovoril na številna temeljna vprašanja dotedanje samoupravne prakse ter opredelil smeri in perspektive nadaljnje izgradnje socialistične samoupravne družbe, ki temelji na oblasti združenega dela. V desetletnem obdobju po drugem kongresu smo najprej dobili zgodovinsko pomembna, tako imenovana delavska ustavna dopolnila, čemur je sledila nova ustava, zakon o združenem delu in vrsta sistemskih zakonov in političnih opredelitev, s katerimi smo začrtali osnove za dolgoročni razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ter dinamični materialni in kulturni razvoj države.

Neznanstveno in zmotno bi bilo ocenjevati, da bodo zelo jasno opredeljene razvojne usmeritve drugega kongresa in ustavne opredelitve ter določila zakona o združenem delu presajena v prakso in življenje brez težav in pomanjkljivosti. To je dolgoročni proces, ki se povezuje z ekonomsko razvitostjo, različnimi odpori in omahovanji, subjektivnimi slabostmi in odstopanji, mednarodnim ekonomskim in političnim gibanjem in ne nazadnje z razvojem družbene zavesti. Kljub številnim težavam in pomanjkljivostim, s katerimi smo se soočali v minulem desetletnem obdobju in se soočamo tudi danes, pa je samoupravljanje potrdilo svoj zgodovinski pomen, ki se odraža v pomembnih rezultatih, ki smo jih dosegli v razvoju materialnih sil, pri krepitvi družbenega položaja delovnih ljudi - samoupravljalcev, z nenehnim naraščanjem njihovega osebnega in družbenega standarda.

Naj iz kongresnega dokumenta navedemo le nekaj podatkov, ki ponazarjajo velik napredek, ki smo ga dosegli v preteklem obdobju:

»V preteklem desetletju se je družbeni proizvod povečal za več kot tričetrt, na prebivalca pa za več kot 50 odstotkov. V združenem delu se je zaposlilo nad dva milijona novih delavcev. Osnovna sredstva v družbenem sektorju gospodarstva so se več kot podvojila, na delavca pa so se realno povečala za okoli 50 odstotkov.

Napredovali smo pri zadovoljevanju osebnih in družbenih potreb delovnih ljudi. Osebna poraba in življenjski standard sta se v celoti povečala za dve tretjini. V preteklem desetletju smo zgradili okoli 1,4 milijona stanovanj.

Ob tem moramo tudi poudariti, »da v številnih državah, v delavskem in naprednem gibanju v svetu, še vedno narašča zanimanje za samoupravljanje kot objektivno potrebo in zahtevo po razvoju sodobne človeške družbe. To pa še povečuje našo odgovornost za nadaljnji uspešni razvoj samoupravljanja pri nas.

Veliko beograjsko zborovanje delavskega razreda Jugoslavije bo potekalo v izredno neugodnih mednarodnih, političnih in ekonomskih razmerah, k čemur se pridružujejo še neugodna gibanja v našem gospodarstvu, na katera, poleg subjektivnih vzrokov, močno vplivajo tudi mednarodne razmere. Ravno zato je beograjski kongres samoupravljalcev velik politični dogodek in zato lahko od njega veliko pričakujemo, še posebno, ker so priprave nanj močno razgibale delavski razred in delovne ljudi Jugoslavije.

ANTON MIKLIČ O KONGRESU SAMOUPRAVLJALCEV

(Nadaljevanje s 1. strani)

gres kot trenutno dejanje. Ravno široke razprave o vseh področjih samoupravnega delovanja v predkongresnem obdobju dajejo kongresu svojo veliko vrednost in kvaliteto. Zavedati se moramo, da sestanek, simpozij ali kongres ni nosilec samoupravljanja, temveč da je to le nenehni boj za uveljavljanje pravic delavcev skozi vse oblike samoupravljanja, ki ga mu le-ta nudi na svoji razvojni poti in da je kongres s svojimi usmeritvami le spodbujevalec in pospeševalec na tej poti.

KAJ SPOROČAMO ŽELEZARJI III. KONGRESU SAMOUPRAVLJALCEV?

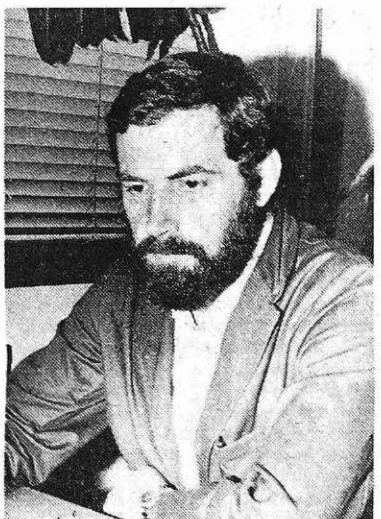
Zaradi organiziranejšega pristopa je bilo v pripravah na kongres celotno področje samoupravljanja razdeljeno v tri tematska področja, in sicer:

1. Odločanje delavcev v združenem delu o pridobivanju in delitvi dohodka.

2. Samoupravno povezovanje in združevanje na temeljih dohodka - bistven dejavnik družbene reprodukcije, samoupravnega planiranja in razvoja.

3. Združeni delavci v delegatskem sistemu.

Delavci TOZD in delovnih skupnosti naše železarnice smo se aktivno vključevali v razprave na vseh tematskih področjih. Tako smo sodelovali v razpravah v Peko Tržič, Sava Kranj, Iskra Kranj in LTH Škofja Loka. Poleg vključevanja v te razprave pa je bila Železarna tudi nosilec razprave na temo: Spodbujanje inventivnega dela, ustvarjalnosti in iznajdljivosti ter oblikovanje ustreznih organov in meril za posebno nadomestila osebnih dohodkov na tej podlagi.

Anton Miklič - naš delegat na 3. kongresu samoupravljalcev Jugoslavije

Po zelo uspešni razpravi, katere so se udeležili tudi predstavniki drugih delovnih organizacij (Sava Kranj, IBI Kranj itd.), je delovna skupina oblikovala sporočilo, ki bo posredovano na kongresu kot prispevek železarjev na področju razvijanja inventivne dejavnosti.

Za razpravo na kongresu pa smo v Železarni pripravili temo z naslovom: Oblikovanje meril za spremljanje uspešnosti dela in vrednotenje kreativnega dela, fizičnega dela in dela v težkih pogojih. S tem sporočilom, ki bo posredovano neposredno na kongresu, železarji želimo osvetliti problematiko dela v težki industriji - železarstvu in predvsem vrednotenje tega dela. Sporočilo vsebuje oris težkih pogojev dela in posledice tega na visoko stopnjo fluktuacije, veliko bolezensko odsotnost, nezainteresiranost za tovrstno delo in visoko število poškodb.

Ena izmed poti za normalizacijo takega stanja je tudi oblikovanje ustreznih meril za spremljanje uspešnosti del in pravilno vrednotenje teh del. Zato moramo že zadane naloge s tega področja čimprej realizirati.

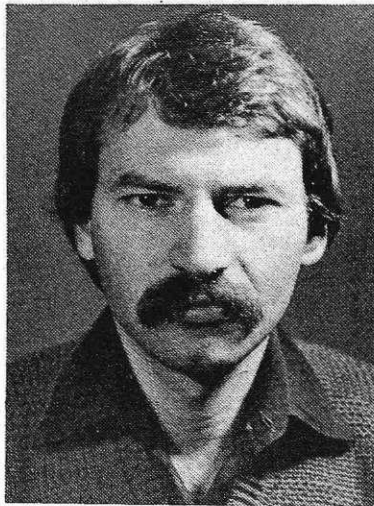
Zirati. Z novo metodo analitičnega ocenjevanja del in spremembami v sistemu nagrajevanja bomo dosegli večjo stimulativnost osebnega dohodka. Glede na lastne izkušnje in v skladu z družbeno usmeritvijo vrednotenja del in nalog daje večji poudarek delovnim naporom in pogojem dela. Tako so pogoji dela udeleženi z 18%, delež delovnega napora 27%, fizični napor v strukturi delovnega napora pa zajema skoraj polovico teže. Na račun visokih deležev, pogojev dela in delovnega napora ima znanje v tej strukturi relativno nizek delež - le 35%. Takšna razmerja v vrednotenju postavljajo kot prioriteta dela, dela v težkih pogojih in zahtevna fizična in strokovna dela z visoko stopnjo odgovornosti. Vrsta dodatkov, predvsem tistih za stimuliranje težkih pogojev dela, dajejo sliko relativno visokih osebnih dohodkov, pri odhodu v pokoj pa podpoprečno pokojnino. Zato predlagamo, da se mora celotni redni dohodek obvezno upoštevati pri izračunu pokojninske osnove.

Uveljavljanje sodelovanja na osnovi dohodkovnega povezovanja, krepitev lastne materialne osnove, ki prispeva k večji proizvodnji in poslovni stabilnosti in zagotavlja delavcem materialno in socialno varnost, so cilji, ki nas vodijo k načrtovanju nove elektrojeklarne. Nujnost te odločitve je mnogostranska: izboljšanje delovnih pogojev, višja produktivnost in ekonomičnost, večja in kvalitetnejša proizvodnja itd.

nost, večja in kvalitetnejša proizvodnja itd.

To je kratek povzetek sporočila, ki ga bomo jeseniški železarji, delavci, samoupravljalci posredovali tretjemu kongresu samoupravljalcev.

Obema delegatoma naše železarnice, Antonu MIKLIČU in Tihomirju KOSTIČU, ki je trenutno bolezensko odsoten in ga zato nismo mogli vključiti v naš razgovor, želimo plodnega sodelovanja na kongresu.

Tihomir Kostić - naš delegat na tretjem kongresu samoupravljalcev Jugoslavije

ZMANJŠANJE DELOVNEGA PROSTORA POVEČUJE MOŽNOST NEZGODE PRI DELU

V zadnjem času v Železarni veliko govorimo o delovni in tehnološki disciplini in o novih ukrepih za izboljšanje nastale situacije. V zadnji številki Železarja smo takšen prispevek lahko prebrali na naslovni strani. Toda stvari ne smemo posploševati, kar je zapisano tudi v tem članku. Še imamo delavce, ki se zavedajo svojih obveznosti do kolektiva in do celotne družbe, delavce, ki vestno opravljajo svoje delo. Žal pa prav takšne delavce nemalokrat gledamo postrani, še posebej, če dovolj vztrajno opozarjajo na napake in nepravilnosti pri delu.

Vsi vemo, da je eden od pogojev za dobro in uspešno delo tudi varnost, dosledno upoštevanje vseh predpisov o varstvu pri delu, kar je bilo poudarjeno v zadnjem času tudi na nekaterih sestankih samoupravnih delovnih skupin.

Sklenil sem, da v tem prispevku napišem nekaj o tem, v kakšnih pogojih delajo delavci v enem od oddelkov v TOZD Hladna valjarna Jesenice. V okviru te TOZD je tudi oddelk ZARILNICA za termično obdelavo materiala, oziroma kjer material žarijo. V oddelku so globinske in zvonaste žarilne peči. V začetku sta bili montirani dve, pozneje pa tri zvonaste peči. Ob ukinitvi dveh konti peči sta bili dodatno zgrajeni še dve. Za vsako peč so potrebni trije podstavki. Prostor je zaradi velikosti peči, kotlov in hladilnih zvonov precej utesen. Zato morata oba, žarilec, še posebej pa žerjavovodja, paziti, da ne pride do nezgode pri delu, saj je znano, da je delo na utesenjenem prostoru še bolj zahtevno. Še posebno žerjavovodja mora imeti dobre živce in mirno kri, saj v zadnjem času pod žerjavom ni več starih, izkušenih delavcev. Kljub vročini in ropotu pa bi vse še nekako šlo, če ne bi pred leti del tega, že tako utesenjenega prostora uporabili za skladiščenje rezervnih delov. Žerjavovodje so sicer opozarjali, da to ni dobro, da jim s tem otežujejo delo, da je s tem povečana možnost nezgode pri delu, toda ostalo je pri tem, kar so odločili vodilni delavci.

Postopno je del tega prostora postal skladišče. Trenutno je na njem naslednje: rezervni valji in ležajni oklepi večjih dimenzij, ležaji, dva večja stara elektro motorja in nekaj navlake. Delovni prostor si je na zahtevo žerjavovodje tovariša Zajca, 19. septembra 1979 ogledal tudi varnostnik omenjene TOZD. Po naključju je le dan kasneje, torej 20. septembra 1979, oddelk obiskal tudi republiški inšpektor za varnost v prisotnosti takratnega asistenta oddelka tovariša Pod-

lipnika. Ko je žerjavovodja zvedel, kdo je v obratu, je brez strahu pristopil in povedal, pa tudi pokazal, da se del prostora uporablja za skladiščenje rezervnih delov. Inšpektor je osebno zadolžil asistenta oddelka, da morajo delovni prostor izprazniti. Seveda mu je asistent ugovarjal, da v tistem trenutku ni mogoče najti drugega prostora, toda inšpektor je vztrajal pri svoji zahtevi. To je vpisano tudi v raportno knjigo žerjavovodji. Toda na žalost je vse do danes, torej skoraj dve leti po tem, stanje še vedno takšno. Nič ne čuti toliko osebne odgovornosti, da bi opravil zadolžitvev in zahtevo republiškega inšpektorja za varnost!

Kaj torej čakamo?! Da bo nekdo tudi denarjem kaznovan? Da bo nekega dne, ko se bo odpelo breme, prišlo do nezgode, ker delavec pod žerjavom nima kam odskočiti? Po drugi strani pa tarnamo nad preveliko bolezensko odsotnostjo in o porastu nezgod pri delu. V takih primerih kaj drugega niti ne moremo pričakovati.

Žerjavovodjem so poleg tega, da delajo v ropotu in na vročini, naložili še dodatno, psihično obremenitev in nenehni strah pred nezgodo pod žerjavom. Mogoče se bo kdo vprašal, od kod vse to vem. Kako ne bi, ko pa sem občasno pred dvajsetimi leti tudi sam vozil ta žerjav. Takrat k sreči še ni bilo toliko peči, pa tudi ropota, prahu in plina je bilo manj. Da na tem delovnem mestu lahko delajo le zdravi in vsestransko sposobni delavci, dokazuje tudi to, da je na osnovi preventivnega zdravstvenega pregleda moral eden od žerjavovodj zamenjati delovno mesto zaradi okvare sluha. Tudi ostali imajo zmanjšane vidne in slušne sposobnosti, kar je ob upoštevanju okolja, v katerem delajo, tudi razumljivo.

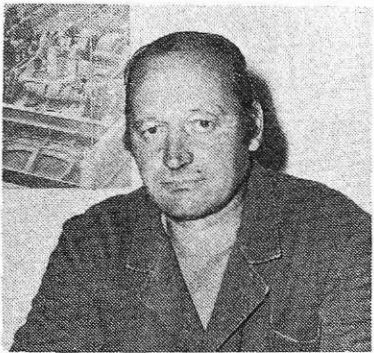
Skupaj z delavci na globinskih pečeh so na sestankih samoupravnih delovnih skupin že večkrat zahtevali, naj se jim za odmor med delom v obratu uredi zaprt, lahko tudi lesen prostor (baraka), kjer bi si odpočili, popili čaj ali kakšno osvežilo pijačo. Vse kaže, da so tudi tisti, do katerih naj bi prišle te zahteve, slušno prizadeti, če sklepam po tem, da delavci do danes na ta predlog niso dobili še nobenega odgovora. To je tudi eden redkih oddelkov v Železarni, kjer se delovni in drugi pogoji v več kot dvajsetih letih niso prav nič spremenili.

Za zaključek naj povem, da bomo morali v bodoče ob nenehnih dodatnih zadolžitvah delavcev kdaj prislunhiti tudi njihovim opozorilom in realnim zahtevam, saj vendar prav vestni in dobri delavci nikoli ne zahtevajo nekaj nemogočega. Z realizacijo njihovih predlogov bomo dokazali, da jih slišimo in da njihove predloge tudi upoštevamo. To pa bo prav gotovo med njimi ustvarilo večje zadovoljstvo in zaupanje, zato bodo še lažje in bolje uresničevali planske obveznosti. Prav to pa je tisto, česar si v sedanjih situaciji v Železarni želimo vsi. Janko Fon

PORTRET SODELAVCA

VLADIMIR PODLIPNIK je vodja oddelka bluming-štekel. 1962 leta je začel delati v valjarni 2400. Delal je skoraj na vseh delovnih mestih v tem obratu in ko je prišel iz vojske ga je delo tu še vedno čakalo. Spominja se, da je kar nekaj let delal vseh sedem dni v tednu. »Delal sem z veseljem,« pravi, »čeprav sem bil izučen za livarja. Tukaj pa sem delal kot valjavec.« Ob delu je končal srednjotehnično šolo, potem se je poročil. Na Beli je prišel delati takrat, ko montažna dela na valjarni še niso bila končana. Tu je potem, tudi ob delu, končal višjo šolo za organizacijo dela. Najprej je bil dispečar, potem vodja izmene in sedaj je vodja oddelka.

»Valjanje me zanima in tu mislim ostati do upokojitve. Naše delo ni enolično, vsak dan je kaj novega in tudi zahteve se pri našem delu vedno spreminjajo. Tudi pri odnosih s sodelavci nimam problemov. Moti pa me že to, če se dva kregata, čeprav pri tako težkem delu včasih popustijo živci. Lepo je, če človek hodi na delo z veseljem. Pride pa obdobje ko ni tako. Če se ljudje razumejo in vidiš da delajo z veseljem, takrat ni važno če greš domov tudi kakšno uro kasneje. Imam srečo, da delam z ljudmi, ki se med seboj razumejo in ki jim delo nekaj pomeni. Na žalost pa so vmes tudi slabi delavci in ravno zaradi teh tudi velikokrat izostane uspeh. Drugače se je večina ljudi privadila na delo. V teh letih so postali strokovnjaki, to se kaže tudi v vedno boljšem izplenu. Mislim pa, da nismo še vsega naredili za boljše sodelovanje med valjavci in vzdrževalci. Res je, da smo zadnje čase dosegli dobre uspehe, posebno na štetju, ki so rezultat skupnega dela vzdrževalcev in valjavcev, toda tu še vedno obstajajo rezerve. Ponekod v tujni, imajo delo tako organizirano, da je valjavec hkrati tudi vzdrževalec, oziroma da izmenoma dela nekaj časa kot valjavec, potem pa

nekaj časa kot vzdrževalec. Tako potem bolj pozna valjavsko ogrodje in je tudi zainteresiran za to, da je vedno v brezhibnem stanju. Pri nas tega že zaradi organiziranosti znotraj Železarnice ne bi mogli izvesti, toda sodelovati bomo morali vseeno bolj kot doslej in tudi dohodkovno bi morali biti bolj povezani, saj delamo pod isto streho in bi morali imeti skupne interese. Še vedno je pri nas več odvisno od tega koliko ur si prebil na delu, kot od tega koliko in kako si naredil.

Včasih smo delali v veliko težjih pogojih kot danes. Delo ni bilo tako mehanizirano in tudi prostih dni ni bilo toliko, toda če je bilo treba ostati po rednem delovnem času naprej na delu, iz tega nismo delali problemov. Nam pa se dogaja, da nekateri izsilijo dopuste ravno ko je največ dela, če ga ne dobijo pa gredo bolovat. To se dogaja največkrat mlajšim sodelavcem. Opaziti je, da niso najbolj zavzeti za delo in nimajo interesa, da bi se kaj naučili. V začetku so bili za delo v TOZD Valjarna bluming-štekel izbrani najboljši delavci, sedaj pa ni tako in moramo na kakšno odgovorno delovno mesto postaviti delavca, ki

temu delu ne ustreza. Najbolj pa sem vesel, če samoupravna delovna skupina predlaga koga za napredovanje. Takrat vem, da je to res dober delavec in da se s sodelavci dobro razume.

Lado je tudi inovator. Pravzaprav je bil tudi povod za najin današnji pogovor, njegovo inovatorsko delo. »Tisti delavec, ki ne misli na delo, tudi inovator ne more biti in če vodja proizvodnje ne sodeluje pri novatorskem delu pomeni, da mu ni veliko mar kako proizvodnja v njegovem obratu teče. Tu ne gre za to, da bi kdo s tem obogatel, ampak za to, da prispeva k boljšim rezultatom dela vseh. V tem vidim bistvo inovatorskega dela. Nagrada je lahko že če ti kdo reče, da si kakšno stvar dobro naredil.« Lado je večkrat sodeloval v skupinah inovatorjev pri izboljšavah na bluming-šteklju. Ima pa tudi dve inovaciji, ki omogočata bolj varno delo v oddelku. »Dve vrsti inovatorjev sta. Eni, ki za vsako malenkost, oziroma za vsak vijak, ki ga sami pritrdijo izsiljujejo nagrado in drugi, ki se z inovacijami resno ukvarjajo. Vrednost kakšne inovacije je težko prikazati, zato mora miniti precej časa. Tudi podpora sodelavcev ni vedno najboljša in velikokrat se slišijo pripombe, da vse skupaj ni nič vredno. Ljudje se tudi težko navajajo na novosti, raje delajo po starem, čeprav je težje ali pa bolj nevarno. Zaradi tega tudi mnogi ne sodelujejo radi pri inovacijah, čeprav imajo dobre zamisli.

Na štetju smo izvedli pet ali šest sprememb, ki so se zelo obnesle. To se kaže v večji proizvodnji in boljšem izplenu. Tako nam valjanje kroma in kvalitetnih jekel ne predstavlja nobenega problema več. Takih izboljšav je še več in nekatere prav sedaj uvajamo. Vgradili pa bomo tudi še nekaj dodatnih naprav. Tako bomo na blumingu vgradili avtomatski merilec debeline X-RAY. Od te naprave veliko pričakujemo. Z njo bomo poenotili valjanje na vseh izmenah.

Ko se pogovarjamo o samoupravnih odnosih v oddelku pove, da samoupravne delovne skupine na sploh premalo delajo in da niso enotne. Tudi veliko časa izgubljajo na svojih sestankih, ko govorijo o raznih manj pomembnih rečeh, če kje manjka žarnica ali o neurejenih sanitarijah, malici in podobno, namesto da bi se dogovarjali o bistvenih stvareh, o tem kaj in kako se bo delalo. Meni tudi, da je na splošno preveč sestankovanja med delovnim časom. Toliko ljudi le ne bi smelo sedeti na sestankih med delom.

V Železarni smo sposobni narediti več kot naredimo sedaj,« je povedal Lado na koncu najinega pogovora. »Toda zdi se mi, da zato nimamo prave volje. Skoda, da so med nami tudi taki, ki že pri vrodu v Železarno mislijo le na to, kamr bodo sedli. Preveč tudi jamramo. Ni vedno tako slabo, kot govorimo. Verjetno nam manjka časa, da bi povedali še kaj o naših uspehih, ko pa vedno toliko govorimo in pišemo samo o svojih problemih in slabostih.«

NEKE DELOVNE SOBOTE

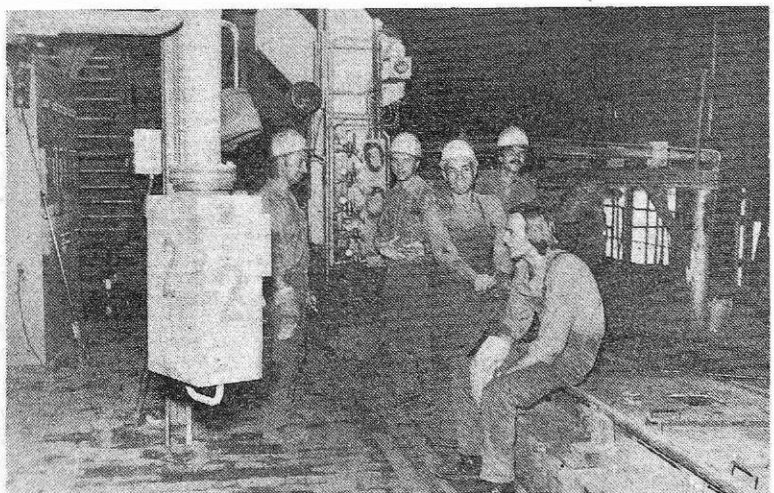
Na uri se je kazalec premaknil že na 6.15 in zadnji, seveda eni in isti zamudniki so srečno prispeli v svoje TOZD, v katerih so bili dlovdje veseli, da so na tak dan sploh prišli. Marsikateri se je veselil prežgodaj.

Parkirni prostor pod kemično čistilnico je zasedlo 38 osebnih avtomobilov. Delo teče normalno, kakor vsak drug dan, sonce pa že kar prijetno sij v pomladansko jutro. Sem pa tja je prekril dim iz kadečega dimnika jeklarne. Prvi »prestradanci« že čakajo pred vrati kantine. Ob deveti uri so se mimo jeklarne in plavža usmerili proti aglomeraciji in dalje proti železniški postaji prvi, ki so za tan dan že naredili svojih »stabilizacijskih osem ur«. Seveda so v tem času že tudi popili svojo obvezno kavico, brez katere si ne moremo zamišljati začetka dela in pomalicali so tudi že, saj so k sreči kantine dovolj zgodaj odprte. Ob deseti uri je na parkirnem prostoru že 28 avtomobilov. Verjetno so šli nekateri na »močnejšo« malico izven podjetja z avtomobilom zato, da bodo prej nazaj. Ko se je »ših« prevesil v drugo polovico, se je na omenjeni vzhodni poti število odhajajočih delavcev povečalo (delavci smo sedaj vsi, brez ozira na kvalifikacijo in šolsko izobrazbo). Vsi ti so ta dan v Železarni že naredili dovolj in hitijo novim delovnim nalogam nasproti (beri: na gradnjo vikenda, na sveži zrak in sonce, kar je za našega železarja tako potrebno). To monotonost od-

hoda proti aglomeraciji je prekinila grupa petih, saj se je usmerila pod železniški most na progi Jesenice-Nova Gorica in se kmalu pokazala na vrhu mostu. Gibčno so preskočili ograjo in že so bili na mostu za pešce. Še veselo so pomahal plavžarjem v pozdrav in že jih ni bilo več. Res so dobro vzgojeni, da od daleč pozdravljajo nepoznane ljudi, ki so trenutno še na delu. Parkirni prostor pod kemično čistilnico se bo kmalu otreles svojega bremena, saj je tam ostalo le še 12 vozil.

Kolone odhajajočih so vedno gostejše. Vsi hitijo iz zakajene in zaprašene Železarnice na sveži zrak. Vsi so videti zadovoljni, niso pa zadovoljni tisti, ki na svojih delovnih mestih še vztrajajo, saj je dan vedno bolj vroč. Tudi zanje bo prišel čas, kmalu bo ura dve. Pri odhodu je pri vratarju 20-25 odhajajočih. Spogledujejo se med seboj in verjetno vsi enako mislijo: »Takole se pa ne bomo stabilizirali, pa čeprav bi nam surovine in polproizvode poklonili.« Ko je dan znak za konec »ših«, vsi počasi odhajajo proti avtomobilski postaji, ker vedo, da bodo danes sedeli in se ne bo potrebno drenjati.

Napisano dobromamno v premislek vsem prizadetim!

Sodelavci na kontilivu čakajo na šarž

(Foto I. Kučina)

GIBANJE GOSPODARSTVA V OBČINI V PRVEM TROMESEČJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

leżame znaša 3.655.347.000 din ali dobrih 60 odstotkov prihodka gospodarstva občine. V celotni prihodki so vključeni prihodki doseženi s prodajo na domačem trgu, prihodki doseženi v okviru organizacij združenega dela, prihodki doseženi od skupnega prihodka, prihodki na tujem trgu, prihodki doseženi s prodajo blaga in drugi prihodki. Celotni dohodek je bil dosežen precej nad načrtovanim, tokrat za razliko od preteklih let predvsem zaradi visoke rasti v železarni in v nekaterih drugih organizacijah združenega dela, predvsem Univerzala in Vatrostalne. Kljub ugodni rasti pa poročilo na drugi strani ugotavlja padec celotnega prihodka v letu 1980. To vsekakor kaže na hitrejši naraščanje porabljenih sredstev od naraščanja celotnega prihodka, saj izkazujejo za dve indeksni točki hitrejšo rast, kot je rast celotnega prihodka. Porabljen sredstva v železarni so znašala v prvih treh mesecih 3.111.108.000 din ali 51 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Od skupno porabljenih sredstev gospodarstva v občini porabljen sredstva v železarni znašajo dobrih 61 %.

Vsekakor hitrejši naraščanje porabljenih sredstev od skupnega prihodka povzroča poslabšanje ekonomičnosti poslovanja organizacij združenega dela, kar od njih zahteva, da proučijo vzroke takega stanja in s programom ukrepov to neskladje odpravijo.

DOHODEK 25 % VEČJI OD ENAKEGA OBDOBJA LANI

V prvem tromesečju je bil dohodek dosežen v višini 1.009 milijona dinarjev, kar je za 204 milijona din ali 25 odstotkov več kot v enakem lanskem obdobju. Pri tem je zopet razviden močan ugoden vpliv železarne na področju industrije in celotnega gospodarstva. Zelo visoka rast dohodka je bila dosežena tudi v gozdarstvu, stanovanjski in komunalni dejavnosti, pri finančno tehničnih in poslovnih storitvah ter gostinstvu in turizmu. Trgovina izkazuje skromno rast, gradbeništvo pa močan padec. Tudi ostala industrija brez železarne izkazuje zelo skromno rast, saj je celotno gospodarstvo brez železarne doseglo samo 14 % rast dohodka.

Od 1.009.493.000 din skupaj ustvarjenega dohodka gospodarstva občine v prvem tromesečju odpade na železarno 544.239.000 din ali skoraj 54 %. Celotno gospodarstvo je v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta ustvarilo 25 %, železarna pa 37 % večji dohodek. Skupaj je gospodarstvo v prvem tromesečju ustvarilo 310.128.000 din sredstev amortizacije ali 35 % več kot v istem času leto poprej. Samo železarna pa je ustvarila 185.762.000 din amortizacije ali 34 % več kot v prvih treh mesecih lanskega leta. V odnosu na celotno amortizacijo pa znaša delež železarne skoraj 80 odstotkov.

Ob tem moramo navesti uvodno ugotovitev iz poročila, da se je sicer v prvem tromesečju stanje v primerjavi z lanskim letom izboljšalo, ker realizacija najpomembnejših kazalcev gospodarjenja dosega planirane vrednosti, ne pa fizičnega obsega proizvodnje v nekaterih organizacijah združenega dela, kar ne zagotavlja realizacije celotnega plana. Pri tem bi v informaciji nedvomno morali omenjati in oceniti tudi vpliv višjih cen na doseganje planirane vrednosti. Zaradi vsega tega, poudarja informacija, bodo morali v vseh organizacijah združenega dela največ pozornosti posvetiti povečanju fizičnega obsega proizvodnje in storitev, dvigu produktivnosti in realizaciji delitvenih razmerij družbenega proizvoda in dohodka.

Dohodek gospodarstva v občini je bil v odnosu na letni plan ustvarjen v višini 21,3 % (1.009.493.000 din). Od celotnega dohodka je bilo porabljenih sredstev za bruto osebne dohodke 22,7 % in za neto osebne dohodke 22,7 %, za skupno porabo 16,9 % in za akumulacijo 22,9 %. Tako realizacija gospodarskega plana 1981 v prvem tromesečju kaže pri vseh kazalcih nižjo rast od predvidene, kar pa je, ugotavlja informacija, značilno za prva tromesečja že nekaj let nazaj. Od ostalih podatkov je nekaj slabše doseganje plana dohodka od osebnih dohodkov in skupne porabe, ki je po trimesečjih neprimerljiva z letnim planom zaradi regresa za letni dopust, ki je večji del obračunan v tretjem tromesečju.

Realizacija dohodka v prvem tromesečju nam v primerjavi z letnim planom 1981 po posameznih dejavnostih kaže naslednjo sliko: industrija 19,8 indeksnih točk, gozdarstvo 29,5 gradbeništvo 18,5, promet in zveze 24,3, trgovina 24,5, gostinstvo in turizem 26,7, obrt in osebne storitve 24,2, stanovanjska in komunalna dejavnost 30,8 in finančno tehnične in poslovne

storitve 38,0 indeksnih točk. Izpolnjevanje plana dohodka po dejavnostih nam za prvo tromesečje prikazuje zelo skromno realizacijo na področju gradbeništva in industrije, ki sta najmočnejši dejavnosti po doseganju dohodka v občini in dokaj visoko preseganje plana v gozdarstvu, stanovanjski in komunalni dejavnosti in finančno tehničnih in poslovnih storitvah. Ostale dejavnosti se gibljejo okrog četrtine planiranega letnega dohodka.

ČISTI DOHODEK IN OSEBNI DOHODKI

Gospodarstvo občine je v prvem tromesečju ustvarilo skupaj din 627.147.000 čistega dohodka ali 15 % več kot v enakem obdobju lani. Od tega je bilo za osebne dohodke porabljenih 469.313.000 din ali 11 % več kot v prvih treh mesecih lanskega leta. Samo železarna je ustvarila v tem času 317.399.000 din čistega dohodka ali 30 % več kot v prvih treh mesecih lanskega leta, za osebne dohodke pa je namenila 270.945.000 din ali 15 % več kot v treh mesecih lani. V primerjavi s celotnim ustvarjenim čistim dohodkom znaša delež železarne dobrih 50 %.

Ob takih rezultatih komite za družbeno planiranje in družbeno-ekonomski razvoj v svoji informaciji ugotavlja, da sicer še niso obdelani vsi podatki, vendar pa že na osnovi tega lahko ugotovimo, da so se obveznosti iz dohodka zelo povečale in so izkazale hitrejšo rast od rasti dohodka. Še posebno so te obveznosti vplivale na čisti dohodek v gradbeništvo, trgovino, obrt in promet. Rast osebnih dohodkov pa je veliko počasnejša, kot bi lahko bila glede na resolucijo in dogovor za leto 1981.

AKUMULACIJA IN IZGUBE

Gospodarstvo v občini Jesenice je v prvem tromesečju ustvarilo skupaj 130.829.000 din sredstev za akumulacijo ali štiri indeksne točke več kot v treh mesecih lani. V istem času pa je izkazalo tudi izgubo v višini 27.587.000 din ali 31 % lanskeletne izgube v istem času, ki je znašala kar 87.943.000 din. Samo železarna pa je ustvarila 32.555.000 din akumulacije ali tri odstotke manj kot lani v treh mesecih. Izkazana izguba železarne pa je v letošnjih treh mesecih znašala 24.173.000 din ali 29 % izkazane izgube v prvem tromesečju lani, ki je znašala 83.948.000 din.

Iz podatkov je torej razvidno, da je gospodarstvo v občini v prvem tromesečju letos razdelilo iz čistega dohodka za akumulacijo štiri odstotke več kot v treh mesecih leta 1980. To pomeni, da je bilo več denarja razporejenega za stanovanjske potrebe in druge potrebe skupne porabe kot pa za poslovni sklad, rezervni sklad in za pospešeno amortizacijo. Posledica takega stanja je tudi sprememba deleža akumulacije v dohodku, ki se je s 15,7 % v prvem tromesečju lanskega leta, znižal na 13 % v letošnjem trimesečnem obdobju.

Železarna Jesenice je kljub ugodni rasti celotnega prihodka, dohodka in čistega dohodka, navaja informacija, namenila za akumulacijo manj denarja kot v enakem obdobju lani, vendar pa je občutno znižala izgubo. Da železarna še ne dosega zadostne akumulacije (kljub znižanju stroškov), je vzrok v slabem količinskem doseganju proizvodnje. Tako je železarna v letošnjem prvem tromesečju realizirala le 93,5 % dosežene proizvodnje iz enakega obdobja lani in le 91,7 % plana za obdobje januar-marec 1981. Tudi blagovna proizvodnja in proizvodnja za lastno porabo sta bili v primerjavi z enakim lanskim obdobjem doseženi le 88,1 % ali 89,4 % letošnjega plana za tri mesece.

Izguba je bila izkazana v dveh panogah, in sicer v industriji in gostinstvu. Skupne izgube so dokaj visoke, saj so višje kot ob koncu leta 1980, vendar pa v primerjavi z enakim obdobjem lani dvakrat nižje. Izgubo v prvem tromesečju letošnjega leta izkazujejo: (železarna)

TOZD Hladna valjarna Bela din 19.563.000; TOZD Valjarna bluming štel 2.535.000 din; TOZD Želbljarna 2.075.000 din; nadalje Klavnica Jesenice 2.938.000 din in Gradbince TOZD Družbeni standard 476.000 din. Skupaj torej znaša izguba v prvem četrtletju 27.587.000 din.

ZUNANJETRGOVINSKA MENJAVA

Podatki v informaciji, brez organizacij združenega dela s področja turizma, kjer še nimajo podatkov, kažejo, da smo v občini v prvem četrtletju nekoliko zaostali za načrtovanim izvozom in uvozom (izvoz 16,3 %, uvoz 15,9 % v odnosu na plan), vendar pa primerjava z enakim obdobjem lani kaže, da je izvoz večji za 44,3 %, uvoz pa nižji za 5,6 %. Tako ugodno zunanjetrgovinsko poslovanje je povzročilo, da se je tudi pokritje uvoza z izvozom močno izboljšalo v primerjavi z enakim obdobjem lani, ravno tako pa je nekoliko višji tudi od planiranega.

Skupaj je gospodarstvo občine v prvem letošnjem tromesečju izvozilo blaga in storitev v vrednosti 5.710.604 ameriških dolarjev ali 16,3 planirane količine oziroma vrednosti, kar pomeni 44,3 % več kot v treh mesecih lanskega leta. Od tega odpade na železarno 5.169.190 ameriških dolarjev, kar pomeni 18,1 % plana in 43,4 % več kot v treh mesecih lani. Delež železarne v skupnem izvozu občine je več kot 90 %.

Uvoz gospodarstva občine pa je v tem obdobju znašal skupaj 11 milij. 341.288 ameriških dolarjev ali 15,9 načrtovanega, oziroma 5,6 % manj kot v prvem tromesečju lani. Od skupnega uvoza odpade na železarno 10.771.738 ameriških dolarjev ali 15,7 % načrtovanega za prvo tromesečje, oziroma 5,3 % manj kot lani v treh mesecih. Delež železarne v skupnem uvozu znaša skoraj 95 odstotkov.

ZAPOSLENOST IN POPREČNI OSEBNI DOHODKI NA ZAPOSLENEGA

Informacija navaja, da je bilo ob koncu februarja (podatkov za mesec marec še niso imeli) v občini v družbenem sektorju zaposlenih 14.632 delavcev, od tega 5.529 delav ali 37,8 %. (Podatek ne izraža dejanske zaposlenosti žensk v občini, ker se veliko žensk vozi na delo izven občine. Pripis uredništva). Od skupnega števila zaposlenih je bilo v gospodarstvu 12.882, v negospodarstvu pa 1.750 zaposlenih. V primerjavi s istim številom lani v prvem tromesečju, se je skupno število zaposlenih zmanjšalo za 167, v primerjavi s stanjem ob koncu leta 1980 pa je trenutno stanje nižje za tri zaposlene. Pri tem je iz podatkov službe družbenega knjigovodstva razvidno, da je v gospodarstvu zaposlenih 206 manj medtem, ko je v negospodarstvu zaposlenih 39 več, kar je predvsem pogojeno z aktiviranjem novih kapacitet v zdravstvu in vzgojnovarstvenih organizacijah.

Poprečni čisti osebni dohodki v družbenem sektorju občine v obdobju januar-februar (podatki so povzeti po zadnjih obrazcih RAD 1, ker so prejšnji obrazci OD ukinjeni) so znašali 10.071 din na zaposlenega ali 22 % več kot leto prej. V gospodarstvu so se osebni dohodki na zaposlenega dvignili poprečno za 23 %, kar v poprečju zneslo 10.002 din, v negospodarstvu pa za 19 % ali 10.586 din poprečno na zaposlenega.

O trimesečnem gospodarjenju v občini so razpravljale tudi občinske družbenopolitične organizacije in obni kaj obetavnih trimesečnih rezultatih bi morali spregovoriti tudi v vseh osnovnih organizacijah zveze sindikatov, zveze socialistične mladine in zveze komunistov ter preko samoupravnih organov zahtevati ustrezne analize stanja v posameznih sredinah in seveda tudi ustrezne ukrepe in programe, da bi se stanje v naslednjih mesecih izboljšalo.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 15. DO VKLJUČNO 21. JUNIJA

15. junija, BORIS PESJAK, vodja FRS, Jesenice, Cesta revolucije 2 a, štev. telefona 82-726,
16. junija, JANEZ POLJŠAK, vodja splošnega sektorja, Hrušica 12,
17. junija, MIHA STOJAN, vodja TOZD Elektrode, Boh. Bela 49 a,
18. junija, FRANC VICA, vodja invest. razvoja, Žirovnica, Rodne 51,
19. junija, SAŠO KAVČIČ, vodja TOZD Hladna valjarna Jesenice, Jesenice, Titova 85, štev. telefona 81-413,
20. junija, JANKO PERNE, vodja invest. razvoja, Jesenice, Titova 20, štev. telefona 81-904,
21. junija, OSKAR KÜRNER, vodja RO, Jesenice, Tavčarjeva 9, štev. telefona 81-214.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. 19, štev. tel. 601.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj, dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v železarni.

V prostih sobotah, nedeljah, praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma in od 19. do 7. ure zjutraj v železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 15. 6.	BOGOMIR SVETINA	IVAN KAVČIČ
TOREK – 16. 6.	BERTI KRAPEŽ	VINKO ROTAR
SREDA – 17. 6.	ANTON SITAR	JOŽE CEJ
ČETRTEK – 18. 6.	MARJAN DROLČ	MIHA ŠLIBAR
PETEK – 19. 6.	MITJA KERŠNIK	VLADO REPE
SOBOTA – 20. 6.	FRANC ARNEŽ	JOŽE RAVNIK
NEDELJA – 21. 6.	FRANC NOVAK	JANEZ KOVAC

Telefon dežurnega za vzdrževanje v železarni je: 358
vezni telefon je: 410.

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanje št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 15. junija do 20. junija bodo delale naslednje obratne ambulante:

dopolodne I. obratna ambulanta dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle.

Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle.

Popoldne: II. obratna ambulanta dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta dr. Janez Zaletel in dr. Nada Jensterle.

V soboto, 20. junija, samo dopolodne: II. obratna ambulanta dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta dr. Janez Resman.

Zobne ambulante: Popoldne: II. zobna ambulanta zaradi dopusta terapevta zaprta.

Popoldne: I. zobna ambulanta v. dent. Viktor Stražisar.

Za železarno: v torek, 16. junija, od 7. do 13. ure in v četrtek, 18. junija, od 7. do 13. ure.

V soboto, 20. junija, samo dopolodne: I. zobna ambulanta v. dent. Viktor Stražisar.

PERSONALNE VESTI – MAJ

V mesecu maju je sklenilo delovno razmerje 66 delavcev, 56 delavcev pa je delovno razmerje prekinilo.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: PETER GASAR, 1926, jeklarna 34 let v ŽJ, VINCENC HABE, 1925, valjarna žice – 35 let v ŽJ, RUDOLF JAVORNIK 1928, žičarna – 27 let v ŽJ, STANKO LAHAJNAR, 1925, livarna – 34 let v ŽJ, MARIJA PFEIFER, 1929, jeklovlek – 30 let v ŽJ, SULJO ŠATROVIČ, 1920, valjarna žice – 31 let v ŽJ in IGANC ZUPAN, 1924, profilarna – 34 let v ŽJ.

INVALIDSKO JE BIL UPOKOJEN ANTON VIDOVIČ, 1925, žičarna – 22 let v ŽJ.

Vsem upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

DISCIPLINSKO SO BILI ODPUŠČENI: Rudolf Avdič, 1959, jeklarna, Muharem Begič, 1960, hladna valjarna Jesenice, Rašid Bešič, 1956, jeklarna, Ladislav Brišar, 1947, žičarna, Ernest Bubrič, 1952, žičarna, Abid Crnalič, 1958, transport, Ibro Čatakovič, 1960, jeklarna, Habib Čatakovič, 1959, transport, Predrag Domuzin, 1957, jeklarna, Čazim Dugonjič, 1955, transport, Delčo Gligorov, 1952, jeklarna, Adem Husejnovič, 1959, jeklovlek, Ramiz Ibrahimović, 1960, valjarna bluming štel, Milutin Ilić, 1959, jeklarna, Vlasta Jasenc, 1960, splošni sektor, Adam Karadžić, 1957, vzdrževanje, Emir Mršič, 1959, valjarna debele pločevine, Ago Muranović, 1960, transport, Veljko Petrovič, 1958, jeklarna, Ilija Pranjčič, 1959, valjarna žice, Memur Rebihić, 1957, transport, Jasmin Seferović, 1960, jeklovlek, Cvijetin Vasiljević, 1964, jeklovlek, Vejsil Zahirović, 1961, ETN-OTK.

Na osnovi sklepa odbora, za delovna razmerja TOZD Jeklovlek z dne 21. 5. 1981 dajemo

OBJAVO

za proste delovne naloge

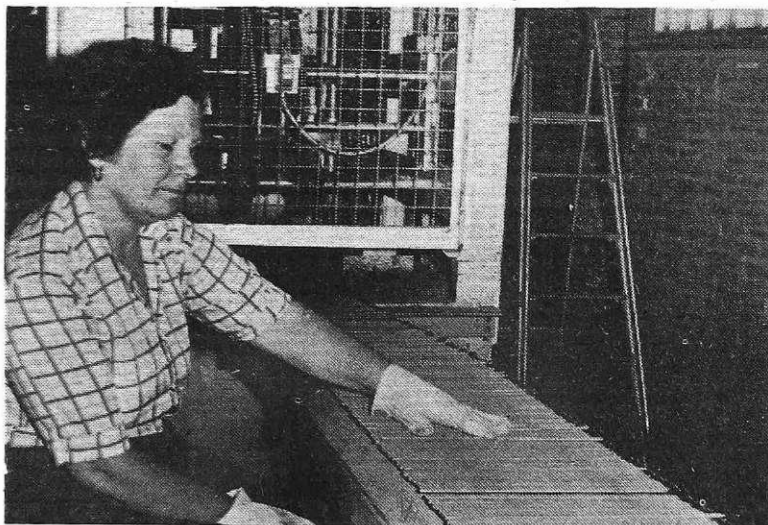
1769 drugi orodni ključavničar D-3 8. ktg. 2 osebi

Pogoji za opravljanje delovnih nalog:
– Poklicna šola za orodnega ključavničarja
– 3 leta delovnih izkušenj

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na kadrovski sektor železarne Jesenice, z oznako »za TOZD Jeklovlek«.

Posebne prijavnice dobite pri kadroviku ali v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

Sodelavka pri kontroli elektrod (Foto I. Kučina)

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

1. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

V torek, 2. junija, je predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu železarne JANEZ PIKON sklical prvo sejo odbora v mandatni dobi 1981-1983. Člani tega odbora so: Franc Kalan iz TOZD Transport, Tomaž Savinšek iz TOZD Plavž, Jože Zidar iz TOZD Valjarna debele pločevine, Janez Pavlin iz TOZD Hladna valjarna Bela, Jože Kastelic iz TOZD Vzdrževanje, Ivan Lakota iz TOZD Elektrode, Nazif Ljuta iz TOZD Valjarna žice, Tomaž Kavčič iz TOZD Valjarna bluming stekel, Anton Potočnik iz TOZD Jeklarna in Stanko Arnshek iz TOZD Monter Dravograd.

Na seji so najprej pregledali izpolnjevanje sklepov prejšnjih sej. Pri tem so ugotovili, da so sklepi v glavnem izvršeni, nekateri, ki so dolgoročne značaja, pa so v izvažanju. Dogovorili so se, da bodo o dolgoročnih nalogah na področju izvajanja ukrepov za stabilizacijo izpolnjevanja planskih obveznosti v železarni razpravljali na posebnih seji v drugi polovici meseca junija.

O oceni izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec maj in kumulativno za pet mesecev letošnjega leta je spregovoril vodja oddelka za operativno planiranje proizvodnje Avgust Karba. Navzoče je seznanil tudi z informacijo izpolnitve operativnega programa izvoza za mesec april ter z zunanjim realizacijo prodaje energijskih medijev in vzdrževalnih storitev za mesec april. Bistvenih pripomb na oceno člani odbora niso imeli.

Ko so obravnavali predlog izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec junij, so poudarili, da je treba maksimalno pospeševati delo na kontinuirni napravi v

železarni. Iz informacije o dobavi tujega vložka za mesec junij so ugotovili, da je za ta mesec predvidena izredno ugodna situacija pri dobavi

vložka iz tujih virov. V zvezi s tem so priporočili vsem temeljnim organizacijam, da organizirajo delo tako, da bodo dosegle planirane operativne programe.

V nadaljevanju se je vodja finančno računovodskega sektorja Boris Pesjak navzoče seznanil še z analizo finančnega rezultata za mesec april in kumulativno za prve štiri mesece letošnjega leta. Pri tem so ugotovili, da so bili v aprilu skupni proizvodni stroški v železarni nižji od planiranih, le temeljne organizacije Jeklarna, Valjarna žice in profilov, Jeklovlek in Žebljarna so s planom predvidene stroške presegle.

D. M.

TOZD Jeklovlek

1. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V torek, 26. maja, je predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Jeklovlek Stane Horvat sklical prvo redno sejo. Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so v glavnem izvršeni, nekaj pa jih je še v izvrševanju.

Vodja TOZD je v nadaljevanju poročal o poslovanju železarne in TOZD v prvem četrtletju 1981. Poudaril je, da je veliko pomanjkanje vložka in reproviziranja tako v TOZD Jeklovlek kot v železarni.

Odbor je med drugim ugotovil, da TOZD Jeklovlek ni postavljen realno in ekonomsko v sistemu dohodkovnih odnosov, če se upošteva udeležba v skupnem prihodku. Dohodek je v primerjavi z lanskim letom manjši ob boljših proizvodnih rezultatih in pri nižjih normativnih stroških od planiranih.

Ugotovili so, da stroški reklamacij še vedno bremenijo finalista, ne pa tudi povzročitelja.

Poleg tega so menili, da je potrebna reorganizacija preventivnega vzdrževanja, da se zaostrijo poslovneje s čeki, zlasti pri porabi materiala na delovne naloge.

Pereča so kadrovska vprašanja, zaposlovanje delavcev, delovna disciplina in bolezenska odsotnost.

Odbor je predlagal poslovodnemu odboru železarne, da imenuje strokovno komisijo, ki naj prouči in kritično oceni sistem dohodkovnih odnosov.

Potrdili so poslovno poročilo in delavskemu svetu predlagali, da ga obravnava in sprejme.

V nadaljevanju je odbor obravnaval osnutek sporazuma o osnovah in merilih o delitvi osebnega dohodka. Ugotovili so, da sporazum še ni dovolj učinkovit in spodbuden.

Predlagali so, da se namesto poperja produktivnosti preteklega leta upošteva planirana osnova za produktivnost, ki je bolj realna in spodbudna. Imeli so pripombo na 27. člen pravilnika, ki naj se v drugem stavku dopolni in spremeni besedilo. Soglašali so, da se raven osnovnega učinka zniža na 1,20 in se ustrezen delež prenese v osnovo. Menili so, da je sporazum potrebno dopolniti s poglavjem, ki bi urejal specifična merila spodbudna za nagajevanje v TOZD.

S temi pripombami odbor predlaga delavskemu svetu, da sporazum obravnava in potrdi.

Odbor je obravnaval tudi ukrepe za izboljšanje delovne in tehnološke discipline, ki jih je sprejel delavski svet železarne. O njih bodo razpravljale tudi vse SDS.

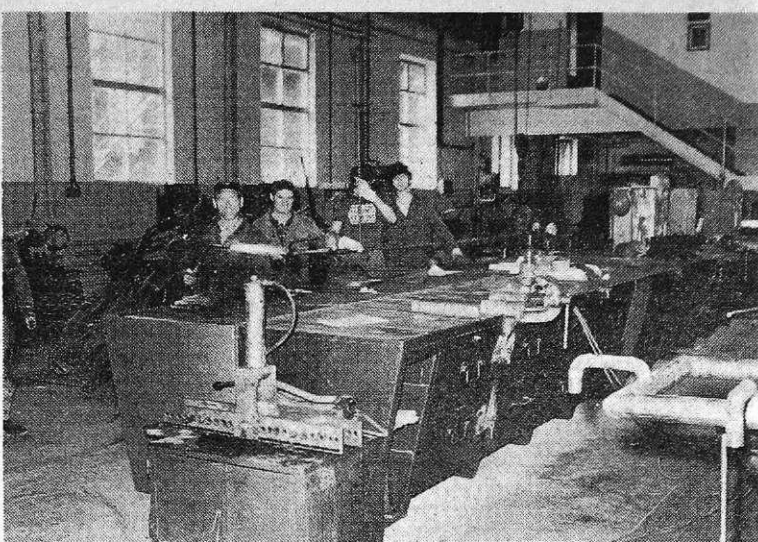
Obravnavali so tudi podatke oddelka za nagajevanje glede ugotavljanja nadur in ur za manjkajoče v letu 1980. Odbor je menil, da je to vprašanje predvsem v njegovi pristojnosti. Obenem pa je ugotovil, da so bile nadure za manjkajoče skladne z rastjo produktivnosti. Odbor se strinja s predlogom vodstva TOZD Remontne delavnice, da se podeli enkratna nagrada predlaganim delavcem s tem, da se vključi tudi električarje.

Odbor je obravnaval analizo in letni plan ukrepov za zmanjšanje administracije v letu 1980. Ugotovil je, da je organizacija administrativnih služb in zaposlenih v skladu s stabilizacijskimi prizadevanji in poslovnimi uspehi.

Odbor je obravnaval plan za mesec junij, ki znaša 1930 ton.

Ugodili so prošnji delavcev za odkup odpadnega železa. Zaradi akcijskih ukrepov je odbor sprejel sklep, da se do nadaljnjega ustavi nabiranje odpadnega lesa.

V.

Sodelavci - vodovodni inštalaterji v novi delavnici (Foto I. Kučina)

TOZD Jeklarna

1. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Jeklarna je sklical 1. redno sejo 27. maja. Predsednik odbora Izток Polak je predlagal za dnevni red:

- poslovno poročilo za prvo tromesečje,
- izvršitev družbenega plana TOZD Jeklarna za štiri mesece in proizvodnja v maju 1981,
- potrditev podpisnikov materialnih čekov,
- predlog sklepa za prenos sredstev rezerviranih za izgradnjo garderob,
- predlog za financiranje razširitve spomina za kvantometer,
- predlog sklepa za povečanje osebnih dohodkov,
- pregled pripomb z javne razprave k samoupravnem sporazumu o delitvi OD in dela sklada skupne porabe,
- obravnavo pritožbe Bertija Krapeža,
- izdelava kataloga za rezervne dele,
- informacije in razno.

Odbor je ugotovil, da so v TOZD v prvem tromesečju izdelali 113.165 ton surovega jekla in gospodarski načrt izpolnili samo z 92,1%. V SM jeklarna so izdelali 89,8%, v elektro jeklarna pa 96,1% načrtovanega jekla. Kontinuirno vlivanje jekla izkazuje v prvem tromesečju 1981 nižje stroške od načrtovanih za 5.233.953 din. PTO oddelek ima znižanja za 22.591,12 din. Znižanje je predvsem zaradi 5.320 ton izkopane starega železa (svinj), ki so oddelku priznane kot proizvodnja. Odbor je predlagal delavskemu svetu, da poslovno poročilo potrdi v takšni vsebini, kot je bilo posredovano.

Odbor je ugotovil, da je TOZD v petih mesecih 8% pod planom, to je za okrog 17.000 ton. Vzrok za tako

nizko proizvodnjo je stalno pomanjkanje delavcev, kar močno ovira normalno delo in povišanje stroškov, pa tudi količina gradiva ne zadošča.

Lojze Kalan je odbor seznanil z dopisom sektorja za ekonomiko in organizacijo, oddelek za organizacijo dela, s katerim obveščajo TOZD o potrditvi podpisnikov materialnih čekov.

Vodja TOZD Jeklarna je člane seznanil tudi s predlogom sklepa za prenos sredstev rezerviranih za izgradnjo garderob in s predlogom za financiranje razširitve spomina za kvantometer. Sklenili so, da se izstavi naročilo, ki pa ni prioriteto.

Razpravljali so še o predlogu sklepa za povečanje OD in soglašali, da se s prvim majem povečajo osebni dohodki za 10% in predlagali, da o tem razpravljajo in sklepa delavski svet.

Seznanjeni so bili tudi s pripombami na predlog samoupravnega sporazuma o delitvi OD in dela sklada skupne porabe, ki so bile oblikovane na sestankih samoupravnih delovnih skupin na člen 101, točka 6.2, ki obravnava zbiranje odpadnih surovin.

Odbor je bil seznanjen s pritožbo Bertija Krapeža v zvezi z inovacijskim predlogom št. 2410.

Člani so bili seznanjeni tudi s poslovanjem z rezervnimi deli in s tem, da bo 28. maja pričela dejurna služba za vodje oddelkov, ki bodo po nalogu poslovodnega odbora železarne delali na vseh izmenah. Dežurstvo se je vpeljalo zaradi tega, ker je v jeklarni nizka proizvodnja.

B. K.

TOZD Remontne delavnice

1. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta TOZD Remontne delavnice Franc Novak je 25. maja sklical prvo redno sejo. Zaradi obsežne razprave so sejo nadaljevali 1. junija. Na seji so bili poleg delegatov (81%) tudi vodja TOZD, vodje obratov, predstavniki družbenopolitičnih organizacij, predsednik odbora samoupravnih delavske kontrole in delegati delavskega sveta železarne.

Iz poročila vodje TOZD o izvažanju sklepov prejšnje seje je bilo razvidno, da so sklepi izvedeni.

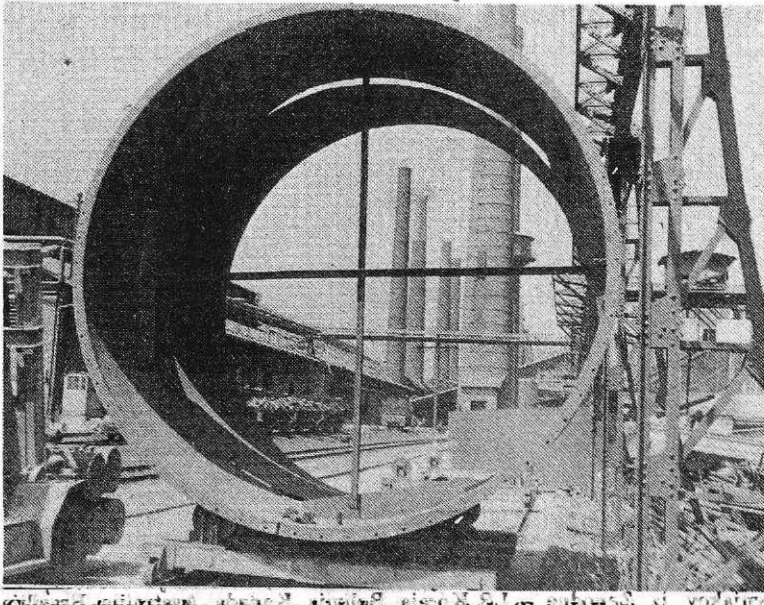
Obravnavali so poročilo temeljne organizacije za prvo tromesečje in ga sprejeli. Vsem delavcem TOZD in delegatom v delavskem svetu železarne so naročili, da podprejo vse ukrepe za povečanje proizvodnje in izboljšanje stanja v železarni.

Ugotovili so, da nekaj samoupravnih delovnih skupin še ni obravnavalo samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji železarne Jesenice. Razen tega je prišlo pri členu 60 do nejasnosti, ali je v skladu z zakonom o združenem delu ali ne. Zaradi tega je predsednik DS podaljšal rok za javno razpravo do konca tedna, usklajevalni postopek pa je bil izveden 1. junija, ko so pripombe dokončno uskladjali in jih poslali odboru za uresničevanje zakona o združenem delu na nivoju železarne in preko njega delavskemu svetu železarne.

Z namenom, da se poveča interes in motiviranost delavcev za izpolnjevanje delovnih zadolžitve, se skladno z doseženim poslovnim rezultatom TOZD in železarne delavci odločajo za 10% povečanje višine bruto osebnega dohodka na uro z veljavnostjo od 1. maja dalje. Sprejeli so samoupravni sporazum o temeljih plana samoupravnega interesne skupnosti elektrogospodarstva SR Slovenije za obdobje 1981-1985.

Predlog sprememb normativ obrata RTA ni dobil potrebne večine glasov.

Sprejeli so predlog, naj se v prihodnje vpletje še poročilo o sklepih in ugotovitvah, ki jih sprejemajo na sejah delavskega sveta železarne.

Cev za odpadno napravo, ki čaka na montažo (Foto I. Kučina)

AKCIJSKI PROGRAM STALNE MDB ŽELEZAR

Vodstvo MDB Železar

OBRAMBNO USPOSABLJANJE MLADINK

V prvem roku so še izpiti, v drugem roku malo počitnic ali

Zavedajmo se, da moč naše družbe sloni tudi na solidarnosti, da jo moramo izvajati tudi v praksi, v dejanjih, ne o tem govoriti le deklarativno na raznih sestankih in v pogovorih. Tega se moramo zavedati vsi, tudi mladi. MDA pa so pomembne akcije solidarnosti.

GLEDALIŠKA PREDSTAVA V GIMNAZIJI

Komisija za kulturo
pri OK ZSMS Jesenice

**Pripravljenost je vedno
boljša kakor
golo pričakovanje ...**

Tito

BIOLOŠKO OROŽJE

BIOLOŠKI AGENCI ZA VPLIVANJE LJUDI IN ŽIVALI

Table 2

Povzročitelj (agena)	Obolenje	Inkubacijska doba v dnevih	Trajanje bolezni v dnevih	Objekt napada	Možni načini razširjanja (po zbiranju pletek)
Virus rubeole artiler	Rubeola artiler	3 - 6	Okozi 7	Človek	kožni izpuščaj
Virus pituitike	Papagajski bolezen	6 - 15	14 - 30	Ptiči, človek	serozni, dotik
Virus kuge a) kuge b) evrejske c) perzijske	a) kuge kuga b) evrejske kuge c) perzijske kuge	a) 3 - 5 b) 2 - 21 c) 1-2 (1-10)	a) 4 - 7 b) nekaj dni c) 1 - 21	Goveda ovanje Perutijske	dotik, serozni branje, dotik krava, dotik
Bacil kuge	a) kuge črna b) kvasa c) pljučna	2 - 6	a) 4 - 5 b) 2 - 3 c) 2 - 3	Človek	Bolha, dotik serozni
Bacil antraksa	Antrak (vranača prisač)		a) 8 - 15 b) 2 - 5 c) 1 - 4	ovca, govedo, človek	Dotik, hrana
Vibrio kolere	Kolera	do 7	Nekaj dni do več tednov	Človek	voda, hrana, dotik, muha
Bacil griže	Bacilarna griža	1 - 7	Nekaj dni do več tednov	Človek	voda, hrana, dotik, muha
Anaba griže	Anabna griža	3 - 30	Nekaj dni do več tednov	Človek	voda, hrana, dotik, muha

na oboleli ljudje in šivali ne zdravijo, je smrtni isid sed 40 in 100 %.

BIOLOŠKI AGENSI ZA ZAČASNO ONESPOSABLJANJE LJUDI IN ŽIVALI

1000

Povzročitelj (agena)	Obolenje	Yakubenjaka dnva v dovih	Trajanje obolenosti v dovih	Objekt napasa	Mobilni pašnik razširjanja (za naravnih poti)
Virus influenza	Gripe	1 - 3	3 - 8	človek	Aerosol
Virus slinavke 1. paralije	Slinavke in paralije	2 - 8	1 - 30	Konji, govedo, svinje, človek	Dotik, hrana, voda, aerosol
Bacil tularemije	Tularemije (kuga kloščev)	1 - 10	Nekaj dni do nekaj mesecev	Živali, človek	Mrla, dotik, aerosol
Bakterijska paratuberkuloza	Meningitis (smrtne ožugavci)	2 - 10	14 - 21	človek	Aerosol, dotik
Spolna paratuberkuloza ovirani	Paratuberkuloza	2 - 10	14 - 21	človek	Dotik, hrana, dotik voda
Bacil tifusa	Tifus, tifus	3 - 28	30 - 60	človek	Dotik, hrana, dotik voda
Bakterijska paratuberkuloza	Paratuberkuloza	4 - 6	7 - 15	človek	Dotik, hrana, aerosol
Plasmidni enteritis	Enteritis	7 - 25	Nekaj tednov do nekaj mesecev	človek	Kuhanje, aerosol
Živa kalcijdiolomikaza	Kalcijdiolomikaza	7 - 21	Nekaj tednov do nekaj mesecev	človek	Aerosol

De se oboleli ljude to izval, ne strvaljo, je mortaliteto do 5 %.

KEMIČNA KONTAMINACIJA

V vojnih razmerah so vojni strupi lahko kot:

1. hlapi (pare) ali plini
2. aerosoli
3. kapljice

Nadaljevanje

**PREDSEDNIKOM
IN REFERENTOM
ZA IPD
V OO ZSMS**

PROGRAM:
- aktualna družbenopolitična situacija in problemi v občini Jesenice in v Jugoslaviji;

Natančno izdelan program (po urah) bodo udeleženci prejeli na seminarju. Naloga referentov za IPD v osnovnih organizacijah ZSMS je, da zagotovijo udeležbo na seminarju. Najkasneje do 17. junija javite ime in priimek udeleženca seminarja na OK ZSMS Jesenice, Titova 86.

M.J.

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

BREZ NJIH NI PROIZVODNJE JEKLA 2

KOBALT

Prav na primeru kobalta je bilo mogoče pred kratkim videti, kakšne težave lahko povzroči, če je preiskava osredotočena na določeno zemljepisno področje. Leta 1978 je prišlo v zaisrski provinci Shaba do nemirov, med katerimi so bile uničene naprave v rudnikih kobalta. Poleg tega je v tem času zapustilo to področje večina zaposlenih strokovnjakov iz Zahodne Evrope in ZDA. Ponovna ureditev poškodovanih naprav in

WOLFRAM

Najvažnejše dežele, ki izvažajo wolfram, so LR Kitajska, LR Koreja, Bolivija, Kanada, Avstralija, Brazilija, Peru, ZDA in Francija. Ocene, ki imajo za osnovno porabo te kovine, v zad-

Wolfram uporabljamo pri izdelavi jekla kot zlitino s 75 do 85 % te kovine.

VANADIJ

V jeklarnah uporabljamo vanadij kot ferozlitino s 75 do 85 % te kovine.

ZAKLJUČEK

Brez obravnavanih kovin ni izdelave jekla in to od navadnih vrst do posebnih in visoko legiranih. Med industrijsko visoko razvitiimi državami ima samo Sovjetska zveza večje zaloge rud vseh teh kovin. ZDA kot druga jeklarska velesila nimata mangana, kobalta, wolframa in vanadija. Ostale industrijsko visoko razvite države kot Japonska in članice evropske gospodarske skupnosti tudi nimajo pomembnejših zalog teh kovin. Zato je tudi razumljivo zanimanje teh držav za dežele, kot so: Južnoafriška republika, Zaire, Zimbabve in še nekatere druge, ker imajo velike zaloge teh, tudi strateško važnih kovin.

KONFERENCA DELEGACIJ ZA SIS ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO O GRADIVU ZA SEJO SKUPŠČINE

V petek, 5. junija, je bila 22. seja konference delegacij za zdravstveno varstvo, na kateri so obravnavali gradivo za 21. sejo skupščine občinske zdravstvene skupnosti Jesenice in delegirali delegate na to sejo.

Konferenca delegacij je k posameznim točkam dnevnega reda sprejela naslednje pripombe, stališča in mnenja:

Pregled zapisnika in izvršitev sklepov zadnje seje

Konferenca delegacij je ugotovila, da so pripombe, ki so jih sprejeli na prejšnji seji konference, upošteevane in vnešene v zapisnik in sklepe.

Razprava in sklepanje o predlogu finančnega načrta občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za leto 1981

Konferenca delegacij je podprla stališča izvršnega odbora skupščine, da se obravnava predloga finančnega načrta za prvo polletje odloži, ker predlog ni pripravljen v skladu s srednjeročnim planom te skupnosti za obdobje 1981/85.

Sklepanje o predlogu valorizacije osnov za nadomestilo osebnega dohodka od 1. 1. do 30. 6. 1981 in razprava o spremembi in dopolnitvi sklepa o spremembi liste prispevkov uporabnikov in oprostitve plačila prispevkov k stroškom zdravstvenega varstva

Konferenca delegacij se strinja s povečanjem nadomestila osebnega dohodka za 17,8% za delavce in druge upravičence, pri katerih je nastala začasna zadržanost od dela v obdobju od 1. 7. do 31. 12. 1980 in traja neprekinjeno dalj kot šest mesecev.

Brez pripomb pa je potrdila tudi spremembe in dopolnitve sklepa o spremembi liste prispevkov uporabnikov in oprostitve plačila prispevkov k stroškom zdravstvenega varstva.

Obravnava in sprejem predloga samoupravnega sporazuma o ustanovitvi občinske zdravstvene skupnosti Jesenice in predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi zdravstvene skupnosti Slovenije

Konferenca delegacij je ob predloga samoupravnih sporazumov sprejela brez pripomb in ugotovila, da je v oba vnešen sistem kolektivnega vodenja v zvezi z mandatno dobo predsednika skupščine občinske zdravstvene skupnosti Jesenice in zdravstvene skupnosti Slovenije (2 leti z možnostjo ponovne izvolitve).

Predlog samoupravnega sporazuma o temeljnih planih medobčinske zdravstvene skupnosti za obdobje 1981 - 85

Konferenca delegacij je ugotovila, da je več sredstev namenjenih za splošno bolnico in premalo za splošno zdravstveno varstvo.

Konferenca delegacij je predlog izhodišč za svobodno menjavo dela za letošnje leto sprejela brez pripomb.

Analiza zaključnih računov za leto 1980 v OZD zdravstvene dejavnosti in izvajanje stabilizacijskih programov v zdravstvenih delovnih organizacijah na Gorenjskem v letu 1980

V zvezi s tem je konferenca delegacij menila, da je treba znižati nadurno delo v OZD zdravstvene dejavnosti, zmanjšati stroške administracije, stabilizacijske ukrepe pa je treba izvajati tako kot lani. Na manjšo rast materialnih stroškov

zdravstvene delovne organizacije lahko vplivajo le s smotno in varčno porabo materiala, medtem ko na višje cene materialnih stroškov ne morejo.

Konferenca delegacij je podprla tudi vse pripombe, ki jih je v zvezi z organizacijo zobozdravstva sprejel izvršni odbor.

Konferenca delegacij pa tudi vprašuje, kdaj bo organiziran sestanek z zdravniki, kot so predlagali delegati na eni preteklih sej konference delegacij.

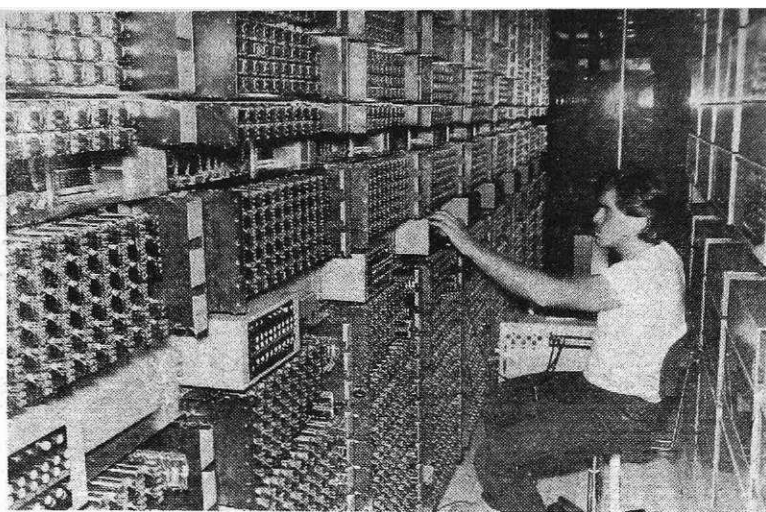
Določitev stališč in sklepov do predlogov zdravstvene skupnosti Slovenije

Konferenca delegacij je obravnavala najprej navodilo za zdravstveno izkaznico in druge listine za uresničevanje pravic do zdravstvenega varstva. Menila je, da nove zdravstvene izkaznice ne bodo tako uporabne kot sedanje. Le-te namreč omogočajo pregled nad ambulantnim, specialističnim in bolnišničnim zdravljenjem, trajanjem bolniške odsotnosti, nad uporabo ortopedskih pripomočkov, zobotehničnih in zobnih protetičnih sredstev ter nad podatki o zavarovancu. Zato konferenca delegacij predlaga, da ne spreminjamo zdravstvene izkaznice.

V nadaljevanju je pod to točko obravnavala še samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela z naravnimi zdravilišči v SRS za naslednje srednjeročno obdobje. Menila je, da vsebina samoupravnega sporazuma ustreza, le na cene za zdraviliško zdravljenje v celotnem obdobju ima pripombe, da naj jih samoupravni sporazum ne vsebuje.

S samoupravnim sporazumom o svobodni menjavi dela s TOZD Center za rehabilitacijo sluha in govora Ljubljana, DO Gorenjska lekarna Kranj in z določitvijo prispevka k cenam oskrbnega doma dr. Franceta Berglja Jesenice se je konferenca delegacij strinjala in ni imela pripomb.

Pod delegatskimi vprašanji je konferenca delegacij predlagala, naj se dobro preuči in pretehta predlog za ukinitve ambulante za akupunkturo, ki jo opravlja dr. Rjazancev. Zdravljenje z akupunkturo se je že večkrat izkazalo kot zelo uspešno.

Testiranje nove telefonske centrale (Foto I. Kučina)

zato je ne kaže ukinjati samo zaradi upokojitve dr. Rjazanceva.

Ob koncu so delegirali še delegate za 21. sejo skupščine občinske zdravstvene skupnosti Jesenice.

Konference delegacij se je tokrat

udeležilo 14 delegatov, kar je po dolgem času spet zadovoljliva udeležba. Upamo, da bo tako tudi pri ostalih samoupravnih interesnih skupnostih!

Z. V.

Železarski globus

JAPONSKA

V finančnem letu 1981 (1. 4. do 31. 3.) bo pet največjih japonskih železarskih družb investiralo v modernizacijo svojih železarn 3,1 milijarde dolarjev, kar je za 42,5% več kot v finančnem letu 1980/81. Največjo pozornost bodo pri tem namenili povečanju produktivnosti in zmanjšanju porabe energije. Največ, in sicer milijardo, bo investirala družba Nippon Steel Co., medtem ko se pri ostalih družbah gibljejo investicijska sredstva med 323 in 647 milij. dolarjev.

KENIJA

Kenijska vlada proučuje študijo o gradnji prve integralne železarne z letno zmogljivostjo 1,07 milij. ton

surovega jekla. V celoti naj bi pričela obratovati do leta 2000. Locirana bi naj bila v bližini Mombase ob obali Indijskega oceana in zgrajena v treh fazah. Prva faza z zmogljivostjo 400.000 tonsurovega jekla do leta 1990, druga s 690.000 ton do leta 1995 in tretja 1,07 milij. ton do leta 2000. Današnje kenijske potrebe po železarskih izdelkih se gibljejo okoli 250.000 ton letno.

FRANCIJA

Francoska železarska industrija je v preteklih 20 mesecih znižala število zaposlenih za 43.000. V istem obdobju je bilo na novo sprejetih približno 14.000 novih delavcev, tako da znaša dejansko znižanje 29.000 oseb. Največje znižanje so dosegli s predčasnim odhodom v pokoj pri starosti nad 56 let in dveh mesecev. Danes je v francoskih železarnah približno 100.000 zaposlenih.

PREGLED SESTANKOV SDS

Večino sestankov, katerih pregled objavljamo danes, so imele samoupravne delovne skupine konec meseca maja. Razpravljale so predvsem o samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe, o poslovanju v prvem četrtletju, o ukrepih za izboljšanje tehnološke in delovne discipline ter o novi organizaciji prehrane v kantinah. Ker je bilo sestankov veliko, bomo v današnjem pregledu skušali predstaviti predvsem mnenja ter predloge SDS, ki se nanašajo na ožjo obratno problematiko ter na novo organizacijo prehrane v kantinah.

SDS aglomeracija 2 (TOZD PLAVŽ) je nezadovoljna s kvaliteto in načinom delitve malice. Ugotavlja namreč, da je izbira preveč enostranska, da je hrana dostikrat neokusna ter da je bil stari način izbire boljše. Obravnavala pa je tudi sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, SM peči 2, livna jama 1 in 2, staro železo 1 ter elektropeči 1 in 2. Osrednjo temo sestankov je predstavljala sicer razprava o sporazumu o delitvi sredstev za osebne dohodke, vendar pa je bilo veliko govora tudi o novem načinu prehrane. SDS SM peči 2 in livna jama 2 se pritožujeta, da je kvaliteta malice slaba ter trdita, da na nočni dnini večkrat sploh ni mogoče dobiti toplega obroka in da hladni obrok izgublja na kakovosti, ker se ga po večkrat preklada s pulpa v hladilnik in obratno. SDS livna jama 1 meni, da bi bilo treba pohiteti z montažo odpravevalne naprave, ker je zaradi včasih skorajda nemogoče delati. Glede malice pa pravi, da se topli obrok ponavlja iz dneva v dan (na nočni izmeni ga običajno sploh ni) ter da je »pakirana salama« premalo kalorična in neokusna. SDS staro železo 1 ima pripombe na garderobne prostore pod »Sava žerjavi« ter na garderobne prostore v martinarni. Vprašuje kdaj bodo dobili ljudem primerne nove prostore ter predlaga, da bi dotlej, dokler se ne napravijo nove garderobe, vsaj stare primerno uredili. Zanimaja jih tudi, če bi bilo moč za zimsko obdobje dobiti tople delovne obleke, takšne kot jih imajo premikali. SDS elektropeči 2 je predlagala, da naj se ukine vakuumsko pakiranje hrane ter da naj bi se topli obrok delil tudi za denar. Problem čakanja na malico pa bi se po mnenju SDS lahko rešil s tem, da bi imele tuje firme svojo kantino. Razpravljala je tudi o osebnih dohodkih in pripominja, da imajo vzdrževalci v poprečju višji osebni dohodek kot pa delavci v neposredni proizvodnji. SDS elektropeči 2 je imela kritične pripombe na račun slabe izizdave peči s strani Vatrostalne, kajti že več primerov je bilo, da je prišlo do prodora sarže že pri prvem ali drugem saržu. Zato prihaja do izgub tako na času kot tudi na kvaliteti in pri izpolnjevanju programa. Predlagala je, da naj se poostri kontrola nad izizdavo. Tudi ta skupina je nezadovoljna z novim načinom priprave malice.

SDS čistilnica odlitkov in jeklolivarna 1 (TOZD LIVARNA) sta obravnavali predlog ukrepov za izboljšanje delovne in tehnološke discipline ter sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke.

SDS adjuštaža štekel 2, lučilnica adjuštaža štekel ter adjuštaža bluming 4 (TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL) so razpravljale o sporazumu o delitvi sredstev za osebne dohodke. SDS adjuštaža bluming pa je poleg tega spregovorila tudi o delovni in tehnološki disciplini, o slabem vzdrževanju naprav ter slabi signaciji svitkov.

Iz TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, PROGA 2400-1 in 2, adjuštaža 2 in 2 ter odprema. Osrednjo temo sestankov je predstavljala razprava o sporazumu o delitvi sredstev za osebne dohodke. SDS vodstvo TOZD je pod razno postavila več vprašanj.

Zanimajo jo, zakaj imamo v Železarni dopust na proste sobote, zakaj se za minulo delo ter za pokojninsko osnovo pri starejših delavcih ne upošteva, da se je včasih delalo 48 ur tedensko ali pa tudi več ter kdaj se bo pričelo vračati sredstva, ki so bila zbrana za izgradnjo hladne valjarne Bela in kako se bo to poznalo pri dohodku tistih TOZD, ki so sredstva združila. Člani SDS proga 2400-2 niso zadovoljni z malico, še zlasti pa ne s hladnim obrokom. Pritožujejo se, da salame, ki so pakirane v vrečkah, niso dobre in predlagajo ponovno uvedbo prejšnjega načina delitve malice. Tudi SDS adjuštaža 1 je za vrnitev na stari način malice. Pravijo, da so topli obroki tudi po dva dni isti, medtem ko so suhi obroki stari, delavci, ki so bili minuli mesec v bolniški, pa so ostali brez bonov za malico. SDS adjuštaža 2 in odprema sta izrazili nezadovoljstvo tudi nad procentualnim zvišanjem osebnih dohodkov. SDS adjuštaža 2 je predlagala, da naj bi se osebni dohodki tistim z najnižjo postavko povečali za 15 odstotkov, tistim z najvišjo pa za 5 odstotkov.

Iz TOZD VALJARNA ŽICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, valjarna žice 2, 3 in 4. Razpravljale so o nekaterih zadevah, ki jih omenjamo v uvodu. SDS vodstvo TOZD žanima, če bi bilo možno uvesti povračilo stroškov za prevoz na delo v lokalnem prometu. Isto vprašanje postavlja tudi SDS valjarna žice 2. Ta skupina med drugim tudi opozarja, da bo več kvalificiranih delavcev odšlo v pokoj in da bi bilo treba na izpraznjena delovna mesta priučiti nove delavce. Pravi tudi, da je potrebno sanirati stanje 4,5-tonskega žerjava ter poskrbeti, da se ob rogi napravi umivalnik s toplo vodo in, da se bo etikete navezovali na zunanjo stran kolobarjev (zaradi odpreme). Urediti je treba, da se bo topli obrok dobil tudi za denar. SDS valjarna žice 4 je med drugim na sestanku izrazila željo, da bi tudi za to temeljno organizacijo organizirali pranje delovnih oblek v pralnici. Vse navedene skupine so obravnavale tudi predlog o stimulativnejšem načinu nagrajevanja v TOZD, ki ga je pripravil SEO.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS valjarna 1, 2 in 3 ter adjuštaža 2 in strojna adjuštaža 2. Obravnavale so sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke ter gospodarjenje v prvem četrtletju. SDS valjarna 2 pod razno vprašuje, kdaj bo narejen katalog nalog in opravil, zahteva pa tudi, da naj se rok za pranje delovnih oblek (1 mesec) skrajša. Od vodstva TOZD pričakuje pojasnilo o ureditvi prevoza na delo, od poslovnodnega odbora pa pojasnilo o tem, kdaj se bo v HVB zgradilo predelilno steno. Tudi SDS adjuštaža 2 in strojna adjuštaža 2 žanima, kdaj bo urejeno regresiranje prevoza z lokalnimi avtobusi.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, hladna valjarna 1, 2 in 3, adjuštaža hladne valjarne, skladišče vložnega materiala, žarilnica 1, 2 in 4, lučilnica, karisti in odprema. Razpravljale so o nekaterih zadevah, ki smo jih omenili v uvodu. SDS vodstvo TOZD v zvezi s poslovanjem v prvem tromesečju ocenjuje, da se delali dokaj dobro, čeprav planske obveznosti niso bile izpolnjene. Srečevali pa so se tudi s kopico težav (kvaliteta vložka, vzdrževanje delovnih naprav, pomanjkanje delavcev). Sklenjeno je bilo tudi, da se bo, zaradi pripomb na nov način delitve hrane, vodstvo TOZD pogovorilo z vodstvom družbene prehrane. SDS hladna valjarna 1 ni zadovoljna predvsem s pakiranim suhim obrokom. SDS hladna valjarna 3 pa ugotavlja, da se marsikomu suha malica preprosto upira, ker salama ne odgovarja. Ker se dogaja, da zmanjka toplega obroka (zlasti na nočni dnini), marsikdo ostane brez malice. Menijo, da bi morali ponovno uvesti stari način delitve malice. »Zavedati se moramo, da je v Železarni delo težko, zato moramo delavcu omogočiti, da malico izbira, ne pa da ga prisilimo, da uživa proizvod, katerega verjetno ne morejo drugam prodati«, meni ta SDS. Tudi SDS skladišče vložnega materiala meni, da je bil prejšnji način delitve malice veliko boljše. SDS navaja tudi primer, da je bila zapakirana šunka pokvarjena in da so poklicali sanitarnega inšpektorja, ki je tudi ukrepal. Tudi na sestankih ostalih SDS je bilo izrečenih precej pripomb na račun prehrane, predvsem na račun toplega obroka. Več skupin pa je opozorilo na pomanjkanje kadrov v HVJ. SDS odprema med drugim opozarja, da še vedno ni zaščitnega pokrova na napravi za vleč vagonov.

Iz TOZD ŽICARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD žičarna I-1, I-2, I-3, II-1, II-2 in II-3, patentirnica 1, 2 in 3, pocinkovalnica ter votličarna. Obravnavale so aprilske proizvodne rezultate, kvaliteto problematiko, sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke ter ukrepe za izboljšanje discipline. SDS žičarna II-1 v zvezi z ukrepi (problematična je zlasti prisotnost ob koncu dneve) omenja, da bi morali v kopalnici napraviti še dodatno cev za vodo, ker je sicer pritisk premajhen. Tudi SDS žičarna II-2 opozarja, da ob koncu dneve primanjkuje tople vode v kopalnici ter da je treba zamenjati pipe. Na to vprašanje opozarjajo — ravno tako v zvezi z disciplino in predčasnim zapuščanjem delovnega mesta — še nekatere druge SDS. SDS votličarna je imela minuli mesec veliko težav zaradi bolezenske odsotnosti, ugotavlja pa, da glede odsotnosti ni nobenih izglevov, da bi se stanje izboljšalo. Sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe so obravnavale tudi SDS adjuštaža 1 in 2 ter brusilnica 3 in hladna predelava 3 v TOZD JEKLOVLEK.

V TOZD ELEKTRODE so o sporazumu razpravljale SDS vodstvo TOZD, rezalnica 1, oplaščevalnica 1, priprava elektroodnih praškov ter transport — skladiščenje. Razpravljale so tudi o majski proizvodnji ter o ukrepih za izboljšanje discipline. Skupine so opozorile na težave v zvezi z dobavo surovin ter na okvaro stroja Curto 1.

V TOZD ŽEVLJARNA so o sporazumu razpravljale SDS vodstvo TOZD, žebljarna 1 in 2 ter zavijalnica žebljarne. SDS žebljarna 1 ponovno vprašuje, kako je z organizacijo dela »navijalec žičnikov«. SDS žebljarna 2 pa je pod razno razpravljala o kategorijah na žebljarskih strojih. Po njihovem mnenju bi se jim namreč morale povečati, ker so dela na novih strojih bolj zahtevna, in ker so z njimi povečali tako proizvodnjo kot kvaliteto, kar pa se jim ne pozna pri osebnem dohodku. Tudi ta skupina opozarja na opravila in naloge nasipalca, ki naj bi jih nekdo opravljal, tako kot je že bilo, v popoldanskem času v zavijalnici. Moti jih, da se daje žebljarije za nasipalce žičnikov, da se jih jemlje iz proizvodnje in da je proizvodnja zaradi tega okrnjena.

Iz TOZD STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, priprava dela, strugarna Jevornik, orodjarna 2, kovačnica — kalilnica ter konstrukcijska delavnica 1 in 2. Obravnavale so sporazum, poslovanje v 1. kvartalu ter ukrepe za izboljšanje discipline. SDS strugarna Jevornik opozarja, da je v stari delavnici potrebno urediti razsvetlavo. SDS kovačnica — kalilnica pa ni bila zadovoljna s pojasnilom vodje obdelave strojnih delavnic glede beneficiranja dela v kovačnici. Moti jo, ker se postopek zavlačuje, kljub temu da je vsa dokumentacija o ekoloških meritvah že dve leti pripravljena. Moti jih tudi to, da kovačem kljub neredko težkemu delu ne pripadajo nobeni dodatki za oteženo delo. Med drugim se tudi pritožujejo, da se preveč zavlačuje začetek del na sistemu hladilne vode nad kovaškimi ognjišči in da imajo v primerjavi z drugimi delavnicami premajhne plačilne skupine.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS instalacija 2, montaža 1, žerjavni 1, vodstvo gradbenoremontnih delavnic, kleparji in GRD Javornik. Na sestankih je bilo v glavnem govora le o sporazumu o delitvi sredstev za osebne dohodke ter o poslovanju v prvem četrtletju. SDS gradbenoremontne delavnice pa je razpravljala tudi o spremembah normativov v obratu RTA, ker naj bi se zaradi teh sprememb ukinila štiri delovna mesta v GRD.

SDS se s tem strinja pod pogojem, da se v GRD izboljša kvalifikacijska struktura. SDS razen tega opozarja, da v teku dveh let odideta v pokoj dva skladiščnika in da bo pred njunim odhodom treba usposobiti novega. SDS kleparji opozarja, da so na strojih v delavnici potrebna popravila. Njihovo stanje je namreč zelo slabo, to pa podaljšuje izdelavno uro. Nezadovoljna je tudi s kvaliteto toplega obroka.

V MAJU VEČ POLIZDELKOV IN BOLJŠI REZULTATI

(Nadaljevanje s 1. strani)

ske odsotnosti delavcev. V elektro jeklarni so bile štiri šarže izmeček in na ASEA peči je bilo 18 ur zastoja zaradi okvare na glavi elektrode. Zaradi letnega remonta kisikarne je na nižjo proizvodnjo v obeh jeklarnah vplivala tudi zmanjšana količina razpoložljivega kisika.

Izpolnjevanje proizvodnega programa je bilo v primerjavi z aprilom v martinarni slabše, saj so dosegli le 91 % programa (april 96,1 %), medtem ko je bilo v elektro jeklarni boljše – 96,4 % (april 96,2 %).

Na napravi za kontinuirno vlivanje je bilo odlihtih 3.453 ton ali 86,3 % količine predvidene z gospodarskim načrtom.

TOZD LIVARNA

Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena z 92 %, tujim naročnikom pa je bilo dobavljeno 55,3 tone jeklenih odlitkov. Skupna proizvodnja je bila nižja zaradi bolj zahtevnega asortimenta odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Nižja skupna proizvodnja v TOZD Valjarna bluming-štekel je bila predvsem posledica premajhne proizvodnje v jeklarni in zaradi manjšega zakladanja vročih blokov v globinske peči, zaradi česar so se povečali temperaturni zastoji. Razen tega je bila, zaradi slabe dobave iz tujih virov, na zalogi premajhna količina slabov za potisno peč in jih je bilo v času od 14. do 24. maja prevlanih samo 3.325 ton.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Ta valjarna je dosegla v maju 97,5 % načrtovane skupne proizvodnje. Vzrok za to je bilo valjanje 760 ton gredič 52 mm kvadrat, ki nastane med motnjami pri valjanju in jih je treba dvakrat letno prevlajati ob zmanjšani proizvodnosti.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Valjarna debele pločevine je v maju dosegla načrtovano skupno in gotovo proizvodnjo.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Zaradi zmanjšanih medfaznih zalog ob pričetku meseca kljub dobavi vložka iz tujih virov ni bilo mogoče doseči v tej temeljni organizaciji v maju načrtovane gotove in skupne proizvodnje. Proizvodnja dinamo kvalitete je dosegla 3.267 ton (april 2.716 ton) in nerjavnih kvalitet 362 ton (april 357 ton).

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Toplo valjani trakovi iz tujih virov so bili ožji kot normalno in sta bili zato skupna ter gotova proizvodnja nižji, kot je predvideval gospodarski načrt. Proizvodnja dinamo kvalitete je dosegla 592 ton (april 666 ton) in visokooličnih jekel 356 ton (parila 204 tone).

TOZD ŽICARNA

Žičarna je v maju dosegla načrtovano skupno proizvodnjo 103,2 %, medtem ko je pri gotovi proizvodnji, zaradi večjih dobav žebeljarni, zmanjšan operativni program dosegla 106,1 %. Pri kvalitetnem asortimentu je bila dosežena proizvodnja 1.039 ton patentirane žice (april 998 ton), 400 ton VAC žice (april 423 ton) in 156 ton EPP žice (april 131 ton).

TOZD PROFILARNA

Z gospodarskim načrtom predvideno skupno in gotovo proizvodnjo je v maju profilarna presegla za 8,6 %, oziroma 12,5 %.

TOZD VRATNI PODBOJI

Načrtovano skupno in gotovo proizvodnjo so presegli za 1,5 %. Zaradi težav z naročili in prodaje na kon signacijo je bila odprema nižja.

TOZD JEKLOVLEK

Načrtovana skupna proizvodnja je bila v maju presežena za 3 %, gotova pa za 2,6 %.

TOZD ELEKTRODE

Načrtovana skupna proizvodnja je bila presežena za 12,1 %, gotova pa za 1,9 %, vendar gre to prekoračenje na račun visoke proizvodnje ognjevdržnega materiala. Proizvodnja oploščenih elektrod je bila nižja zaradi težav pri rezanju žice, ker so bili rezalni stroji v okvari.

TOZD ŽEBELJARNA

V maju z gospodarskim načrtom predvidena skupna in gotova proizvodnja je bila presežena za 12,1 %. A. Karba

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD TRANSPORT

17. seja IO OOS TOZD Transport je bila 12. maja. Na njej so se enkrat pregledali samoupravni sporazumi o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in del sklada skupne porabe. Sklenili so, naj se vodstva temeljne organizacije in družbenopolitičnih organizacij še enkrat sestanejo in proučijo, če so mogoče potrebne še kakšne spremembe ali pripombe.

Analizirali so volitve v samoupravne organe. Ugotovili so, da so potekale dobro s polnoštevilno udeležbo. Strinjajo se tudi z izvedbo referenduma za II. samoprispevek.

Osnovna organizacija sindikata TOZD Transport je dobila srebrni znak kot ena najboljših organizacij v železarni.

Izbrali so tričlansko delovno komisijo in tričlansko verifikacijsko komisijo za novoizvoljeni delavski svet.

Športni referent je poročal o nakupu dresov za nogomet, odbor pa je odobril še nakup žoge. Na predlog referenta za socialna vprašanja so že dolgo bolni sodelavki odobrili 2.000 dinarjev socialne pomoči.

Kritizirali so tudi cene hrane v kantini. Zdi se jim nepravilno, da niso artikli posamezno normirani, da bi se tako videlo, koliko kaj stane.

TOZD PROFILARNA

V petek, 29. maja, je bila 19. seja izvršnega odbora OOS TOZD Profilarna.

Predlagali so kandidata, ki bi naj brezplačno letoval na morju in se pogovorili o organizaciji piknika, ki bo na Kresu v soboto, 6. junija. Vsak interesent naj ob prijavi vplača 50 din kavicje. Prijavijo lahko tudi svojce.

Izdelava gradiva za sesalno napo na ASEA električni peči (Foto S. Kokalj)

LISTINA S PLAKETO

»JOSIP BROZ-TITO –

30 LET SAMOUPRAVLJANJA«

Skupnost klubov samoupravljalcev Jugoslavije je sklenila, da se ustanovi priznanje – listina s plaketo »Josip Broz-Tito – 30 let samoupravljanja«, ki jo podeljujejo organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije in skupnosti, družbene organizacije in društva, samoupravne interesne skupnosti in klubi samoupravljalcev.

Listina s plaketo se podeljuje organizacijam in delavcem – samoupravljalcem za prispevek in aktivnost: k razvoju družbenoekonomskega in političnega sistema socialističnega samoupravljanja, povečanju samoupravne zavesti delovnih ljudi in občanov, razvijanju delegatskega sistema in delegatskih odnosov, razvijanju bratstva in enotnosti ter razvijanju revolucionarnih tradicij, utrjevanju splošne ljudske obrambe in družbene samozastite ter osebno pripravljenost in prispevek posameznikov k razvoju socialističnih samoupravnih odnosov in političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

Zato skupščina skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije priporoča organizacijam in organom, da listino s plaketo »Josip Broz Tito – 30 let samoupravljanja« podelijo organizacijam in delavcem – samoupravljalcem ob obeleževanju 30-letnice samoupravljanja, 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti, ob tretjem kongresu samoupravljalcev in drugih pomembnih jubilejih v razvoju posameznih organizacij združenega dela.

Postopek za sprejem sklepa o podelitvi listine s plaketo »Josip Broz Tito – 30 let samoupravljanja« je opredeljen v priporočilu o podeljevanju, ki ga je sprejela skupščina skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije 25. marca letos.

Organizacije združenega dela, družbenopolitične organizacije in skupnosti, družbene organizacije in društva, samoupravne interesne skupnosti in klubi samoupravljalcev, ki so sprejeli sklep o podelitvi listine s plaketo in v občini uskladili predloge, tako kot je navedeno v priporočilu o podeljevanju listine s plaketo, lahko naročijo ustrezno število listin s plaketo pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4.

ŽELEZARSKI HUMOR

Na križišču sta lažje trčila dva voznika. Skočita iz avtomobilov in se pričeta besedno obdelovati. Takoj se nabere precej radovednežev. Pristopi miličnik in upraša:

»No, kaj pa je tu taka gneča?«

Eden od voznikov se obrne proti miličniku in naivno reče: »Kaj pa naju sprašujete, kaj pa midva veva, saj sva ravno kar prišla.« (f)

V enem od avtobusov, v katerih se poleg delavcev železarn, ki se vozijo z dela in na delo, vozijo še učenci raznih šol, je vedno velika gneča. Nekoga dne se v tej gneči znajde delavec naše železarnice in učenka neke šole drug ob drugem. Ker se je bilo stiskanju nemogoče izogniti, obema pa je bilo precej nerodno, učenka prične razgovor:

»Danes je pa dren. Ali greste z dela?«

»Ja s šitha grem, ti pa iz šole?«

»Da.«

»Ali imaš štipendijo, ali te starši vzdržujejo?«

»Ne štipendije nimam, sem kar staršem v breme.«

»No ja, ko boš doštudirala, se boš pa osamosvojila.«

»Ja, takrat bom pa srečna, ko bom stala na lastnih nogah.«

»Saj bo pa že skrajni čas, ker zdaj že ves čas na mojih stojš.« (f)

MED ZAKONCEMA

– Rada bi bila mrtva!

– O draga, saj si že, ... (ss)

BUDNICA

Gospodar se hujuje nad petelinom:

»Pa zakaj vendar, si me poklical tako zgodaj? Kosilo je šele ob dvanajstih.«

Petelin: »Žene ni doma. Vstani, da ga boš skuhal do takrat.« (ss)

ŠKOTSKA

Žena: »Kam spet greš?«

Mož: »Z avtom se grem vozit, da mi ne bo bencin kar v garaži izhlapel iz tanka.« (ss)

PRI PSIHIATRU

Bolnik: »Tovariš doktor, vidim miške.«

Zdravnik: »Koliko pa?«

Bolnik: »Štiri.«

Zdravnik: »Ravno prav, moja tašča ima tudi štiri mačke.«

Bolnik: »Ampak, tovariš doktor, še vedno jih vidim, še tri se lovijo pri vaših copatih.«

Zdravnik: »Že dobro, ena od taščinih mačk bo imela kmalu mlade. Čisto nič naj vas ne skrbi.« (ss)

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME ZA MESEC MAJ

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	13.600	13.600	14.568,4	107,1	107,1	—	—	—	—	—	—	
JEKLARNA	41.350	41.350	38.423,7	92,9	92,9	—	—	—	—	—	—	
— SM	26.500	26.500	24.112,7	91,0	91,0	—	—	—	—	—	—	
— EL	14.850	14.850	14.311,0	96,4	96,4	—	—	—	—	—	—	
— AEA	6.700	6.700	6.203,2	92,6	92,6	—	—	—	—	—	—	
— LM	8.000	8.000	7.921,0	99,0	99,0	—	—	—	—	—	—	
— BBC	150	150	186,8	124,5	124,5	—	—	—	—	—	—	
LIVARNA	148	148	136,1	92,0	92,0	55	55	55,3	100,6	100,6	55,3	
— jeklo	145	145	132,6	91,5	91,5	55	55	54,5	99,1	99,1	54,5	
— kovino	3	3	3,5	116,7	116,7	—	—	0,8	—	—	0,8	
VALJ. BLUMING-ŠTEKEL	37.700	35.200	31.094,9	82,5	88,3	7.160	7.160	7.070,4	98,8	98,8	7.174,6	
— bluming	17.800	17.100	16.316,0	91,7	95,4	460	460	483,8	105,2	105,2	522,0	
— štekel razrez.	15.430	15.400	12.139,3	78,7	78,8	4.030	4.000	3.947,0	97,9	98,7	4.040,2	
— štekel razr. storitve	1.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— termična obdelava	2.670	2.700	2.639,6	98,9	97,8	2.670	2.700	2.639,6	98,9	97,8	2.612,4	
VALJ. ŽICE IN PROFILOV	5.830	9.200	8.968,2	153,8	97,5	1.600	1.200	2.307,1	144,2	192,3	2.267,3	
— valj. žice	5.830	9.200	8.968,2	153,8	97,5	1.600	1.200	2.307,1	144,2	192,3	2.267,3	
— valj. žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
VALJ. DEB. PLOČEVINE	6.100	6.100	6.326,4	103,7	103,7	6.000	6.000	6.209,6	103,5	103,5	6.012,7	
— valj. deb. ploč.	6.100	6.100	6.326,4	103,7	103,7	—	—	—	—	—	—	
— valj. deb. ploč. storit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
HLAD. VALJ. BELA	8.020	8.020	8.132,3	101,4	101,4	7.960	7.960	6.878,5	86,4	86,4	5.897,6	
— hl. valj. Bela	8.020	8.020	7.026,1	87,6	87,6	—	—	—	—	—	—	
— hl. valj. Bela storitve	—	—	1.106,2	—	—	—	—	—	—	—	—	
HLAD. VALJ. JESENICE	2.400	2.400	2.429,4	101,2	101,2	2.150	2.150	1.992,2	92,7	92,7	1.927,8	
— hl. valj. Jesenice	2.400	2.400	2.254,5	93,9	93,9	—	—	—	—	—	—	
— hl. valj. Jes. storitve	—	—	174,9	—	—	—	—	—	—	—	—	
ŽICARNA	4.250	4.250	4.387,8	103,2	103,2	3.140	2.840	3.014,4	96,0	106,1	2.839,8	
PROFILARNA	1.630	1.630	1.769,9	108,6	108,6	1.260	1.260	1.417,3	112,5	112,5	1.421,9	
— HOP	1.470	1.470	1.421,5	96,7	96,7	1.250	1.250	1.273,6	101,9	101,9	1.278,2	
— HOP storitve	—	—	177,7	—	—	—	—	—	—	—	—	
— rondele	—	—	49,2	—	—	—	—	49,2	—	—	49,2	
— rondele storitve	30	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— diski storitve	80	80	58,6	73,3	73,3	—	—	—	—	—	—	
— deli za cest. ograjo	50	50	62,9	125,8	125,8	10	10	94,5	945,0	945,0	94,5	
SKLADIŠČE 38	160	160	24,2	15,1	15,1	160	160	24,2	15,1	15,1	24,0	
VRATNI PODBOJI	200	200	202,9	101,5	101,5	200	200	202,9	101,5	101,5	185,7	
JEKLOVLEK	1.780	1.780	1.832,9	103,0	103,0	1.770	1.770	1.816,3	102,6	102,6	1.921,0	
ELEKTRODE	2.010	2.010	2.253,2	112,1	112,1	1.830	1.830	2.047,1	111,9	111,9	2.186,3	
— elektr. + varil. žica	1.660	1.660	1.473,8	88,8	88,8	1.660	1.660	1.470,2	88,6	88,6	1.612,8	
— varil. žica storitve	—	—	2,3	—	—	—	—	—	—	—	—	
— varil. prašek	70	70	70,9	101,3	101,3	70	70	70,9	101,3	101,3	67,5	
— suha elektr. masa	100	100	105,6	105,6	105,6	100	100	105,6	105,6	105,6	105,6	
— ognjevzdržni mat.	180	180	600,6	333,7	333,7	—	—	400,4	—	—	400,4	
ŽEBELJARNA	900	900	1.008,6	112,1	112,1	900	900	1.008,5	112,1	112,1	999,2	
ŽELEZARNA	126.078	126.948	121.558,9	96,4	95,8	34.185	33.485	34.043,8	99,6	101,7	32.913,2	
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	250	250	480,9	192,4	192,4	480,9	
SKUPAJ	—	—	—	—	—	34.435	33.735	34.524,7	100,3	102,3	33.394,1	

PRODAJA V MAJU NIŽJA OD NAČRTOVANE

(Nadaljevanje s 1. strani)

zame. Dosežena skupna realizacija je za 56,1% višja od realizacije, dosežene v maju lani, saj smo v količini lanskoletno majsko prodajo presegli za 2,4%, poleg tega pa je bila tudi povprečna prodajna cena za 52,4% višja od cene v maju 1980.

Po posameznih TOZD so bili rezultati prodaje sledeči: Železarni še vedno primanjkuje vložnega materiala, kar se odraža v nedoseganju plana skupne in gotove proizvodnje posameznih TOZD, posledica tega pa je tudi nedoseganje planiranih rezultatov prodaje teh TOZD. Za planirano količino prodaje so zaostala TOZD HV Bela za 2.062 ton ali 25,9%, HV Jesenice za 10,3%, Žičarna za 9,6% in Vratni podboji za 7,1%. Najbolj pa je za planom zaostala prodaja cestne ograje, saj so jo od predvidenih 160 ton prodali le 24 ton, oziroma 15% planirane količine. Ostale TOZD so planirano količino prodaje presegle. Presežek je bil največji v TOZD Valjarna žice in profilov, saj je bil v maju planiran 12-dnevni remont in zato tudi manjša planirana količina proizvodnje in prodaje. Ker pa je bil remont opravljen že v aprilu, so bile podane objektivne okoliščine za 41,7% preseganje planirane količine. Precejšen presežek v količini prodaje je nastal tudi v TOZD Elektrode (28,2%) ter v Profilarni (12,8%). Sledijo pa jim TOZD Želblarna za 11,1% presežkom, Jeklovlek, kjer je bil presežek 8,5%, v Livarni 0,5%, medtem ko je bil presežek v Valjarni blumingštel in Valjarni debele pločevine le 0,2%. Primerjava povprečnih prodajnih cen, doseženih v maju, s planiranimi po TOZD kaže, da sedem TOZD planirane prodajne cene ni doseglo. Zaostanek se giblje med 15,3% v TOZD Elektrode in 1,8% v TOZD Livarna. Do presežanja prodajnih cen pa je prišlo v TOZD Hladna valjarna Bela za 1,8%, v HV Jesenice za 6,3%, za 3,4% je bila prodajna cena višja v TOZD Žičarna, za izdelke iz Profilarne smo iztržili 30% več, kot smo planirali, cestna ograja je bila dražja za 11,4% glede na plan, žičniki pa 18,1%. Te ne preveč ugodne prodajne cene so vplivale na vrednostno realizacijo, saj je bilo količinsko doseganje plana 97%, vrednostno pa le 93,9%. Gledano po TOZD pa najbolj zaostaja za planirano vrednostno realizacijo TOZD HV Bela (vzrok je nedoseganje količine), najbolj pa jo

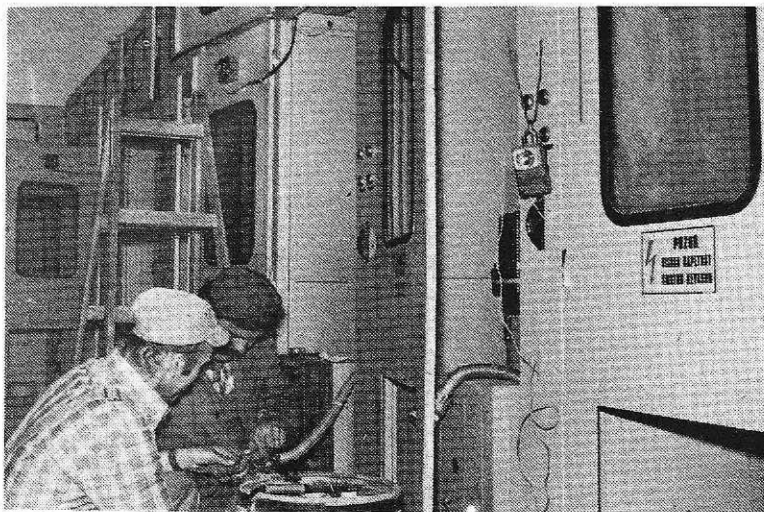
presega Valjarna žice in profilov za 34,5%, čeprav prodajne cene v tej TOZD niso na planirani ravni in Želblarna za 31,3%, zaradi ugodne prodajne cene in tudi zaradi znatnega presežanja količine.

V obdobju januar – maj smo s prodajo 164.276 ton izdelkov osnovne dejavnosti pri povprečni prodajni ceni 25.992 din/t iztržili 4.269,8 mio din, le-ta se je z realizacijo storitvenih TOZD in ostalo realizacijo vključno s TOZD Družbena prehrana povečala še za 108 mio din. Količinsko zaostajamo za planirano prodajo za 13.094 ton ali 7,4%, povprečna prodajna cena je bila za 743 din/t ali 2,9% višja od planirane, zato so bili vrednostni rezultati za 2,6% boljši od količinskih. Rezultati, doseženi v maju, so na izpolnjevanje količinskega letnega plana vplivali v pozitivni smeri, saj je količinsko doseganje plana v obdobju januar – maj za 1% boljše kot v prvih štirih mesecih letošnjega leta, na vrednostni plan prodaje pa v negativni smeri, saj so rezultati prvih petih mesecev za 0,7% slabši kot v obdobju januar – april.

Štiri TOZD: Valjarna debele pločevine, Profilarna, Jeklovlek in elektrode so načrtovano količino prodaje v prvih petih mesecih presegle. Skoraj na planu je bila prodaja v TOZD Vratni podboji in v Želblarni, medtem ko je bil zaostanek v ostalih TOZD večji. Največji je bil v TOZD

Valjarna žice in profilov (30,3%), deloma zaradi nižje proizvodnje, deloma pa tudi zaradi oblikovanja zaloga vložnega materiala TOZD Jeklovlek, HV Jesenice in Elektrode, ki ji v proizvodni verigi sledi. Precejšen zaostanek v količini prodaje je bil tudi v TOZD HV Bela, in sicer 23,2% zaradi pomanjkanja vložnega materiala. Z izjemo TOZD Elektrode so vse TOZD, ki so presegle količinski plan prodaje, presegle tudi vrednostnega, poleg teh pa je bila v prvih petih mesecih vrednostna realizacija višja tudi v TOZD Žičarna in Želblarna. Tri TOZD: Vratni podboji, Jeklovlek in Elektrode v prvih petih mesecih niso dosegle planirane povprečne prodajne cene, zaostanek pa je bil manjši kot 10%.

Primerjava izvrševanja prodaje v letošnjih prvih petih mesecih z enakim obdobjem lani kaže, da v količini prodaje zaostajamo za lanskoletnimi rezultati za 8,7%, zaradi ugodnih prodajnih cen v letošnjem letu pa je letošnja realizacija, dosežena s prodajo izdelkov, realizacijo storitvenih TOZD ter z ostalo realizacijo, za 46,6% višja od lanskih prvih petih mesecev. Tudi pregled po TOZD nam kaže vrednostno boljše rezultate, kot so bili doseženi v prvih petih mesecih lanskega leta, izjema je le TOZD Livarna, kjer je bila realizacija v obdobju januar – maj za 1,2% nižja kot v enakem obdobju lani.

Elektromontaža v transformatorski postaji nove odpravevalne naprave (Foto I. Kučina)

IZOBRAŽEVANJE OB DELU

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER JESENICE
RAZPISUJE
sprejem delavcev za izobraževanje ob delu v šolskem letu 1981/82

A. PO STAREM PROGRAMU

1. DELOVODSKA ŠOLA METALURŠKE IN STROJNE SMERI

(za strojnike, za metalurge)

Pogoji za sprejem:

- uspešno dokončana poklicna šola ustrezne smeri
- ustrezna zaposlitev v stroki

Šolanje traja 2 leti.

2. TEHNIŠKA METALURŠKA IN STROJNA ŠOLA

(za strojnike, za metalurge)

Pogoji za sprejem:

- uspešno dokončana osnovna šola
- ustrezna zaposlitev v stroki

Šolanje traja 4 leta.

za strojnike

- uspešno dokončana poklicna šola kovinarske smeri
- ustrezna zaposlitev v stroki

Šolanje: Kandidati se vpišejo v 3. letnik.

Kandidati za vpis izobraževanja ob delu morajo biti stari najmanj 18 let.

Za sprejem je potrebno vložiti na upravo ŽIC:

- vlogo, kolkovano z državnim kolekom za 4 din
- zadnje šolsko spričevalo
- potrdilo o zaposlitvi
- izjavo oz. potrdilo delovne organizacije o plačevanju šolnine.

B. PO NOvem PROGRAMU

(velja za sedanjio 3-letno poklicno šolo in 4-letno tehniško šolo)

USMERJENO IZOBRAŽEVANJE ZA USMERITVE:

1. KOVINSKO PREDDELovalNA USMERITEV

2. METALURŠKA USMERITEV

Pogoji za sprejem:

- uspešno dokončana osnovna šola
- ustrezna zaposlitev v stroki

Za sprejem je potrebno vložiti na upravo ŽIC:

- vlogo, kolkovano z državnim kolekom za 4 din
- zaključno spričevalo osnovne šole
- potrdilo o zaposlitvi
- izjavo oz. potrdilo delovne organizacije o plačevanju šolnine.

Vpis za vse usmeritve je do 1. 9. 1981. Oddelki bodo odprti, če bo zadostno število prijavljenih.

Uprava ŽIC

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE V MAJU

TOZD	IZVRŠITEV MAJ 1981			DRUŽBENI PLAN MAJ 1981			IZVRŠITEV MAJ 1981			INDEKSI						
	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din.	Kol. 8/2	Cena 9/3	Vred. 10/4	Kol. 8/5	Cena 9/6	Vred. 10/7	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Livarna	69.8	29.697	2.074.160	55	38.555	2.120.525	55.3	37.876	2.094.378	79.2	127.5	101.0	100.5	98.2	98.8	
Valj. bluming-štel	5.444.8	17.525	95.417.027	7.160	25.535	182.827.640	7.174.6	24.189	173.544.549	131.8	138.0	181.9	100.2	94.7	94.9	
– bluming	363.9	14.372	5.229.991	460	22.164	10.195.440	522.0	19.029	9.934.091	143.4	132.4	189.9	113.5	85.9	97.4	
– štel	5.080.9	17.750	90.187.036	6.700	25.766	172.632.200	6.652.6	24.594	163.610.458	130.9	138.6	181.4	99.3	95.5	94.8	
Valj. žice in prof.	1.748.2	10.556	18.454.182	1.600	15.931	25.489.600	2.267.3	15.122	34.288.486	129.7	143.3	185.8	141.7	94.9	134.5	
Valj. debele ploč.	7.148.7	14.961	106.950.893	6.000	24.271	145.626.000	6.012.8	23.622	142.032.044	84.1	157.9	132.8	100.2	97.3	97.5	
Hladna valj. Bela	5.827.2	16.673	97.158.308	7.960	29.877	237.820.920	5.897.6	30.411	179.351.390	101.2	182.4	184.6	74.1	101.8	75.4	
Hladna valj. Jesenice	2.359.3	18.248	43.052.071	2.150	25.477	54.775.550	1.927.9	27.086	52.219.577	81.7	148.4	121.3	89.7	106.3	95.3	
Žičarna	3.069.6	21.633	66.403.436	3.140	30.890	96.994.600	2.839.8	31.951	90.738.517	92.5	147.7	136.6	90.4	103.4	93.6	
Profilarna	1.482.5	16.564	24.555.802	1.260	21.260	26.787.580	1.421.8	27.814	39.547.409	95.9	167.9	161.1	112.8	130.8	147.6	
– HOP	1.262.4	14.336	18.097.245	1.250	21.136	26.420.000	1.279.8	26.406	33.795.771	101.4	184.2	186.7	102.4	124.9	127.9	
– rondele	49.0	35.310	1.729.193				41.5	78.370	3.248.686	84.7	221.9	187.9		67.6	680.9	
– stebr. in distančn.	63.1	18.996	1.198.467	10	36.758	367.580	100.5	24.894	2.502.952	159.3	131.0	208.8				
– diski	108.0	32.685	3.530.897													
Skladišče 38	167.9	30.302	5.086.956	160	36.889	5.902.240	24.0	41.103	986.792	14.3	135.6	19.4	15.0	111.4	16.7	
Vratni podboji	86.5	29.369	2.541.801	200	45.833	9.166.600	185.7	44.950	8.345.460	214.7	153.1	328.3	92.9	98.1	91.0	
Jeklovlek	1.767.2	26.145	46.204.599	1.770	37.513	66.398.010	1.921.0	34.878	66.999.304	108.7	133.4	145.0	108.5	93.0	100.9	
Elektrode	2.494.4	14.271	35.597.007	2.080	24.413	50.778.500	2.667.2	20.675	55.142.125	106.9	144.9	154.9	128.2	84.7	106.6	
– elektrode, var. žica,																
– masa, Emona Zgb.	2.008.1	17.127	34.392.168	2.010	24.738	49.722.830	2.199.2	24.375	53.605.725	109.5	142.3	155.9	109.4	98.5	107.8	
– prašek	67.6	15.149	1.023.466	70	15.081	1.055.670	67.5	15.984	1.078.569	99.9	105.5	105.4	96.4	106.0	102.2	
– šamotna masa	418.7	433	181.373				400.5	1.143	457.831	95.7	264.0	252.4				
Želblarna	932.1	10.486	9.773.943	900	13.556	12.200.400	1.000.3	16.011	16.014.294	107.3	152.7	163.8	111.1	118.1	131.3	
OSNOVNA REALIZACIJA	32.598.2	(16.972)	553.270.185	34.435	(26.627)	916.888.165	33.395.3	(25.791)	861.304.325	102.4	152.0	155.7	97.0	96.9	93.9	
Realizacija storitvenih TOZD			3.651.231			3.720.557			5.917.575			162.1			159.1	
Ostala realizacija vključno DP			9.840.004			20.042.187			17.665.983			179.5			88.1	
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	32.598.2	(17.386)	566.761.420	34.435	(27.317)	940.650.909	33.395.3	(26.497)	884.887.883	102.4	152.4	156.1	97.0	97.0	94.1	

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE JANUAR – MAJ

TOZD	IZVRŠITEV OD I-V 1980			DRUŽBENI PLAN IZVOZA I-V 1981			IZVRŠITEV OD I-V 1981			INDEKSI					
	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Kol. 8/2	Cena 9/3	Vred. 10/4	Kol. 8/5	Cena 9/6	Vred. 10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Livarna	301.0	32.034	9.642.043	285	36.493	10.400.525	249.5	38.188	9.529.246	82.9	119.2	98.8	87.5	104.6	91.6
Valj. blumingštel	27.719.2	17.025	471.930.229	35.720	24.615	879.263.240	34.367.5	25.190	865.713.903	124.0	148.0	183.4	96.2	102.3	98.5
— bluming	2.124.9	14.020	29.790.104	1.920	17.570	33.735.020	2.877.4	21.595	62.138.851	135.4	154.0	208.6	149.9	122.9	184.2
— štel	25.594.3	17.275	442.140.125	33.800	25.016	845.528.220	31.490.1	25.518	803.575.052	123.0	147.7	181.7	93.2	102.0	95.0
Valj. žice in prof.	9.001.0	9.971	89.752.976	12.110	14.513	175.756.210	8.442.1	15.714	132.658.730	93.8	157.6	147.8	69.7	108.3	75.5
Valj. debele ploč.	37.296.0	14.226	530.557.175	28.400	24.095	684.284.370	30.132.3	24.142	727.446.500	80.8	169.7	137.1	106.1	100.2	106.3
Hladna valj. Bela	39.716.7	15.606	619.825.734	39.460	27.903	1.101.058.835	30.324.4	28.349	859.678.593	76.4	181.7	138.7	76.8	101.6	78.1
Hladna valj. Jesenice	12.082.3	17.422	210.494.144	11.290	25.219	284.683.030	10.806.6	25.764	278.424.500	89.4	147.9	132.3	95.7	102.2	97.8
Žičarna	19.394.7	19.325	374.811.088	17.040	28.194	480.422.902	16.848.0	31.402	529.060.402	86.9	162.5	141.2	98.9	111.4	110.1
Profilarna	8.797.0	15.098	132.814.256	6.680	19.537	130.505.350	6.899.2	23.824	164.364.351	78.4	157.8	123.8	103.3	121.9	125.9
— HOP	7.998.4	13.973	111.760.112	6.630	19.479	129.147.290	6.469.0	22.179	143.475.177	80.9	158.7	128.4	97.6	113.9	111.1
— ronle	135.4	35.195	4.765.630				180.2	71.555	12.891.653	133.1	203.3	270.5			
— stebr. in distančn.	311.8	16.334	5.092.270	50	27.161	1.358.060	250.0	31.987	7.997.521	80.2	195.8	157.1	500.0	117.8	588.9
— diski	351.4	31.858	11.196.244												
Skladišče 38	380.6	27.495	10.463.233	830	36.889	30.617.870	140.2	35.027	4.910.500	36.8	127.4	46.9	16.9	95.0	16.0
Vratni podboji	566.0	28.496	16.129.410	865	45.833	39.645.545	863.8	44.159	38.144.646	152.6	155.0	236.5	99.9	96.3	96.2
Jeklovle	8.965.2	25.985	232.958.593	9.160	37.163	340.416.200	9.578.1	36.457	349.190.862	106.8	140.3	149.9	104.6	98.1	102.6
Elektrode	10.646.7	16.074	171.133.183	10.590	24.569	260.184.094	10.701.9	22.026	235.724.007	100.5	137.0	137.7	101.1	89.6	90.6
— elektrode, var. žica,															
masa, Emona Zgb.	8.962.9	18.397	164.886.346	10.200	24.906	254.041.664	9.272.5	24.872	230.622.853	103.5	135.2	139.9	90.9	99.9	90.8
— prašek	415.0	11.931	5.547.882	390	15.750	6.142.430	238.8	15.964	3.811.572	57.5	133.8	68.7	61.2	101.4	62.1
— šamotna masa	1.268.8	—	698.955				1.190.6	1.083	1.289.582	93.8	196.6	184.5			
Željarna	5.093.3	10.691	54.451.132	4.940	12.370	61.109.360	4.922.7	15.224	74.943.108	96.7	142.4	137.6	99.6	123.1	122.6
OSNOVNA REALIZACIJA	179.959.7	(16.253)	2.924.963.196	177.370	(25.249)	4.478.347.531	164.276.3	(25.992)	4.269.789.348	91.3	159.9	146.0	92.6	102.9	95.3
Realizac. storitvenih TOZD			17.374.573			25.883.860			29.057.830			167.2			112.3
ostala realiz. vključ. DP			43.533.317			101.308.255			78.972.815			181.4			78.0
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	179.959.7	(16.592)	2.985.871.086	177.370	(25.966)	4.605.539.646	164.276.3	(26.649)	4.377.819.993	91.3	160.6	146.6	92.6	102.6	95.1

OSNOVE IN MERILA ZA OCENJEVANJE INVESTICIJSKIH PREDLOGOV ZA ODLOČITVE IN ODREJANJE PREDNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

kriterijih in te morajo poznati tudi vse podrobnosti priprave in vrednotenja podatkov.

V smislu določil dogovora o temeljnih družbenega plana SRS za obdobje 1981-1985 so poslovne banke dolžne pripraviti podrobnejša merila in navodila za ocenjevanje proizvodnih in investicijskih programov. Inštitut za ekonomiko investicij pri Ljubljanski banki - združeni banki, že pripravlja metodologijo vrednotenja investicijskih programov s področja industrije po veljavnih kriterijih za doseganje minimalnih zahtev uspešnosti in navodila za praktično uporabo te metodologije. Investitorjem bodo ti materiali na razpolago ob koncu junija.

Dogovor o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981-1985 je bil objavljen v Uradnem listu SRS št. 1, 13. januarja 1981. Vsi, ki sodelujejo in bodo sodelovali pri pripravi investicijske dokumentacije, morajo določiti družbenega dogovora poznati in prav tako bodo morali poznati način vrednotenja investicijskih programov, ki se ga bodo posluževale družbene institucije in poslovne banke pri ocenjevanju posameznih projektov. To je dosti obsežen material in prezahteven, da bi ga širše obravnavali, kar tudi ni potrebno.

Namen članka je, da vsi tisti sodelavci, ki sodelujejo o tem, ali se posamezna naložba zamisel izvede ali ne, dobe pregled, katerim minimalnim zahtevam mora investicijska dokumentacija ustrezati, da bi projekt lahko tudi realiziral, oziroma da bo imel prednost ob postopku pridobivanja kreditov pri poslovnih bankah. Z vzporednim določil in kriterijev o prednosti naložb iz samoupravnega sporazuma o temeljnih plana SOZD Slovenske železarnice za obdobje 1981-1985 z merili kriterijev dogovora o družbenem planu SRS za isto obdobje bom skušal pokazati, da sta določili usklajeni in za nas v Slovenskih železarnah obvezni, ker smo neposredno ali posredno sopodpisnik obeh dokumentov. V dogovoru je sedem kriterijev, ki opredeljujejo minimalne zahteve pri obravnavi naložb na področju industrije.

Kriterij dohodka odreja, da mora biti dohodek, ki ga naložba prinaša na enega zaposlenega delavca najmanj 400.000 dinarjev. Najmanj tolikšen dohodek mora biti došejen, ko bo naložba dajala načrtovano novo proizvodnjo, ali pri povečanju obstoječe proizvodnje iz deleža povečanja na dodatno zaposlenega delavca.

Istčasno mora naložba ustrezati zahtevku, da je razmerje višine dohodka na porabljeni dinar za nameravano naložbo najmanj 0,30.

Kriterij dohodka utemeljuje ekonomsko uspešnost naložbe. Predpogoj, da ta prvi kriterij sploh upoštevamo, je ugotavljanje, ali je investitor sploh sposoben, da zagotovi potrebna sredstva za realizacijo naložbe in za odplačila.

Razmerje med sredstvi, ki jih ima investitor za reprodukcijo nasproti predračunu potrebnih sredstev za naložbo, mora biti večje ali najmanj enako 14,5. Če investitor ne more sam zagotoviti toliko akumulacije, se prvi, dohodkovni kriterij sploh ne more upoštevati pri ocenjevanju naložbe. Razumljivo je, da, če je premalo lastnih sredstev, morajo biti drugi dejavniki toliko močnejši, da se lahko dokaže upravičenost naložbe.

V Slovenskih železarnah smo se odločili, da bomo ob enakih pogojih dali prednost tistim investitorjem, ki iz lastnih sredstev zagotavljajo najmanj 10% celotnega naložbenega zneska, oziroma najmanj 25% lastnih sredstev in sredstev zunanjih sovlagateljev.

Prednost dajemo tudi delovni organizaciji, ki uspešno posluje, kar se kaže v ustvarjanju dohodka v primerjavi z vloženim delom in sredstvi, v ustreznosti razporejanja čistega dohodka in v likvidnosti tekočega in predvidenega poslovanja. Ne bomo podprli takih naložb, ki presegajo finančne, kadrovske, materialne in druge sposobnosti investitorja. S tem, da smo opredelili naložbe v jeklarne za prednost, bomo imeli za vrednotenje dohodkovnega kriterija ravno pri dokazovanju reproductivne sposobnosti večkrat težave, ker je znano, da so naložbe na področju črne metalurgije drage, medtem ko bo višina dohodka na zaposlenega zelo lahko dokazovali.

Drugi kriterij je izvozna usmeritev. Dogovor odmerja predelovalni kovinski in elektro industriji

najmanj 40% deleža deviznega prihodka v celotnem prihodku. Za črno metalurgijo velja, da mora biti delež proizvodnje deficitarnih surovin v celotnem prihodku 40%. V tolmačenju o uporabi kriterijev so v dogovoru o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981 do 1985 posebej navedene vse surovine in proizvodi, katere lahko upoštevamo kot deficitarne. Teh skupin je 26 in med njimi tudi pretežni del izdelkov črne metalurgije.

Obe navedeni določili sta pogojeni. Na področju predelave mora biti osnovno dokazana pozitivna devizna bilanca, kar je izločilno določilo za ocenjevanje izvozne usmeritve. Enako velja za črno metalurgijo, da devizni odli ne sme biti večji od polovice celotnega prihodka, da bi lahko upoštevati ta kriterij izvoza. V 38. členu samoupravnega sporazuma o temeljnih razvoja SOZD Slovenske železarnice med drugim piše: »Izvažali bomo predvsem plemenite, predelane, dražje izdelke, da bomo ob isti vrednosti izvoza izvozili čim manjše količine. Ob taki usmeritvi bomo z vrednostjo neposrednega izvoza pokrili 80% potrebo po uvozu reproductivnega materiala.«

Naloga je zahtevna in zato smo v notranji obravnavi investicijskih programov celo zaostili izvozni kriterij z zahtevo, da morajo projekti s področja predelave zagotavljati vsaj 50% nove proizvodnje za izvoz. V črni metalurgiji je delež uvoza pogosto visok, posebno še, če potrebam reproductivnih prištejemo še vrednost uvoza opreme.

Naslednji kriterij obravnava razvojno tehnološko intenzivnost. Tukaj imamo zopet dve možnosti, od katerih prva pravi, da mora biti delež nabavne vrednosti avtomatiziranih naprav v vrednosti delovnih naprav 80% in da bo investitor vlagal v razvoj najmanj 3% doseženega bruto dohodka, ko bo izvršena naložba. Druga možnost vrednotenja razvojno-tehnološke intenzivnosti je s tem, če je delež delavcev z visoko in višjo izobrazbo v kadrovski sestavi nove naložbe ali za povečani delež proizvodnje najmanj 15% in bodo znašala vlaganja v razvoj od novo doseženega bruto dohodka najmanj 6%.

Četrty kriterij obravnava gospodarsko rabo energije. Poraba energije mora biti manjša ali kvečjemu enaka 0,3 TJ na milijon dinarjev bruto dohodka. Za lažje razumevanje, ker je v rabi nova, zakonsko predpisana mera J (Joul), je potrebna kratka razlaga. En TJ (Tera Joul) je 10^{12} J ali 1 cal = 4,2 J. Primer: 1000 kg mazuta predstavlja 300×10^6 cal = 39×10^9 J. Vsa navodila in podatki za preračunavanje so zajeta v razlagi k družbenemu dogovoru.

Pri naših kriterijih v samoupravnem sporazumu o temeljnih razvoja SOZD Slovenske železarnice ni določil, na osnovi katerih bi lahko opredelili naložbo in je samo ugodnejši rezultat merilo za prednost, ker nimamo odrejenih vrednosti oziroma meril in najmanjših zahtev. Kriterij iz dogovora odreja spodnjo mejo, ki je za metalurške obrate pri porabi energije težko dosegljiva, oziroma pri izdelavi jekla dosegljiva samo za izjemno visok delež plemenitih jekel, ki povečujejo vrednost bruto dohodka.

Naslednji kriterij se nanaša na racionalno rabo surovin in odreja, da ne sme biti delež uvoznih, oziroma domačih deficitarnih surovin in izdelkov večji od 0,8 dinarjev na dinar doseženega bruto dohodka po izvršeni naložbi.

Kriterij racionalnega zaposlovanja odreja, da sme biti število novo zaposlenih delavcev na 10 milijonov vrednosti opreme v bazni industriji največ dva in v predelovalni industriji največ šest. Ti dve omejitvi sta pa različni za posamezne občine in odvisni od korektivnih faktorjev, ki so določeni v odvisnosti od razpoložljivosti delavcev, oziroma možnosti zaposlovanja v posamezni občini. V Celju je ta faktor 0,361, na Jesenicah 0,133, Ljubljana Vič-Rudnik 0,474, Radovljica 0,398 in na Ravnah 0,500, torej povsod manj, kot je v samem kriteriju odmerjeno število.

Zadnji - sedmi kriterij obravnava prostorsko ekološke zahteve. Čeprav je naveden kot zadnji, je izjemno pomemben, saj sta obravnavana in ocenjevanje naložbenega programa pogojena s tem, da mora projekt ustrezati vsem zahtevam varstva okolja in drugih vplivov. Ta kriterij, na primer, določa, da ne sme biti za novo naložbo več kot četrtnina novo zaposlenih delavcev takih, ki prihajajo na delo iz oddaljenosti več kot 20 km ali potrebuje več kot pol

ure za pot na delo. Odmerjena je tudi poraba pitne vode s 500 kub. metrov na milijon dinarjev dohodka itd.

Če projekt ne ustreza določilom tega kriterija, se ne more ocenjevati in vrednotiti, tako odreja družbeni dogovor.

Za ocenjevanje neke naložbe v okviru SOZD Slovenske železarnice mora torej vsak pregledati samoupravni sporazum o temeljnih plana SOZD Slovenske železarnice za obdobje 1981-1985 in o temeljnih plana Interne banke za obravnavano obdobje, najmanj pa tretje poglavje - Investicije in deveto poglavje Obseg naložb in njihovo financiranje. Če je zagotovljena ekonomska uspešnost predlagane naložbe in ta ustreza kriterijem iz samoupravnega sporazuma ter šestim izmed sedmih kriterijev iz družbenega dogovora, bo taka naložba gotovo našla pot do realizacije, če bodo za to zagotovljena tudi finančna sredstva in potrebne devise za uvoz opreme.

Za tiste, ki se bodo podrobneje ukvarjali z metodologijo vrednotenja naložbenih programov v okviru SOZD Slovenske železarnice po veljavnih kriterijih za doseganje minimalnih zahtev uspešnosti naložb, poznavanja tega velja še toliko bolj. Vse službe za razvoj in novogradnje v delovnih organizacijah bodo dobile celoten material s podrobnimi navodili za praktično uporabo.

Kriteriji so namreč razdeljeni po svoji vplivnosti še v skupine, od katerih prinaša:

- dohodek in racionalizacija zaposlovanja skupno 30% ali 30 točk,
- izvozna usmeritev 30% ali 30 točk,
- razvojno tehnološka intenzivnost 30% in 30 točk,
- racionalna raba energije in surovin 10% ali 10 točk.

Vsako določilo v kriteriju prinaša odrejeno število točk in so po sorodnosti namena povezani v skupine.

Če investicijski program ustreza vsem minimalnim zahtevam, doseže skupno 100 točk, predpogoj je seveda, da ustreza tudi prostorsko ekološkim zahtevam. Možno je tudi, da investicijski program še ocenimo, čeprav ni izpolnjena zahteva za eno prej navedenih skupin. Sicer pa dosti o tem, podrobnosti bodo tako morali poznati samo tisti, ki bodo morali pripravljati podatke za ocenjevanje naložb.

Za vse, ki se bodo ukvarjali s pripravo podatkov za ocenjevanje učinkovitosti naložb po določilih kriterijev iz dogovora o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981-1985, bo v okviru SOZD Slovenske železarnice organiziran poseben seminar za uporabo metodologije vrednotenja in navodil za praktično uporabo. Prepričan sem, da bodo vsi udeleženci seminarja v svojih delovnih organizacijah radi volje posredovali svoje znanje vsem zainteresiranim, ki so odločajo pri odobritvah in bodo želeli kaj več zvedeti o podrobnosti ocenjevanja projektov in pripravi za izvedbo naložb. Menim pa, da toliko, kolikor je povedanega v tem prispevku, zadostja za splošno obveščenost vseh sodelavcev, predvsem pa tistih, ki bodo sodelovali v razpravah in postopku potrjevanja posameznih naložb od zasnove do potrditve naložbenega programa.

Vseh naložb se seveda ne da meriti z enotnimi merili in nekatere, za katere ne veljajo kriteriji iz dogovora, jih dogovor še navaja. Enako kot naložbeni program za nove naprave in proizvodnjo se ne da obravnavati sanacijskih programov. Nekatere naložbe bodo potrebne in nujne samo zaradi zaščite okolja in bodo izvedene, čeprav vemo, da ne morejo ustrezati kriterijem za vrednotenje uspešnosti naložb po dogovoru. Možno je, da bomo obravnavali tudi naložbe, ki niso niti ekonomsko posebno uspešne, niti namenjene izvozu in ne bodo ustrezale zahtevam kriterijev, so pa družbeno posebno pomembne in bodo realizirane, vendar bodo že pri obravnavanju naložbe namere označene kot družbeno pomembne.

Za vse ostale naložbe, katere obravnavajo v temeljnih organizacijah družbenega dela, naj velja, da je treba kriterije iz samoupravnega sporazuma o temeljnih srednjeročnega plana razvoja za obdobje 1981 do 1985 in kriterije iz dogovora o družbenem planu SR Slovenije na to srednjeročno obdobje upoštevati, predvsem pa naložbe z vrednostjo nad 50.000 din, kot to dogovor opredeljuje.

Milan Marolt

SVOBODNA MENJAVA DELA V ZDRAVSTVENEM VARSTVU

Družbenopolitične organizacije in vodilni delavci bolnice Jesenice so v okviru priprav na tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije pripravili in obravnavali temo: DRUŽBENOPOLITIČNI VIDIK SVOBODNE MENJAVE DELA MED IZVAJALCI IN UPORABNIKI ZDRAVSTVENEGA VARSTVA.

V razpravi so prisotni ocenili, da je gradivo pripravljeno na ustrejni ravni in se lahko posreduje koordinacijskemu odboru za pripravo na tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Gradivo v nadaljevanju v celoti posredujemo našim bralcem.

Obebenom so navzoči opozorili na konkretne probleme, ki se pojavljajo v bolnici. Omenjali so prenizko odmerjena sredstva za normalno poslovanje, cene zdravil, ceno električne energije, živil, na katere delavci bolnice nimajo neposrednega vpliva in podobno.

Prisotni so še posebej poudarili, da bi bilo treba spoštovati sprejeti republiški samoupravni sporazum o delitvi dela na področju zdravstva, saj se iz sedanje prakse kaže, da se ta ne uresničuje.

DRUŽBENOPOLITIČNI VIDIK SVOBODNE MENJAVE DELA MED IZVAJALCI IN UPORABNIKI ZDRAVSTVENIH STORITEV

Družbenopolitični položaj delavcev se tudi na področju zdravstva vedno bolj krepi, vse bolj se razvijajo oblike in načini odločanja, v katere se zdravstveni delavci zavzeto in uspešno vključujemo. Za seboj imamo določene izkušnje, ki se nanašajo na obdobje, v katerem uresničujemo novo ustavo in zakon o družbenem delu, samoupravne odločitve pa so dobile novo vsebino, ko se je pričel po poti svobodne menjave dela vzpostavljati tudi nov družbenoekonomski odnos med uporabniki in izvajalci zdravstvenih storitev.

Po tej poti se tako iz družbenopolitičnega oziroma samoupravnega kakor tudi iz ekonomskega vidika vzpostavljajo pogoji, v katerih morajo imeti delavci v družbenih dejavnostih enak družbenoekonomski položaj kot delavci v materialni proizvodnji. Po tej poti tudi vedno bolj uspešno uresničujemo ustavno načelo o celotnem dohodku kot rezultatu skupnega dela delavcev celotnega družbenega dela, ki ga ustvarjajo vsi delavci in ne samo delavci v neposredni materialni proizvodnji.

Tako kot se je povečala družbenopolitična aktivnost v vseh družbenih dejavnostih, se tudi pri zdravstvenih delavcih vse bolj razvija samoupravna angažiranost pri sprejemanju odločitev, s katerimi se urejajo odnosi v zvezi s programiranjem zdravstvenega varstva in zdravstvenih storitev, v zvezi z določanjem obsega sredstev oziroma sprejemanjem planskih dokumentov kot bistvenih dokumentov za dogovarjanje ali odločanje o svobodni menjavi dela.

V okviru teh razprav smo se zdravstveni delavci zavzemali za to, da s svojim družbenopolitičnim pristopom in ne nazadnje s strokovnimi utemeljitvami vse bolj dokazujemo, da zdravstva ni možno več pojmovati kot oblike potrošnje, temveč vedno bolj kot vlaganje določenega dela ustvarjenega dohodka v organizirane zdravstvene storitve in napore za ohranitev zdravja in krepitev delovne sposobnosti delovnih ljudi in občanov. Zdravstveni delavci Bolnice Jesenice se še posebej zavzemajo za usklajeno načrtovanje zdravstvenih storitev in tako delitev dela, ki bo ob zmanjševanju bolnišničnega zdravljenja prispevala družbenim naporom stabilizacije. V teh prizadevanjih smo domala povsod, kjer se je o tem razpravljalo, ne pa tudi odločalo, uspešni skupaj z drugimi delavci družbenega dela ugotovili, da zdravstveno varstvo delovnih ljudi in občanov ni le dejavnik družbenega standarda, temveč je ena tistih sestavin družbenega dela, od katere je odvisna produktivnost celotnega družbenega dela.

Prav zaradi tega je povezava med zdravstvenimi delavci v neposredni proizvodnji toliko bolj potrebna. Prav ta povezava pa se je doslej ustvarjala skoraj izključno preko občinske oziroma regionalne zdravstvene skupnosti. V tem okviru se je za zdravstvene delavce, ki opravljajo svoje delo v bolnišnični dejavnosti, odločalo tudi o svobodni menjavi dela in o materialni podlagi za opravljanje načrtovanega oziroma potrebnega obsega zdravstvenih storitev.

Potreben in načrtovan obseg zdravstvenih storitev je v pretečenem obdobju izhajal iz dosežene ravni zdravstvenega varstva iz patologije oziroma zdravstvenega stanja delovnih ljudi in občanov. Vse to je tudi rezultati zagotovitve obsega zdravstvenega varstva in uveljavljanja pravic delovnih ljudi in občanov.

Uresničevanje takega zdravstvenega varstva se v precejšnji meri izvaja v okviru bolnišničnega zdravljenja. Pri tem moramo zdravstveni delavci prevzemati več obveznosti, dela in stroškov, kot se v povračilu stroškov po poti svobodne menjave dela realno in dejansko zagotovi. To

izhaja iz tega, da so bolnišnične, pa tudi druge zdravstvene storitve povezane z določenimi stroški, katerih višina je odvisna od tržnih razmer in storitev drugih dejavnosti. Na več kot polovico materialnih stroškov za izvajanje bolnišničnega zdravljenja (zdravila, prehrana, energija in druge storitve) delavci kot izvajalci zdravstvenih storitev znotraj bolnišnice nimamo vpliva, ker je višina teh stroškov odvisna od višine cen, ki so jih oblikovali drugi.

V takih pogojih je kljub stabilizacijskim prizadevanjem, ki jih zdravstveni delavci zavestno uresničujemo, iskanje notranjih rezerv skoraj zaman, lahko pa pomeni tudi še nevarnost za siromašenje pogojev dela in s tem kvalitete in učinkovitosti zdravstvenih storitev. Tudi zahteve raznih organov po ohranitvi enakega nivoja zdravstvenega varstva ob sorazmerno manjših sredstvih (rast cen) so rezultat bolj enostranske izražene zahtev kot pa demokratični pristop k dogovarjanju med uporabniki in izvajalci z družbenopolitičnega vidika svobodne menjave dela.

To nekladje se morda še posebej kaže v bolnišnični dejavnosti, za katero veljajo nekateri zahtevnejši pogoji dela: nujna je namreč permanentna 24-urna organiziranost dela. To pa zahteva od delavcev tudi dodatne obremenitve preko polnega delovnega časa (nočno delo, dežurstvo, nadurno delo). Vse to je za razliko od drugih dejavnosti, v katerih so ženske že razrešene nočnega dela, znatno težje organizirati, od delavcev pa zahteva dodatne napore. Ob vsem navedenem je treba še poudariti, da se bo moral družbenopolitični vidik svobodne menjave dela pomembno izpopolniti. Posebno pozornost bo potrebno nameniti pravemu bistvu oziroma posredniški vlogi samoupravne organiziranosti uporabnikov in izvajalcev v samoupravnih interesnih skupnostih. Čeprav so bili v pretečenem obdobju na tem področju doseženi določeni premiki, je vendar potrebno poudariti, da je še vse preveč prisotna proračunska tehnologija razporejanja sredstev, ki zaviralno deluje na svobodno menjavo dela, zdravstvene delavce pa postavlja v položaj, ko ne dobijo vselej niti tistih povračil za stroške, ki so jih sicer s cenami diktirali drugi. To je za temeljne organizacije bolnišnic še posebej značilno, saj so dolžne naloge oziroma storitve opraviti vsem bolnikom, ki so bili v bolnišnično obravnavo poslani. Morda je za bolnišnično dejavnost značilno tudi to, da praktično nima možnosti sklepanja samoupravnih sporazumov o dodatnih programih za delo v obliki neposredne menjave dela. Prav neposredna menjava dela pa se v zadnjem času vse bolj poudarja. Zdravstveni delavci v okviru bolnišnične dejavnosti ocenjujemo, da je v to obliko lahko vključen le manjši krog zdravstvenih delavcev. Pa še to je možno izvajati le za posamezne vrste zdravstvenih storitev, katere je možno organizirati v obojestranski odvisnosti. V to pa so že po pravilu organiziranosti in delitve dela lahko vključeni le nekateri segmenti zdravstva. Po drugi strani pa so tudi uporabniki v zelo različnem položaju, ker si zaradi različne ekonomske sposobnosti ne morejo vsi v enaki meri zagotoviti dodatnih programov in storitev, ki bi jih financirali iz svojih skladov skupne porabe. To pa je pomembno tudi zaradi tega, ker je celovitost zdravstvenega varstva odvisna od izpeljave in zagotovitve solidarnosti.

Medtem ko bi bilo treba proces neposredne menjave dela ustrezno pospeševati na področju medicine dela in še posebno v zvezi s preventivnimi dejavnostmi, ki so v neposredni zvezi z delovnim okoljem, bi bilo za ostale oblike zdravstvenega varstva potrebno zagotoviti celovit in sistematičen pristop k svobodni menjavi dela med uporabniki in izvajalci. V ta namen bi bilo potrebno več načrtnosti, objektivnejših kriterijev in sprotnega usklajevanja nalog, programov in sredstev, hkrati bi bilo potrebno tudi sprotno preverjanje rezultatov in učinkovitosti zdravstvenih storitev. Na ta način bi družbenopolitični vidik svobodne menjave dela med izvajalci in uporabniki zdravstvenih storitev v polni meri zaživel; dosegla bi se polna enakopravnost med zdravstvenimi delavci in delavci v neposredni proizvodnji.

MIKRORAČUNALNIŠKI SISTEM ZA VODENJE MALIH HIDROELEKTRARN

Že nekaj let so pojmi kot, poraba energije, proizvodnja in stopnja naraščanja porabe, sistemi za racionalno porabo energije ipd., teme številnih publikacij. V njih je zajet širok spekter energij in ukrepov za njih racionalnejšo izrabo, ki jih že in jih predvidevamo še bomo uporabljali v vsakdanjem življenju. Na drugi strani so dogodki kot: izpad električne energije v New Yorku 1965, oljna kriza 1973, razpad elektroenergetskega sistema v Parizu v letu 1978; kot tudi težave v oskrbi z električno energijo v Sloveniji, pokazali na veliko odvisnost človeka in njegovega standarda od energije.

Najpomembnejši problemi, ki jih v bodočnosti načena vprašanje vodenja energetske politike so nedvomno naslednji:

— Zaloge doslej v glavnem rabljenih fosilnih nosilcev primarne energije so končne.

— Nadaljuje se vse večja lakota po energiji vseh vrst, ne le v industrijsko razvitih deželah, temveč tudi v deželah v razvoju, ki so danes še na zelo nizki stopnji porabe.

— Regenerativni viri (veter, bica, toplota zemlje in morja, sonce...) so šele v razvoju in v začetku tega stoletja še nepomembni v pokrivanju celotnih energetskih potreb. Po oceni bodo do konca stoletja pokrivali okoli 2 % celotnih potreb po energiji.

— Pretvorba energije v drugo je povezana tudi z vplivom na okolico.

Tako so nekateri glavni viri električne energije, male hidroelektrarne, spet pridobili na svojem pomenu. Z njimi številne, zgoraj omenjene probleme, zelo ugodno rešimo.

Dejstvo pa je, da je strošek na enoto pridobljene električne energije iz malih hidroelektrarn, relativno visok. Temu je vzrok individualnost izvedb, visoki investicijski stroški in veliko število operativnega osebja. Izhod je zato v cenejših izvedbah tipiziranje in standardiziranje opreme, kot tudi v popolni avtomatizaciji agregatov od 1 MW dalje. Prednosti avtomatizacije niso le v nižjih stroških na enoto pridobljene električne energije, zaradi boljše izrabe vode za jezo, temveč tudi uporabnost malih elektrarn za pokrivanje trapeznega dela diagrama porabe električne energije.

EKONOMSKE OSNOVE

Ocenitev stroškov investicije v novo malo hidroelektrarno (MHE).

Gradbena dela — jez	21.943.346,— din (= 45 %)
Hidromehanska oprema	10.560.610,— din (= 22 %)
Elektro strojna oprema	15.488.500,— din (= 33 %)
Ostali stroški investitorja (projekti, vodenje gradnje, prevzemi, odškodnine...)	8.400.000,— din
Skupaj to znese: $I_0 = 56.392.474$ din, oziroma je velikost specifične investicije $i_0 = 32.382$ din/kW moči.	
Jez in okolica (zemljišče)	4.000.000,— din (= 38 %)
Kanal oz. cevovod	1.500.000,— din (= 15 %)
Zgradba	1.200.000,— din (= 12 %)
Elektro strojna oprema	3.000.000,— din (= 30 %)

Celotni izdatki glavnice: $I_g = 10.500.000,—$ din

Operacijski stroški (ostali): $I_{os} = 2.500.000,—$ din

Skupaj to znese: $I_0 = 13.000.000,—$ din, oziroma je velikost specifične investicije $i_0 = 35.100,—$ din/kW moči.

3. Gradnja male hidroelektrarne z malo vsebino jezu (pretočnega tipa) je že občutno manjših investicijskih stroškov, kot predhodna primera, investicija se giblje okoli: $i_0 = 28.000$ din/kW.

Pretok $Q_0 = 14$ kub. m/s in padec: $h = 6 - 9$ m je že zadosten za instaliranje moči $P = 0,6$ do 1 MW. Celo dosti manjši pretok že zadostuje za nekajurno konično delovanje z relativno malimi zavezitvami.

Res je sicer specifična naložba v plinski turbino, diesel agregat, parnoturbinski sklop in kombiniran cikl EL-TO (elektro-toplotni proizvajalci), kot lasten vir električne energije, bistveno nižja, kot v omenjene hidroelektrarne. Vendar je pri HE prednost na strani obratovnih stroškov, saj ne uporabljajo dragega goriva, kot je to primer za termične elektrarne. Toda tudi pri samih hidroelektrarnah so že precejšnje razlike med pretočnimi, akumulacijskimi in pumpono-akumulacijskimi elektrarnami v višinah specifičnih investicij.

Ocenitev stroškov naložbe v obnovitev že obstoječega vira energije

Metoda ocenitve starih virov energije, mlini in stare elektrarne, ni nova in je v tujini dokaj poznana. V

— Gradbena dela (rušilna dela, zemeljska dela, zidarska dela)	625.610,00 din
— Strojni del (turbina, zavore, vztrajnik, zaščita)	680.000,00 din
— Elektro del (program, avtomat, generator)	2.036.800,00 din
— Ostalo	100.000,00 din

Pojem mala hidroelektrarna je v različnih deželah različno definiran; vendar se po opredelitvah moči nahaja med okoli 0,25 MW do 5 MW. Pod spodnjo mejo so tako imenovane mikroelektrarne, ki drage avtomatizacije z μP ne opravičujejo; nad zgornjo mejo so srednje in velike elektrarne s specifičnostmi v konceptu vodenja.

V investicijski študiji moramo zajeti naslednje stalne, ocenjene, stroške:

a) Izdatki glavnice:

— stroški nepremičnin — ti so relativno visoki za nižje padce, kjer poplavimo obsežno zemljišče in manjši za večje padce z samo vtokom v cev in prelivom.

— Stroški načrtov — visoki glede na velikost HE.

— Pravice obrežnih lastnikov.

— Stroški konstrukcije — delo in postroj.

— Elektro oprema — transformatorji, transmisija, števeci...

b) Operacijski izdatki:

— Amortizacija, obremenitve, obresti,

— Inflacija, za postroj in delo.

— Delo, vzdrževanje, delovanje.

— Popravila.

— Takse, zavarovanja, administracija.

Kot primer navajam gradnjo dveh malih hidroelektrarn v Sloveniji, ki sta bili predani v obratovanje do konca leta 1980.

1. Mala hidroelektrarna na manjši reki s pretokom $Q_0 = 0,6$ do $0,9$ kub. m/s; za potrebe elektrarne se odvzema 85 % celotnega dotoka. Moč na izhodu iz elektrarne je 1760 kW.

Sestav pomembnejših investicij:

2. Gradnja manjše elektrarne na potoku. Moč na izhodu znaša 370 kW. Sestav pomembnejših investicij:	
---	--

splošnem je ocenjena končna skupna vrednost sestavljena iz niza delnih vrednosti:

a) Netrajne vrednosti:

Vrednost v nematerialu (povpraševanje po energiji in njena cena). Materialne vrednosti (naprava, jez, stroji, agregati). Vrednost prihrankov (izkoristek, trend rasti cene, prenos primarne en.)

b) Trajne vrednosti:

Razpoložljiva vodna energija in višina padca.

Energija in potencial moči.

Neomejenost izrabe.

c) Likvidacijska vrednost:

Stroški demontaže, izguba delov naprav.

Skladiščenje in stroški okvar.

Odpadna vrednost.

Kot primer navajam predelavo že obstoječe vodosilne naprave za mletje lesa, za pogon elektrogeneratorja. Predelava je bila izvedena tako, da je elektrarna popolnoma samostojna enota s turbino in stalnim samovzbudnim generatorjem, ki bo omogočal z avtomatiko paralelno obratovanje z omrežjem in otočno obratovanje (samostojno napajanje okolice z el. energijo).

Na naslednjih delih ni bilo potrebno izvesti predelav: jezu, vtočnem delu, dovodnih napravah, cevovodu in turbini.

Osnovni podatki o elektrarni so naslednji:

$Q_0 = 1,3$ kub. m/s

$h = 24,5$ m

$P = 235$ kW.

Sestav pomembnejših stroškov investicij:

Skupaj to znese: $I_0 = 3.462.410,00$ din, oziroma specifična investicija $i_0 = 14.733,70$ din/kW moči.	
--	--

AVTOMATIZACIJA ŽE OBSTOJEČE MALE HIDROELEKTRARNE Z MIKROPROCESORJEM

Splošno

Glede na številne in kompleksne naloge avtomatizacije je popolnoma upravičena zahteva, da se ta izvede z uporabo multiprocesorskega sistema, ki je enostaven, cenen in omogoča veliko prilagodljivosti in razširjenosti. Naloge optimiziranja proizvodnje energije s skupinsko regulacijo in večkratno dnevno spremembo režimov obratovanja, nadzora, signalizacije in zapisov, namreč s klasično, ožičeno, logiko le s težavo rešimo. Prav tako današnje zahteve vodenja dajejo prednost rešitvi, ki ne zagotavlja samo kvalitete, temveč tudi varnost in zanesljivost obratovanja.

Izvedba avtomatizacije naj omogoča optimalno izkoristiti potencialno energijo vode pred jezo; prav zato je tudi predvidena uporaba mikroprocesorja z možnostjo logičnega odločanja. Za uvedbo predlaganega programa bilnega avtomata je med drugim v sami elektrarni potrebno zamenjati starejšo opremo, ki z novo opremo ni kompatibilna, oziroma dograditi mehanisko-električne pretvornike.

Osnovni podatki o elektrarni

Mala hidroelektrarna, za katero je narejen projekt avtomatizacije z μP , je priključena na omrežje preko daljnovoda in RTP.

V izrednem primeru, ob izpadu daljnovoda v RTP proti elektrarni, HE napaja celotno 10 kW okoliško področje. Z ozirom na omrežje elektrarna deluje:

— paralelno z mrežo, ko je njena prvenstvena naloga sodelovanje v pokrivanju neenakomernosti v odjemu električne energije,

— otočno, ko napaja bližnje okolice z električno energijo, regulator frekvence. Otočno obratovanje ni predvideno programsko.

Moč na izhodu iz elektrarne je: $P = 4,4$ MW, pri nazivnem vodnem padcu $h = 227$ m in pretoku, ki varira med $Q_0 = 150$ l/s do $Q_0 = 150 \cdot 10^3$ l/s.

Z ozirom na nivo vode so možni naslednji trije režimi obratovanja:

— pretočno, to je vožnja po dotoku vode v jez. Reguliramo višino zgornje vode,

— konično, to je obratovanje z maksimalno delovno močjo,

— kompenzacijsko, elektrarna je sicer priključena na omrežje, toda pretok vode skozi turbine je zaprt. To stanje traja, dokler nivo vode pred jezo ne doseže spodnjega nivoja pretočnega obratovanja.

Stanje opreme

Objekt sestavlja dva identična agregata, od katerih ima vsak po dve Peltonovi turbini na vsaki strani horizontalne osi. Spreminjanje števila vrtljajev turbine je izvedeno s pomočjo turbinskih igel, igle so torej izvršilni člen regulacije. Medtem ko pri otočnem obratovanju s spreminjanjem položaja igel vzdržujemo frekvenco. Pozicija igel je merjena in vodena na vhod μP .

Finejša regulacija je bila doslej izvedena tudi z odrezaki, vendar so ti, zaradi velikih izgub, s projektom avtomatizacije predvideni samo za hitro ustavitev agregata (H. U. 1, 2).

Ostala oprema v elektrarni je starejša in so v projektu predpisane ustrezne dopolnitve odnosno zamenjave.

Projekt avtomatizacije

Zagon MHE

Pomemben podatek za delovanje elektrarne je podatek o gladini vode pred jezo, ki ne sme pasti pod minimalno (H_{min}). Stanje nivoja je tudi prikazano na izpisu matrice tiskalnika oziroma pasivnem video terminalu.

Start elektrarne je prožen na zahtevo operatorja s pritiskom na tipko: »START HE«; s tem se programsko celotna elektrarna privede v stanje pripravljenosti za nadaljnje obratovanje. V tej fazi so bili kontrolirani naslednji pogoji:

— električni (mreže in agregata), s tem so mišljene vse zaščite,

— mehanški, to je stanje strojne opreme.

Ako v toku zagona ni zadostno kateemu od zahtevanih pogojev, nastopi hitra ustavitev. V prvi stopnji je to hitra ustavitev 1. (H. U. 1), ki še omogoča ponoven avtomatski vklop, ko vzroki te ustavitve izginejo. Pri H. U. 1. se zapro turbinske igle, izklopi elektromagnet odrezača, vključijo zavore in izključijo generatorsko stikalo. V skrajnem primeru nastopi hitra ustavitev 2. (H. U. 2), ki je sicer enaka H. U. 1, toda s to razliko, da je agregat blokiran in na novo sinhroniziran šele na ročno zahtevo operatorja. Slika 1 kaže potek zagona in obratovanje MHE.

Izklop ene ali celo treh od štirih turbin, tudi zaradi okvare, še vedno omogoča avtomatski zagon in obratovanje MHE.

Ustavitve elektrarne

Vzroki ustavitve delovanja so naslednji:

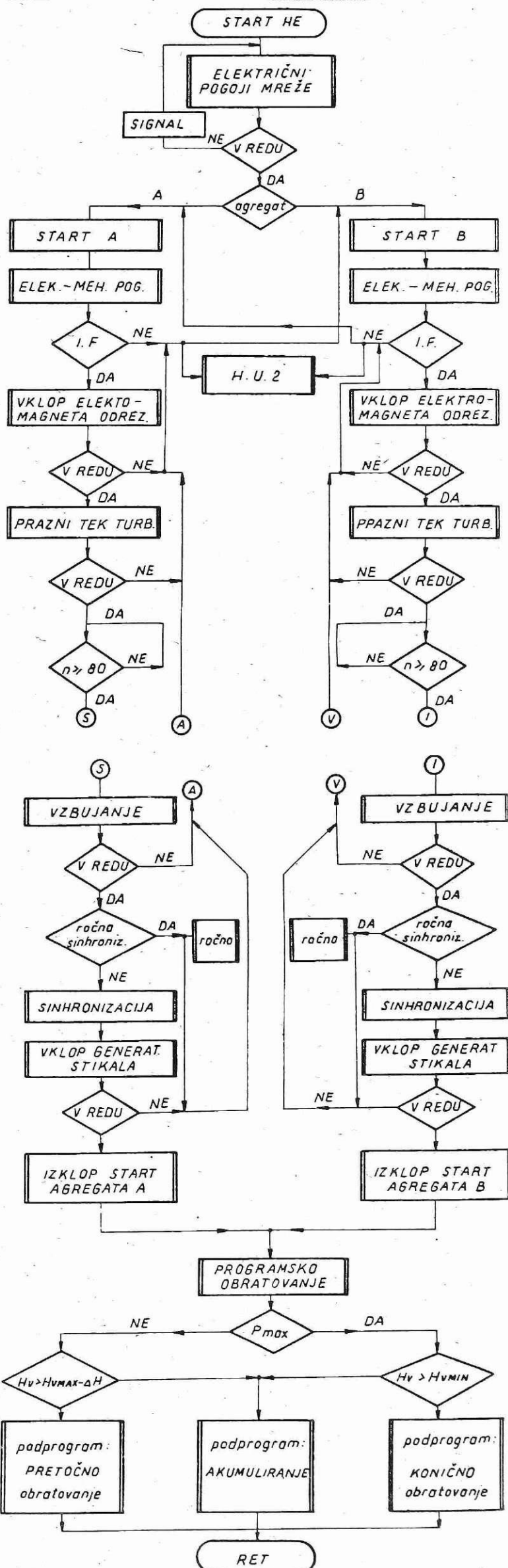
— neizpolnenje enega od pogojev, v času zagona ali med programskim obratovanjem, vodi v hitro ustavitev, H. U. 1 ali H. U. 2.

— na željo operatorja v HE; ta oblika ustavitve je možna s pritiskom na tipko: »STOP HE«. V tem primeru prekinemo stalno komando starta.

— daljinsko iz centra, izvede se z ukazom: »STOP HE«, ki je paralelen h komandi v sami elektrarni. Ponoven start je v obeh primerih možen s pritiskom na tipko: »START HE«.

— ročna ustavitev, izvedena je na željo operatorja z ročnim zapiranjem turbinskih igel, izklopom generatorja, spustitvijo odrezača in vklopom zavor. Na čelni plošči je posebno stikalo »ROČNA USTAVITEV«.

Vse te ustavitve so možne tudi posamezne, po agregatih. Istočasno je izvedena kontrola tlaka v cevovodu, da ne bi prišlo do nezaželenih tlačnih udarov.

Slika 1: Diagram poteka zagona male hidroelektrarne

MIKRORAČUNALNIŠKI SISTEM ZA VODENJE MALIH HIDROELEKTRARN

Režimi obratovanja

Kompensacija

Ta režim obratovanja je le v času akumuliranja vode v bazen pred jezom. To je le prehodno obratovanje in s stališča ekonomike sekundarnega pomena. Klican je vedno le programsko, ko doseže vodna gladina koto H_{vmin} , odnosno preide v pretočno, ko doseže nivo vode $H_{vmax} - \Delta H$. Na ta način je zagotovljena akumulacija vode v bazen pred jezom za potrebe obratovanja v konici. Možni prehodi režimov obratovanja so prikazani na sliki 2.

Pretočno

Pretočno obratovanje pomeni pretvarjanje v električno delovno energijo vso trenutno dotekajočo energijo vodnih mas. To je torej obratovanje z regulacijo višine gornje vode. Pri tem opazujemo spremembo višine vode v časovni enoti (plavajoča poprečja), ki je posledica spremembe dotoka in glede na to spreminjamo položaj turbinskih igel. Algoritem upošteva tudi časovno obremenjevanje posameznega agregata; ciklično prioriteten vklop, slika 3.

Konično

Namen tega obratovanja je pridobivanje energije v času največjega povpraševanja.

Odločitev o pričetku in trajanju koničnega obratovanja je v prvi fazi prepuščena odločitvi operaterja, ki bo program prožil s pritiskom na gumb. Operater se bo za ta režim odločal glede na dolgoletne izkušnje, ko konica navadno nastopi ob določenih urah dneva (7,30, 11, 12,30, 19. uri). Obratovanje je prekinjeno bodisi:

- zaradi zahteve operaterja
- neizpolnenje pogoja: $H_{vt} > H_{vmin}$.

V bodočnosti bo odločitev o pričetku in koncu obratovanja prepuščena avtonomni odločitvi računalnika, ki bo zasledoval razpoložljivost energije in stanje parametrov omrežja (gradient frekvence in napetosti).

Primer dnevnega obratovanja male hidroelektrarne je prikazan na sliki 4.

Programska oprema

Programska oprema za izvrševanje omenjenih nalog vodenja je prikazana na sliki 5. Iz nje je razvidna delitev na sistemski in aplikacijski del. Sistemski del zagotavlja povezavo aplikacijskih podprogramskih paketov v celoto. Vrtenje programov je pod časovnim nadzorom, ki služi tudi nadzoru izvršitve določenih programske zahteve s strani izvršilnega člena. Vse zahteve po spremembah parametrov so vnešene preko pasovnega video terminala (KOPA 1000 standardne izvedbe).

Programi so vezani v celoto v obliki distribuiranega procesiranja. Sistem ima namreč več avtonomnih, med seboj sodelujočih računalnikov, kakor tudi podatke, ki ni nujno, da so hranjeni na enem mestu. Vsaka od opisanih funkcij delovanja, slika 5, je zajeta v lastnem programskem modulu.

Pričakovati je občasne izpade, odnosno možne motnje v delovanju sistema, zato rutina za inicializacijo sistema upošteva trenutno stanje sistema.

Kot primer navajam sestavo programskega modula za regulacijo nivoja:

a) Programski paket za odčitavanje in statistično obdelavo meritev, izračun nagiba, izločevanje napaknih meritev, napovedovanje dotoka (osnova so plavajoča poprečja).

b) Programski paket za izračun razlike dotoka iz trenda nivoja; iterativne metode za določevanje konstante jez.

c) Paket za izračun vseh pretokov – preliv, zagornic – pretok skozi turbino – pretok črpalk – skupni pretok – skupni odtok

d) Programski paket za regulacijo; izračun potrebnih ukrepov, pretok, preliv, moč; rešen tabelarično in funkcijsko.

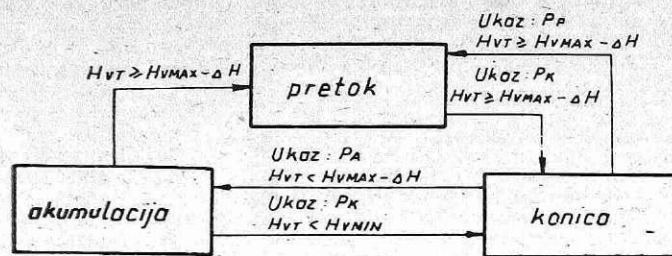
e) Programski paket za izvedbo regulacije, komande, nastavitve, pozicioniranje.

f) Povezovalni paket, ki daje postopno spremembo nastavitvenih velikosti ostalih paketov.

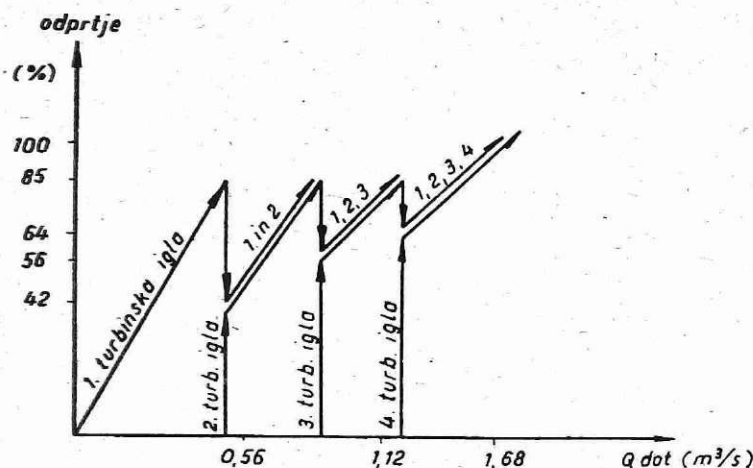
Iz doslej navedenega zaključimo, da so opredeljene tri osnovne funkcije programske opreme: – zajemanje in kontrola podatkov iz procesa, – zbiranje režimov obratovanja in programsko vodenje, – zaščita.

Procesna oprema

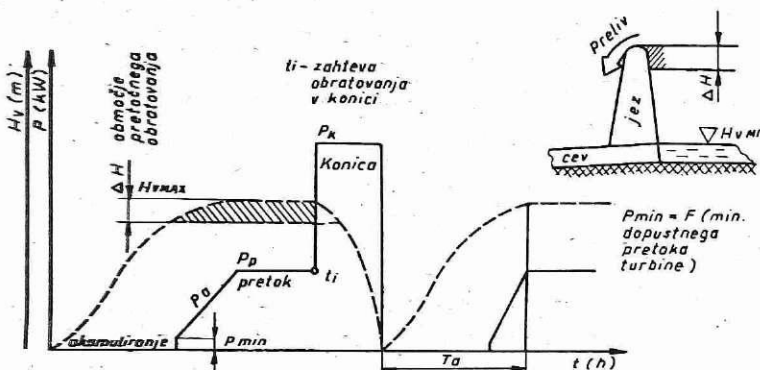
Procesna oprema je razdeljena v krmilno enoto in programibilna avtomata. A1 in A2. Kot taka je tudi

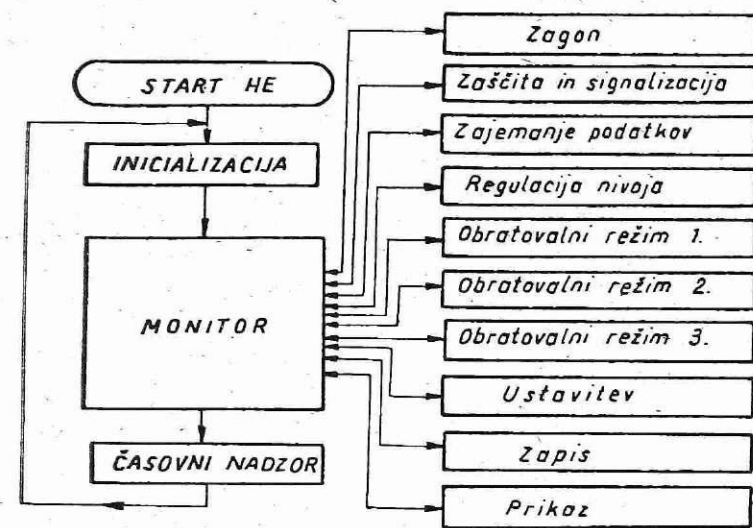
Slika 2: Obratovalna stanja in možni prehodi s stališča nivoja vode

Slika 3: Zaporedno vklopljanje turbin

Slika 4: Dnevni diagram obratovanja male hidroelektrarne

Slika 5: struktura programske opreme male hidroelektrarne

fizično postavljena v treh omarah kombiniranih, z napajalniki, releji in pretvorniki. Naloga krmilne enote je analiza trenutnega stanja in sodelovanje s podrejenimi avtomati; postavljena je namreč v komandnem prostoru elektrarne, nanjo so direktno vezani pisalnik, čelna plošča in pasivni video terminal, za pregled in posluževanje elektrarne.

Avtomata sta s podvojeno opremo ter opravljata specifično področje vodenja. Podvojenost namreč omogoča medsebojno kontrolo delovanja in izklop dela, ki je v okvari. Prednosti tako zasnovanega sistema so v veliki prilagodljivosti in razširljivosti in na tak način omogočenim serijskim prenosom med krmilno enoto in avtomatom. Izvedba s podvojeno opremo je prikazana na sliki 6.

Avtomata sta vezana preko vmesnikov za prilagoditev in pretvornikov z izvršilnimi členi in merilniki, v elektrarni; navzgor pa preko vhodno-izhodne enote na mikroračunalniško krmilno enoto. S posebnim vhodom so omogočeni naslednji ukazi in javljanja iz in v daljinski center:

- prisotnost el. napetosti
- prisotnost človeka v elektrarni
- zahteva start/stop
- zahteva PMAX
- strojna napaka.

V mrtvem spominu so vpisani vsi parametri, ki so pomembni pri računalniškem krmiljenju. Vpišemo jih s pasovnim video terminalom.

Za protokol obratovanja uporabljamo pisalnik, ki v časovni koloni vpiše vrsto okvare in njeno mesto. Tako dosežemo hitro odkrivanje vzroka okvare, čas servisiranja se znatno skrajša.

Osnova opisanemu sistemu je mikroračunalnik TI-30/21, ki ga s svojim znanjem in tehnologijo izdeluje Iskra. Sistem je zasnovan na mikroprocesorski družini LSI vezij AMI 6800.

Tehnične lastnosti družine AMI 6800:

- NMOS tehnologija, kompatibilna s TTL vezji in delno kompatibilna s CMOS vezji;
- MPE v enem integrirnem vezju z enojnim napajanjem (+ 5 V);
- osem podatkovnih, 16 naslovnih linij in 11 kontrolnih signalov;
- dva akumulatorja (A), indeksni register (IR), programske števec (PC), stack pointer (SP) in statusni register.

Tehnične lastnosti modulov sistema za vodenje MHE:

- Podsystem za zajemanje analognih vrednosti sestoji iz MUX (muplekser analognih vrednosti) in VAN (analogni vhodi).

En modul VAN je skupen do 16 modulom MUX, ki sprejme do 16 analognih vhodov.

– Vhodi za dvojne (položajne) signalizacije DIV7D. Dvopoložajna signalizacija je opisana z dvema bitoma, ki podajata stanje:

- 01 – vključeno
- 10 – izključeno
- 00, 11 – vmesno.

Modul DIV omogoča 24 enopoložajnih in 12 dvopoložajnih vhodov.

– Digitalni izhodi DIZ; en DIZ je za 16 digitalnih izhodov. Enota vsebuje 16-bitni izhodni register, 16 izhodnih relejev in vezja za pretvorbo števila vzbujenih izhodnih relejev v ekvivalent toka.

Adresa enote je nastavljiva z mikrokostikali.

– Enota za nadzorovanje komand, NAK7E, preprečuje izvršitev več kot ene komande in kontrolira zlepljenost kontaktov izhodnih relejev.

– Impulzni vhodi, VOI, za štetje impulzov. Dva vhoda služita za štetje navzgor in navzdol.

– Enota za serijsko komunikacijo VTK.

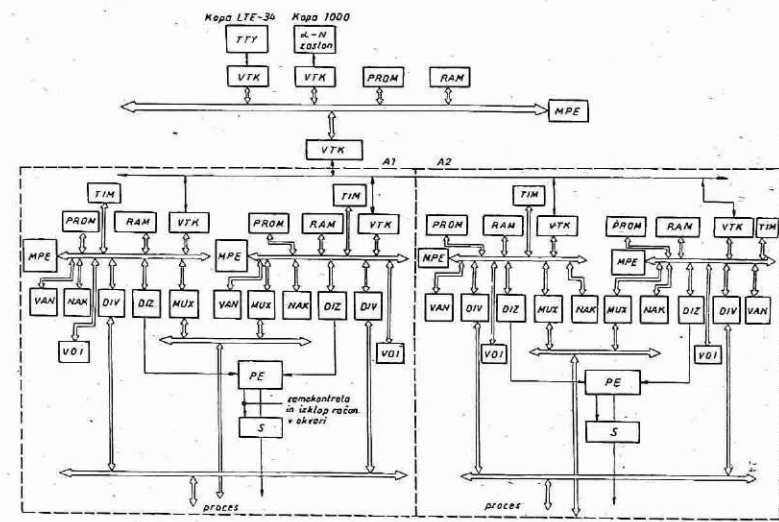
– Primerjalna enota PE, ki primerja po dva dvobitna izhoda iz obeh DIZ (en par DIZ ima svoj modul PE). Na čelni plošči modula je prikazano s svetlobno indikacijo na katerem komandnem izhodu nastopa napaka.

Sinhrono delovanje obeh sistemov je zagotovljeno s sinhronizacijsko rutino in sinhro impulzi; 1 imp/uro.

V primeru neenakosti izhodov je izveden signal za izklop računalnika v okvari.

softwar-e	1.500.000 din
Hardwar-e	2.500.000 din
predelava in vgradnja merilnih sond	200.000 din
ostalo (pretvorniki, zaščita ...)	1.000.000 din
Skupaj:	5.200.000 din

oziroma specifična investicija znaša: $i_0 = 1.181.82 \text{ din din/kW}$.

Slika 6: Moduli sistema za vodenje MHE

Zaključki

V prvem delu članka je z nekoliko obširnim ekonomskim uvodom obdelan pregled trenutnih specifičnih stroškov investicij v gradnjo in dogradnjo malih hidroelektrarn. Ta naj bi spodbudil manjše in večje porabnike električne energije iz omrežja v investiranje v male elektrarne, kot najcenejši in široko uporaben vir lastne energije.

Celovit pregled in primerjava stroškov za gradnjo različnih lastnih virov el. energije za slovenske razmere še ni izdelan, vendar bi bil za spodbudo pravilne odločitve investitorjev potreben.

V nadaljevanju je opisana konkretna avtomatizacija MHE z mikroprocesorjem, s čimer dosežemo nekaj kakovostnih prednosti pred klasično izvedbo:

- višjo pogonsko zanesljivost, večjo razpoložljivost (h/leto),
- izboljšanje fizičnega upravljanja procesa, večnivojski koncept,
- prilagodljivost tehničnih konfiguracijskih enot,
- računalnik izpolni vrzel, ki obstoja med upravljanjem in organizacijo vodenja,

– Čitalno/vpisni delovni pomnilnik, RAM, do 2 K bytov za organizacijo tabel.

– Čitalni pomnilnik za shranjevanje programov do 8 K bytov, PROM.

– Matrični tiskalnik za protokolaranje s hitrostjo tiskanja 30 znakov/sec. in hitrostjo vračanja 5 col/sec.

– Pasivni vido terminal KOPA 1000, standardne izvedbe, za prikaz stanj.

Zaščita pred motnjami

Zaradi različnih potencialov med računalniško in ostalo opremo so galvanško ločena mesta od procesorja. Drug razlog je tudi odprava motenj, ki nastopijo zaradi vklopov večjih porabnikov. Za te večje potencialne razlike med merilnimi mesti in računalniško opremo, nekaj 100 V, uporabimo za galvanško izolacijo optokopler. Pred induciranimi motnjami se na sekundarni strani optokoplerja zavarujemo z upori in zener diodami do 50 kV (supresorska dioda).

Napajanje

Napajanje sistema je iz električnega omrežja lastne rabe. V primeru izpada tega izvora električne energije se napajanje preklopi na izvor zagotovljene napetosti (baterija in pretvornik).

Rekapitulacija stroškov

Nastali stroški zaradi spremembe tehnološkega procesa v MHE v letu 1980/november so ocenjeni:

- boljši vpogled v delovanje posameznih enot procesa in neposredna kontrola samega vodenja,
- možnost prioritete odločitve; to so kompleksne rešitve, ki jih človek ni sposoben tako hitro izvesti,
- možnost dograditve z aplikacijskimi podprogrami,
- osebje razbremenjeno rutinskih del,
- nižji stroški na enoto energije.

LITERATURA:

- (1) J. D. Lawrence: »The economics of small hydro«: Water Power Dam Construction, Januar 1979
- (2) Johan Papamarcos: »Developments in hydropower«, Power engineering, december 1978
- (3) Der Bundesminister für Forschung und technologie: Program Energieforschung und Energietechnologien 1977–1980, Bonn 1978
- (4) M. Skumavc; B. Gospodjinački: »Avtomatizacija hidroelektrarne Savica«, idejni projekt, Ljubljana, 12. 1979
- (5) M. Skumavc: »Mikroračunalniška avtomatizacija hidroelektrarne«, projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja. Ljubljana, februar 1981

Miha Skumavc

Železarski globus

BOLGARIJA

Bolgarska tiskovna agencija BTA je sporočila, da bodo v prihodnjih petih letih uvedli v bolgarske železarske nove tehnologije. V elektro jeklarni železarne Lenin v Perniku, ki jo sedaj gradijo, bodo postavili tudi napravo za kontinuirno vplivanje jekla in s tem povečali njeno letno zmogljivost na milijon ton surovega jekla. V železarni Kremikovci bodo zgradili napravo za vakuumsko obdelavo jekla, predvidevajo pa tudi povečanje kvalitete nega asortimenta, predvsem na področju visokovrednih plemenitih jekel.

ZVEZNA REPUBLIKA NEMCIJA

Znani inštitut za tehnološke in ekonomske raziskave na področju železarske industrije Battelle iz Frankfurta je izdelal študijo o bodočih trendih pri sintranju železove rude. Navedel je med drugim zanimiv podatek, da se giblje izdelavna zmogljivost vseh naprav za sintranje na svetu okoli 500 milij. ton letno, medtem ko je ta količina pri napravah za izdelavo peletov iz železove rude približno 230 milij. ton.

SEMENJ V BISTRICI

Graščino je po Francišku Kosu podedoval najmlajši sin Francišek Leopold Kos, ki pa ni bil najboljši gospodar, zato jo je prodal Ruardom, takratnim lastnikom rudnikov in fužin na Savi. Po Ruardih je stavba prišla v last Kranjske industrijske družbe (železarne); le-ta je kmalu graščino prodala občinski upravi in od leta 1893 do 1905 je bila v njej prva stalna šola. Prav zaradi tega nekateri nekdanji graščini pravijo stara šola. Mislimo pa, da je ime Kosova graščina bolj upravičeno, saj je starih šol na Jesenicah še nekaj.

ODLOMKE
IZ KARAWANKEN BOTE

Zanimivo se je seznaniti, kaj so nacistični propagandisti v minuli vojni pisali v svojem glasilu za Slovence, v Karawanken Bote. In to v dobi najhujšega terorja.

Oglejmo si »senzacionalno vest«, ki jo je objavil Karawanken Bote 4. julija 1942. leta:

»Zwischenwässern – Borovnice zorijo

Ker je naša Ortgruppe gozdnata, imajo letos otroci, kakor tudi odrasli mnogo posla z nabiranjem borovnic, ki so letos, kakor nalašč zelo bogato obrodile. Mladina odnaša med petjem in ukanjem polne košare nabranih sadežev domov, ki jih matere potem prekuhavajo v meze in sokove za zimo.

Pa tudi nabiranje raznih zdravilnih zelišč je zelo živahnih.

Ni senzacija, če pes ugrizne pismonošo, senzacija bi bila, če bi pismonoša ugriznil psa. Ni senzacija, če kača piči žensko, bila pa bi, če bi ženska ugriznila kačo. Po mnenju uredništva Karawanken Bote pa je lahko senzacija tudi to, da junija in julija zorijo borovnice. Čudno bi bilo, če julija borovnice ne bi še zorele, tako pa ni čudno objaviti nič takega, češar ljudje ne bi vedeli. Toda vest je bila za poznavelec razmer na Gorenjskem senzacija prav zaradi tega, ker jo je objavil časopis. Kajti prav ta časopis ni objavil niti besedice o tem, da so partizani v noči od 26. na 27. junija 1942 požgali cestni in železniški most v Mostah pri Žirovnici. Uredništvo se ni zdelo potrebno objaviti, da so zaradi te diverzantske akcije 1. julija 1942 v Mostah postrelili 28 talcev in da jim je devetindvajseti pobegnil z morišča. Pomembno je bilo, da ljudje zvedo za borovnice in za »ukanje in petje« nabiralcev. Mostova bodo že zgradili, na postreljene bomo pozabili, o solzah sorodnikov žrtev ni treba pisati, toda bogve, če bodo drugo leto julija spet zorele borovnice.

Karawanken Bote je izhajal dvakrat na teden ob sredah in sobotah. Nekateri članki so bili objavljeni v slovenščini in nemščini. V članku, objavljenem v slovenščini, so vikiati nemška imena krajev, mest in ulic, nacističnih funkcionarjev in oblastnih organov.

Če bi tedaj človek neke daleč v robinzonovski samoti dobil v roke ta edini časopis, z upravo in uredništvom v Celovcu, bi morda celo pomislil, da so nacisti v silnih skrbih za dobrobit, zdravje in življenje Slovencev (pri tem ga ne bi smelo motiti, da so Nemci Medvode preimenovali v Zwischenwässern, Jesenice v Assling, Hrušico v Birnbaum, Bled v Velde, Begunje v Vigaun, Bistrico v Feistritz, Tržič v Neumarkt, Kranj v Krainburg, Kamnik v Stein, Mengeš v Mannsburg, Ljubljano v Laibach itn.).

Prvega julija 1942 je Karawanken Bote objavil, da »je v kraju Suhadol pri Komendi izbruhnil požar, ki sta ga zaneli dva otroka, starosti treh in štirih let, ki sta se brez nadzorstva igrala z žigalicami. V bližini ležeče suho listje je takoj začelo goreti in kmalu je bila vsa streha v plamenih. S hitro pomočjo prebivalstva so požar kmalu pogasili.«

Res je moralo biti Nemcem ob tej nesreči, ki so jo naredili otroci, zelo, zelo hudo, kajti vse do konca vojne niso objavili niti besedice o tem, da so poleti 1942 sami na Gorenjskem požgali deset vasi, da so v Kokri, v Gradišču v Tuhinjski dolini, na Korenem v domžalski občini in v Hrastniku na Moravskem postrelili in v ogenj vrgli skoraj vse moške, ki so jim prišli v pest, ženske in otroke pa izgnali v taborišča. V dveh dneh so požgali šest zlatopoljskih vasi. Dražgoš ne omenjam, ker so bile požgane že januarja.

Ob množičnem streljanju talcev, so pretakali krokodilje solze, ko se je 1. julija 1942 Hans Maecker pripeljal s kolesom od Ljubljanske ceste v Domžalah do »Bahnhofstrasse« in je tu prišel pod kolesa priklovice tovornjaka. Nesrečni Hans je umrl za posledicami notranjih poškodb. Seveda so to morali takoj objaviti v časopisu, kakor tudi oglaš 30-letnega mladeniča, »ki išče žensko za poroko, sposobno in pripravljeno na idealno ljubezen.«

V Karawanken Bote ne zasledimo nobene vesti o napadih na gestapovske automobile na Hrušici, v bistriškem klancu, v Črni pri Kamniku, v Poljanski dolini in v drugih krajih, niti da so zaradi tega ustrelili veliko talcev.

Na Belem polju so streljali talce na ponedeljek, toda na sredo Karawanken Bote ni objavil niti besede o partizanskem napadu na avtomobil in niti besede o ustreljenih domačinih. Objavil pa je vest z Jesenic:

»Assling: Dečki imajo prednost V drugem četrtletju je bilo na ozemlju občine Assling rojenih 44 dečkov in 26 deklic...«

Nacistični propagandisti so »modrovali«: Zakaj bi pisali o mrtvih, saj življenje pripada živim. Petinštirideset smo jih ustrelili, 44 se jih je rodilo. Za Slovence je to še preveč dobro razmerje. Saj tudi naši čistokrvni fantje in možje arijske rase padajo na frontah.

Petnajstega avgusta 1942 je Karawanken Bote objavil vest, da sta bili v drugem četrtletju v radovljiškem srezu 102 poroki in da se je v tem obdobju rodilo šest deklic in pet dečkov.

No, Karawanken Bote ni objavil samo vesti o rojenih, porokah, otroških vrtcih in prireditvah. S prve in druge strani so v bralca rezali kričeči naslovi o zmagah nemške vojske na vzhodni fronti in v Afriki. Tako so osmega julija 1942 iz tega časopisa bralci zvedeli, da so nemške enote zavzele Sevastopol, »najbolj vojaško utrjeno mesto na svetu«. Nepremagljiva moč nemške vojske naj bi se kazala prav na tem primeru. Kateri drugi vojaki kot nemški bi lahko zavzeli tako utrjeno mesto.

Vest je bila sicer resnična, toda »pozabili« so napisati, da so se enote rdeče armade s številnimi prebivalci umaknile iz mesta po 250 dneh nadvse junaške obrambe.

Ob branju časopisa Karawanken Bote se nehoti vsiljuje vprašanje, zakaj nikoli niso objavili vesti o partizanskih akcijah, nemških hajkah, ustreljenih talcih in o požganih

vaseh. Zakaj je ta časopis o tem molčal (kdaj pa kdaj so kaj malega o tem sicer objavili, posebno radi pa o žrtvah, ki so jih postrelili »banditi«), medtem ko so bili po zidovih in uradih po Gorenjski in na Stajerski nalepljeni letaki o požigu vasi in ustrelitvi talcev, ker »so bili člani morilskih tolp, ali pa so jih podpirali.«

Pravega odgovora na to vprašanje sicer ne vem, domnevam pa, da so dogodke v Sloveniji (kot tudi drugod v okupiranih krajih) hoteli prikriti javnosti. Na Karawanken Bote so bili naročeni mnogi Korošci, Gorenjci in Stajerci, ki so bili na delu v Avstriji in Nemčiji. Vojaki, policisti in nemški vojaški ter civilni uradniki so morali molčati o razmerah na Gorenjskem. Grozil jim je paragraf o vojni tajni. Torej: letaki so bili namenjeni le prebivalcem pokrajine, katero so hoteli ukrotiti s krvavimi maščevalnimi ukrepi.

POROČILA
RADOVLJIŠKEGA
OROŽNIŠKEGA OKROŽJA

Ob razčlenjevanju juljskih dogodkov leta 1942 na Gorenjskem se nam nehoti vsiljuje vprašanje, kako je v tistih dneh okupatorska oblast ocenjevala razpoloženje prebivalstva. S tem namenom sem v Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani izbrskal nekaj zanimivih poročil komandanta orožniškega okrožja Radovljica za april, maj, junij in julij 1942. Iz teh poročil bomo spoznali, kako so nemški orožniki presojali položaj v radovljiškem orožniškem okrožju, lažje se bomo poglabili v tedanje razmere, jih skušali razumeti in se vanje vživeti.

»Orožniško okrožje Radovljica Radovljica 24. aprila 1942 Dnevnik št. 2/1942

Komandanti žandarmerije pri državnem namestniku na Koroškem v Celovcu

Zadeva: poročilo za mesec april 1942

1. Splošni položaj Delovanje band se je aprila precej povečalo. Prebivalstvo se je spet vznemirilo, ker se ne boji smrti band, temveč tudi ukrepov oblasti, do katerih bi zaradi tega prišlo.

V okrožju so verjetno tri bande, ki delujejo na območju Tržiča, na območju Karavank med Dovjem in Jesenicami in na območju Mežaklje.

21. aprila 1942 ob 0.43 so na odprti progi 613,78 km Radovljice podtaknili razstrelivo, vendar promet ni bil ustavljen.

5., 19. in 20. aprila 1942 so oboroženi banditi v Planini pod Golico pri več lastnikih plenili hrano.

Orožniška postaja Jesenice je prijela pripadnika banditov Ivanko Kozar, Alberta Verglja in njegovo ženo Ivanko.

13. aprila sta orožnika – rezervista Bachmann in Geisseler, v spopadu na Javorniku ustrelila vodjo banditov Francja Benedičiča.

17. aprila 1942 je bil ob 12.30 zahrbtno ustreljen jeseniški župan.

8. aprila so po aretacijskem ukazu (postaje Zg. Gorje) na Bledu aretirali bandita Valentina Ažmana z Javornika.

16. in 19. aprila so bande na območju Gorj plenile pri kmetih hrano.

Od 19. aprila 1942 pogrešajo delavca Ivana Černeta iz Zg. Gorj. Domnevajo, da so ga banditi ujeli, odveleli v gozd in ustrelili. Černe je bil naklonjen Nemcem in se je prijavil k »Waffen-SS« (k oboroženim vojaškim enotam SS; partizani so ga ustrelili kot izdajalca. Pojasnilo pisca J. V.).

(nadaljevanje)

Makovec je vzdihoval. Ni mogel prav razumeti, ni bil prepričan o njihovi zmagi, Ampak kar je bilo čudno, Nanko je rekel; da lahko še pride po hrano. Ob slovesu mu je še omenil: »Če ranjenemu ne moreš skuhati hrane, ga pripelji do našega gozda. Zvečer in preden se bo zdanilo, bomo prinesli toplo hrano.«

Se bom videl Bredo, se je veselil Nanko. Zamišljal si je nova srečanja, upal, da bo naposled le dobil tudi poljub, ki ne bo zgolj tovarišji. In če dobi prvega iz ljubezni, ta nikoli ni zadnji!

Pot, tako kratka, da mu je bilo že žal, ker ni nekoliko posedel. Tako pa je moral Drznemu lagati, kako je bilo. Izmišljal si je, kaj je govoril s kmetom. Potlej se je spomnil, da ga bo morda Drzni spoznal. Ni smel pretiravati, pa je zato precej ostro zavrnil komisarja, da več od kmeta ni mogel zvedeti. Lahko pa gre povprašat še drugam, če komisar želi. Prav je sklepal: Drzni te želje ni imel!

Dvakrat se je Nanko še odpravil po hrano, ko mu je Drzni potožil, da bi rad jedel kuhano hrano. Nanko se je ponudil, da gre iskat četo, a se je Drzni zbal, da ga ne bo nazaj. Zato je predlagal, da bi se prestavila v bližino hiše, kjer so tako lepo skrbeli zanj.

Odpravila sta se zvečer, porabila pet ur, da sta prišla v gozd nad Makovčevo domačijo. Nanko je hotel počakati do večera, Drzni pa mu je naročil, naj gre k hiši in poprosi, če bi lahko kaj skuhal. »Reci, močnik, poprosi za vroče mleko, samo da bo nekaj toplega. Kruh, kakor je dober, če ga ješ več kot teden dni, postane srpeč, kot otrobi.«

Nanko je potihoma trkal na okno, dokler ni zaslišal gospodarja. Povedal je svoje ime, Makovec je odprl okno, da se prepriča, če je res on. Precej je obljubil, da se takoj obleče in bo odprl vrata. V temi ga je povabil v sobo. Nanko je z zadrego povedal, da ranjeni prosi za toplo hrano. Ko je gospodar odšel, je v sobo prišel Andraž. Ni skrival jeze, ogorčenja. Na obrazu se mu je zarisala trpeča bolečina. Begal je s pogledom, težko vzdihoval, dokler ni rolete zastokal:

»Ne boš odnehal, dokler se nad hišo ne bo zgrnila nesreča? Slišal sem, v Zagorju. Za hlebec kruha, za eno samo marko, ki jo daš

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA)

UPORNIKI

12

za partizane, te ustrelijo,« je preteče sovražno poočital Andraž. »Mi pa smo dali že precej več. Za deset smrti.«

Gledal je v Andraža, po letih vrstnika, a tako drugačnega, če si pomisli na Nemce.

»Vsak ima eno samo življenje. Pravijo pa, da nekateri umrejo večkrat. Od strahu,« se je posmešnil Nanko. »Si ti že večkrat umrl?« se je še bolj spakljivo namrščil Nanko. Ni mogel strpeti, pa je izzival in žalil.

Andraž je divji s pestjo udaril po mizi. »Prihajaš prosjačit, zraven si še nesramen. Pehaš nas v smrt in pričakuješ, kako te bomo veselili.«

Nanko je planil s stola. Z muko se je zadržal. Stal je tesno ob Andražu.

»Zaradi drugih in sebe ne smem napraviti, kar bi rad. Andraž, odloživa ta pogovor za konec vojne. Če ne preživiva, tudi dobro. Do takrat pa zadrživa vsak svoje. Lahko si misliš o meni vse najbolj črno, samo – ne govori. Ne oponašaj, kar ni tvoje.«

Makovec, ki je stopil v hišo je prekinil razgovor. Najbrž je preprečil prepir, ki bi se med njima razvnel. Nekaj trenutkov je čakal. Ko nista spregovorila, je povprašal:

»Kaj pa vidva, kar tiho?«

»Predlagal sem Andražu, da se pogovoriva po vojni. Svetujete mu še vi, naj ne poskuša ugrizniti, če nima zob.«

Makovec je nekaj mrmral. Ta očitek je tudi njega prizadel, da je močno pordel v polna lica. Ni mogel spregovoriti, zato se je Nanko s trpkim občutkom poslovil.

S kakšnim tekom je Drzni pomlatil lonec žgancev, natopljenih v vročem mleku. Dolgo se je oddihoval, potem pa je zavzdihnil:

»Zdi se mi, da spet začnem živeti. Ostala bova, dokler se rana ne pozdravi!«

Breda ni zdržala do popoldneva. Z izgovorom, da jima prinaša malico, je že dopoldne prišla s košaro v gozd. Nanko, ki se je po šumih vrgel na tla in uperil puško, odkoder je slišal korake, je zagledal Bredo in ji stekel naproti.

»Je hudo ranjen?« je sočutno vprašala Breda.

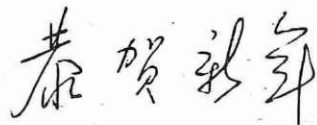
»Pravi, da ga ne boli več. Le hoditi ne more,« je pojasnil Nanko.

Vesel je Bredo predstavil komisarju. Hotel je povedati, kako si je Breda želela, da vidi še katerega od partizanov, ko se je spomnil, da o Bredi Drznemu ni pripovedoval. Njegov osupli pogled, ki ga je za hip ujel, mu je povedal, da ga komisar oboja. To ga ni posebej vznemirilo. Bil je vaju, da so ga višji oštevali in se trudili, da bi iz njega napravili vzornega vojaka. Seveda brez uspeha.

Tak bo ostal, ker se spremeniti očitno ne more. Ko je premišljal, kako se bo branil pred komisarjem, je opazal, s kakšnim občudovanjem Breda posluša Drznega. Zazdelo se mu je, da gleda tudi komisarjevo uniformo. Drzni je bil kar spodobno oblečen. Vendar to bi še nekako pretrpel. Zaskrbelo ga je, da Drzni s tako zavzetostjo Bredi pripoveduje o njihovih bojih. Vseh se je Nanko udeležil in še nekaterih, kjer Drznega ni bilo. Vendar je on s pripovedovanjem hitro končal.

(nadaljevanje)

ANICA AŽMAN

10

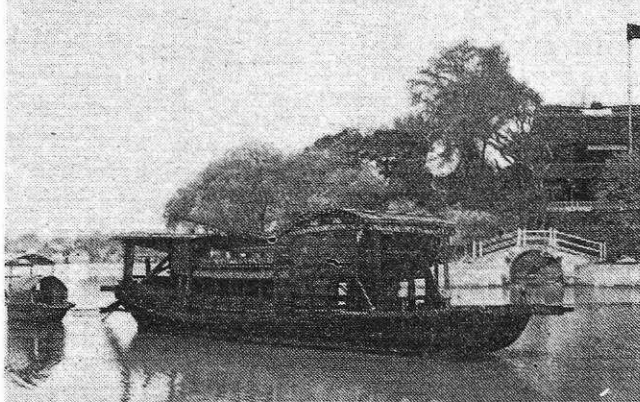
KAM, KITAJSKA

Ko je vlak v Shanghaiu ustavil, so potniki hiteli vsak po svoje. Tudi nas so pričakali. Mislila sem, da so to postreščki v enotnih modrih oblekah z lepo svetlo modro značko. Bili pa so študentje, ki študirajo srbohrvaščino, z značkami kitajske turistične agencije Luxingshe. Nekateri so nas tudi spremljali po mestu. Izkazalo se je, da so Kitajci resni in olikani, po večini oblečeni v preproste enotne obleke s čepicami. Do hotela smo se vozili pol ure. Namestili smo se v hotelu Da Hua. Pred hotelom so nas z burnim ploskanjem pričakali uslužbenci hotela s pozdravom: »Dobrodošli Jugoslavlani v naši domovini.«

Shanghai je največja luka na Kitajskem. Ima enajst milijonov prebivalcev. Po prvi svetovni vojni so dali Kitajci del ozemlja Japoncem. Študentje so v Peking ujavljajo tega demonstrirali na trgu Nebeškega mira, kajti v tem času je naraščalo mogočno protimperialistično in protifevdalno gibanje. Demonstracije so bile po vsej Kitajski. Takrat je bila dana tudi osnova za ustanovitev Komunistične partije Kitajske. Komunistična partija Kitajske je bila ustanovljena 1. julija 1921 v Shanghaiu. Kongres je bil ilegalen in mu je prisostvovalo trinajst članov. Ogledali smo si te prostore. V prvi sobi je bila

samo miza, na kateri je bilo trinajst skodelic za čaj, znak, da je bilo trinajst udeležencev, v ostalih treh sobah pa so bile v glavnem slike in dokumentarno gradivo. Tam smo kupili tudi značke Mao Ce-tunga slike in razglednice pa smo dobili kot darilo. Na razglednico si lahko pritisnil še žig o obisku te zgodovinske hiše, jaz pa sem si ga hitro pritisnila še v potni list, dokaz, da sem sploh bila na Kitajskem. Imeli smo namreč skupinsko kitajsko vizo in individualne potne liste.

Prvi del ilegalnega kongresa je bil v teh prostorih, drugi del se je zaradi policijske nevarnosti nadaljeval na ladji sredi jezera

中国共产党第一次全国代表大会开会期间，被帝国主义侦探察觉，大会临时从上海转移到浙江省嘉兴南湖的游船上继续举行。

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je 146. sejo 2. junija posvetil podrobni razčlenitvi gospodarjenja v občini v prvem četrtletju 1981 in opepi planskih dokumentov OZD s področja gospodarstva in negospodarstva za 1981. leto. Čeprav so ocene na splošno ugodne, je izvršni svet sprejel več sklepov in stališč za še boljše gospodarjenje, ki jih bo posredoval v obravnavo in potrditev občinski skupščini.

Družbenopolitični zbor OS Radovljica je na 127. seji konec maja razpravljal o težah za program reorganizacije turističnega gospodarstva na območju Bleda. Zavzel se je, da se o predlogih za reorganizacijo turističnega gospodarstva na območju Bleda bo oblikoval koordinacijski odbor, ki ga je imenoval izvršni svet. Ta bo v jani razpravi do 15. avgusta, referendumu pa bi izvedli v vseh turistično gostinskih in spremljajočih delovnih organizacijah do 31. decembra 1981.

Koordinacijski odbor pri OK SZDL Radovljica za spremljanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu je na 9. seji 27. maja razpravljal o akcijskem programu uresničevanja zakona o stanovanjskem gospodarstvu. Na seji so bila posredovana stališča in mnenja samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij v OZD in KS do izvajanja tega zakona. Spregovorili so tudi o predlogih za povečanje stanarin v letih 1981-1982 upoštevajoč rast življenjskih stroškov s sočasnimi potrebami za izgradnjo stanovanj, ki so načrtovana v srednjeročnem planu.

Občinski svet ZSS Radovljica je vsem osnovnim organizacijam sindikatov v občini posredoval sklep za organiziranje javnih razprav v OZD in TOZD o osnutku resolucije za III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Razprav se udeležujejo vsi člani delavskih svetov, sindikatov, ZK, ZSMS in delegati SIS in zborov občinske skupščine. Predloge in pripombe na osnutek resolucije so poslali do 10. junija, ko jih je zbralo predsedstvo občinskega sveta ZSS in posredovalo delegatom za kongres.

Svet za informiranje pri OK SZDL Radovljica je predložil predsedstvu v potrditev sklep o sklicu problemske konference o informiranju, ki bo predvidoma 29. junija. Za problemsko konferenco bodo DPO, OZD, SIS, KS in druge organizacije, društva in skupščine ter udeleženci glasili delegirale 150 delegatov po predloženem sklepu. Za predsednika problemske konference je svet predlagal Janeza Varla.

Na 2. seji predsedstva OK ZSMS pod vodstvom novega predsednika Jožeta Dežmana 3. junija so ocenili potek in izvedbo prireditev v mesecu mladosti ter spregovorili o težavah pri evidentiranju brigadirjev za letošnje mladinske in pionirske delovne akcije. Sprejeli so več sklepov o tekočih organizacijskih vprašanjih delovanja OK ZSMS in njenih organov v prihodnjih mesecih.

Delegati vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica so na 17. skupni seji 27. maja razrešili dosedanjega podpredsednika občinske skupščine ing. Gvida Melinka, ki je bil izvoljen za predsednika občinske konference ZK. Za novega podpredsednika so izvolili delegata družbenopolitičnega zbora ing. Antona Čemeta. Na isti seji so zaradi upokojitve razrešili dolžnosti občinskega sodnika za prekrške Jožeta Koželja iz Gorij in na njegovo mesto izvolili Marijo Žvab iz Bohinjske Bistrice.

POMANJKLJIVOSTI, UGOTOVLJENE OB PREGLEDU KRAJEV V RADOVLJIŠKI OBČINI

Komisija za varstvo okolja pri gorenjski turistični zvezi, ki je konec aprila pregledovala kraje na Gorenjskem in ugotavljala pomanjkljivosti, je na Bledu ugotovila, da bo treba obnoviti kope za jezerom, kačipote na Rečici, lesena korita pri hotelu Triglav in opozorila na nevarnost gozdnih požarov. Urediti bodo morali smetišče v Zaki, okolico pri stari ribogojnici, okolico komunalnega podjetja, parkirne prostore pri pokopališču in pri gostilni Pletna ter očistiti potok Bled - most Save.

V Gorjah naj bi poskrbeli, da bi se počistilo obrežje Radovne in Vintgar. Počistiti bi morali okolico šole, urediti spomenik iz prve svetovne vojne, pri upravnih stavbi krajevne skupnosti naj bi odstranili dotrajana korita, za šolo pa popravili stojala za kolesa.

Na področju Pokljake bo treba obnoviti kačipote, korito in stebre za zastave in črke na spomeniku Prešernovega bataljona. Počistiti bi morali okolico Sport hotela in sedanje smetišče prenesti drugam. Popraviti bo treba ograje v Jeroki, Srednji vasi in Stari Fužini, v kampu ob jezeru v Bohinju bo treba obnoviti klopi in obnoviti levo rampo pri mostu čez Savo.

V Bohinjski Bistrici bo treba nabaviti kačipote za muzej, odstraniti staro kinodvorano, pri stavbi poleg železniške postaje je obnoviti verando in očistiti obrežje Save in pritokov. V Ribnem bodo morali urediti smetišče ob pokopališču, očistiti gozd pri gostilni in popraviti klopi na križišču in drugod.

V Begunjah bo treba počistiti strugo potoka, v Lescah pa odstraniti smetišče ob železniški progi. V Radovljici bodo morali počistiti zelenice in popraviti klopi na cestnih znake ob kopališču, ter napisno tablo ob glavni gorenjski cesti.

Na Brezjah naj bi obnovili zastave, prometne znake, črke na spomeniku NOB in lesene kazalce, na skladišču turističnega društva bi morali prepovedati plakiranje in odstraniti plakate.

BORCEM GORENJSKEGA ODREDA

Domicilni odbor Gorenjskega odreda vabi vse borce odreda na srečanje, ki bo v soboto, 20. junija, ob 15. uri v osnovni šoli Gorenjski odred v Žirovnici, kjer bo otvoritev stalne razstave.

Ob 17. uri se bomo skupno s prebivalci krajevne skupnosti Žirovnice in iz drugih krajev udeležili otvoritve spomeniškega obeležja, ki ponazarja trikratno rušenje cestnega in železniškega mostu v letih 1941 in 1942 ter komemorativne slovesnosti v počastitev ustrelenih talcev v Mostah.

Kmetija pri Beletu v Planini pod Golico, kjer se razvija kmetijski turizem (Foto B. Blenkuš)

Na sestanku članov štaba mladinskega odreda, ZRVS, ZZZ NOV in osnovnih šol 10. junija v osnovni šoli na Bledu so se dogovorili o organizaciji in izvedbi 7. partizanskega tabora heroja Tončka. Partizanski tabor v počastitev spomina na narodnega heroja Antona Dežmana-Tončka, ki je bil pobudnik tabora, bo 12. junija pod Ribensko goro v Ribnem. Udeležili se ga bodo učenci in učenci sedmih razredov vseh osnovnih šol v občini, ki bodo organizirani v vode, čete in odred. Na taboru bodo izvajali teoretično in praktično usposabljanje za SLO ter spoznali orožje in vojaško opremo.

Po podatkih komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo pri OS Radovljica so industrijske delovne organizacije v prvem četrtletju 1981 izvozile na tuje svojih izdelkov v vrednosti 192.142.000 din, uvozile pa reprodromaterial in opreme v vrednosti 137.236.000 din. V tem obdobju se je izvoz povečal za 22, uvoz pa zmanjšal za 5%. Na konvertibilno tržišče je bilo usmerjeno 70% vsega izvoza ali 6,8% manj kot lani v tem času. Z izvozom so pokrili uvoz v razmerju 140%.

Gospodarstvo radovljiške občine je v prvih treh mesecih 1981 ustvarilo za 37% več celotnega prihodka kot v enakem obdobju lani. V takšni višini je bilo tudi razporejanje dohodka. Razlika med doseženim in razporejenim dohodkom pa pomeni obračunano izgubo. Ta je v treh mesecih znašala v gospodarstvu občine nekaj nad 27 milijonov din, kar je 52% več kot lani. Največ (62,7%) celotne izgube je ustvarilo gostinstvo, med izgubami je tudi TOZD Sidrne verige DO Veriga Lesce, ki ni prodala dovolj svojih izdelkov na tuje zaradi večjih stroškov, nadalje Kmetijska zadruga Bled, Klavnica Bohinjska Bistrica in GG Bled - TOZD Avtoprevoznitvo.

Poprečni mesečni čisti osebni dohodek na zaposlenega v gospodarstvu radovljiške občine v prvem četrtletju 1981 je znašal 9.684 din. Pod tem poprečjem so delavci v kmetijstvu, gradbeništvu, prometu, trgovini, gostinstvu in stanovanjski komunalni dejavnosti, ki predstavljajo 27% vseh zaposlenih delavcev v gospodarstvu. Poprečje OD v radovljiški občini zaostaja za vsemi občinami na Gorenjskem. Realno pa so osebni dohodki v prihodnosti s prvim četrtletjem padli za 12%.

V ponedeljek, 1. junija, je KO ZZB NOV Lesce priredila spominsko svečanost v počastitev spomina na narodnega heroja Antona Dežmana-Tončka, ki je umrl 1. junija 1977. leta. O njegovem liku, revolucionarni preteklosti in junaških dejanjih med NOB in povojnih zaslugah je govoril predsednik KO ZZB NOV Vinko Triplat, v kulturnem programu pa so nastopili učenci osnovne šole F. S. Finžgar.

Konec maja so predstavniki kranjske, jeseniške in radovljiške občine obiskali vojašnico na Bohinjski Beli, kjer so si ogledali Center obrambne vzgoje. V tem centru se usposablja starišine teritorialnih enot iz omenjenih občin.

Prejšnjo soboto, 30. maja, zvečer so se v družbenih prostorih krajevne skupnosti Begunje sešli preživeli medvojni člani SKOJ z območja bivše begunjske občine. Na družabnem srečanju so obujali spomine in sprožili pobudo, da bodo ustanovili svoj aktiv skojevcev, ki bo med drugim skrbel za zbiranje dokumentarne gradiva in občasna delovna in družabna srečanja.

Pripadniki teritorialne enote heroja Staneta Žagarja, ki so bili na rednem urjenju na Bohinjski Beli, so 28. maja zvečer organizirali miting ob tabornem ognju, na katerega so povabili tudi predstavnike radovljiške in jeseniške občine. V kulturnem programu so nastopili godba na pihala iz Gorij, pevski oktet iz Žirovnice in amaterski dramski igralec Rado Mužan iz Ribnega.

V štirih TOZD in delovni skupnosti skupnih služb v Elanu Begunje so se 3. junija delavci na referendumu izrekli za spremembo pravilnika o notranji organizaciji in seznamu del in nalog in o spremembi pravilnika o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov. V vsakem TOZD in delovni skupnosti so glasovali za svoje nosilce nalog po predloženih pravilnikih.

Popisni podatki v letošnjem aprilu kažejo, da v radovljiški občini gojijo 6.999 goved, 1365 ovc, 1813 prašičev, 449 konj in 18.760 glav perutnine. V zadnjih desetih letih je najbolj narasla ovčereja (50,8%) in govedoreja (10,3%), medtem ko je v znatnem upadanju konjereja in prašičereja.

Na 12. srečanju mladih zgodovinarjev in likovnikov Slovenije v Ptuj, ki ga organizira uredništvo glasila Pionir, so v kviz tekmovanju na temo Poznavanje šolstva med NOB med 73 nastopajočimi skupinami največ uspeha poželi učenci osnovne šole A. T. Linhart Radovljica Tjaša Legat, Teja Kučina in Ksenija Stipančič. Zgodovinarski krožek te šole je prejel za seminarsko nalogo srebrno značko, za likovni izdelek pa učenka Alenka Kralj bronasto značko.

V dvorani radovljiškega kina je bila v petek, 29. maja, osrednja proslava Zveze društev upokojencev občine Radovljica pod pokroviteljstvom OK SZDL Radovljica. Proslava je potekala v počastitev 35-letnice ustanovitve društev upokojencev v Sloveniji in 40-letnice vstaje slovenskega naroda ob zaključku tedna upokojencev. V nabit polni dvorani so se poleg slavnostnih govornikov v dvournem programu predstavili z zborovskim recitalom učenci osnovne šole A. T. Linhart Radovljica, moški in ženski zbor LIPA DU Radovljica, moški zbor DU Bled, solisti in harmonikarji iz Begunj, Gorij in Radovljice, pevka in pevec iz DU Begunje, mlada folklorna skupina iz Ribnega, tamburaški orkester iz Bohinja in ansambel Nika Kraigherja s pevci Franc Komoren in Zasipla. Na svečanosti so podelili posebno priznanje občinskemu svetu Zveze sindikatov Radovljica za pomoč in sodelovanje z Zvezo društev upokojencev.

V okviru programa kulturne akcije za delovne kolektive v radovljiški občini se je ponudil vsem ljubiteljem vrhunske pevke umetnosti enkratni kulturni užitek, ko je 12. junija zvečer nastopil v festivalni dvorani na Bledu svetovno znani Slovenski oktet. Predstavil se je s slovenskimi borbenimi, ljudskimi in umetniškimi pesmimi, s katerimi je požel nedeljeno priznanje in navdušenje vseh obiskovalcev.

V Šivčevi hiši so 5. junija odprli razstavo umetniškega fotografa Milana Gundeta z Jesenic, ki razstavlja kserografske izdelke. To je kombinacija fotografije z razmnoževalnimi likovnimi kopijami. Sočasno so v spodnjih galerijskih prostorih postavili tudi zbirko barvnih umetniških fotografij ameriškega avtorja Eliota Porterja, ki so jo prenesli iz Gorenjskega muzeja Kranj. Obe razstavi bosta na ogled deset dni.

Turistično društvo Bled je tudi za letošnje turistično sezono izdalo vsakoletno brošuro »Informacije 1981« v slovenskem, in treh tujih jezikih v skupni nakladi 40.000 izvodov. Letošnjim Informacijam so spremenili obliko, zdi pa se, da so bolj pregledne z vsemi potrebnimi podatki o Bledu in okolici, ki zanimajo turiste.

Na 19. republiškem prvenstvu v jadralnem letenju konec maja v Slovenjem gradu so med 31 tekmovalci poželi tudi tokrat največ uspeha člani ALC Lesce. Prva štiri mesta so zasedli Franc Štrukelj, Ivo Šimnic, Miha Taler in Karol Čec. Janez Pintar je bil 7., Tone Červin 11. in Brane Brodnik 13. Leški jadralci sodijo v najožji jugoslovanski vrh tega športa.

O LETOŠNJEM TEKMOVANJU TURISTIČNIH PODMLADKOV

Na drugi seji komisije za turistični podmladek, ki deluje pri Gorenjski turistični zvezi, so pregledali delovanje v lanskem letu in ugotovili, da je bilo uspešno. Vsekakor pa bo v ta prizadevanja potrebno vključiti tudi učence osmih razredov osnovnih šol na Gorenjskem. Predsednik Tone Logar je navzočim obvestil, da je bilo v zvezi z lanskim nagradnim izletom nekaj pomot, zato bodo na lanskem tekmovanju najbolje uvrščeni učenci osnovnih šol Peter Kavčič in Cvetko Golar iz Škofje Loke in Lucijan Seljak iz Kranja šli na izlet z letošnjimi nagradenci. Za pomoto in slabo obveščanje se je predsednik v imenu komisije že opravičil tem podmladkom.

V nadaljevanju so obravnavali akcijo za pridobitev novih naročnikov revije. Pri tem so sklenili, da je treba poleg drugih prizadevanj v to vključiti tudi podmladke. V zvezi s tem bodo sklicali posvet mentorjev. Vsekakor pa so bili mnenja, da se bo tistim, ki bodo pridobili nove naročnike, priznala od naročnine, ki znaša 100 din, predvidoma deset odstotna provizija, tistim, ki bodo pridobili nad deset naročnikov pa še posebna nagrada. Vsem podmladkom in šolam bodo naslovili ustrezen dopis s prošnjo za začetek akcije, v tretji številki revije, ki bo izšla junija, pa bo vse to še posebej pojasnjeno.

V okviru programa dela za letošnje leto so se dogovorili o pripravi na tekmovanje v pisanju nalog s turistično tematiko in tekmovanju o znanju, katerega finale bo na srečanju turističnih delavcev Gorenjske v radovljiški občini predvidoma sredi novembra. Gradivo o turističnih in drugih zanimivostih radovljiške občine že pripravljajo Milan Krišelj s sodelavci geografi. Gradivo bodo vsem šolam poslali prve dni septembra. Naslove nalog pa bodo razpo-

slali že junija. Naslovi bodo namreč tokrat zajeli širše tematike; tudi iz počitniških srečanj, doživeti, ugotovitev.

Učenci naj bi pisali o obisku zgodovinskih spomenikov, obeležij NOB, turističnih prireditev, o srečanju z borci NOB, s prijaznimi in tudi neprijaznimi gostinskimi in drugimi turističnimi delavci. Pisali naj bi o prizadevanjih za usmerjanje domačinov v gostinske in turistične poklice, o srečanjih z domačimi in tujimi gosti, o prijateljstvih, sklenjenih z domačimi in tujimi vrstniki, o tem, kako so pomagali turistu, ki je prišel v njihov kraj; skratka, o vsem, kar je kdo videl, zvedel, prepotoval, bil pri tem navdušen, vesel, razočaran in o vsem, kar se mu je vtisnilo v spomin. Pričakujejo, da bodo takšni spisi zanimivejši. Priporočili so, naj bi najprej na šolah in v okviru podmladkov zbrali in nagradili najboljše, te pa nato poslali na ocenjevanje v okviru Gorenjske.

Kar zadeva ostala prizadevanja, so ugotobili, da so podmladki z svojo dejavnostjo vključeni v tekmovanje. Gre predvsem za številne očiščevalne akcije, za poučne izlete, predavanja, zbiranje prospektov, etnografskih predmetov in podobno. Kot vsako leto bodo tudi letos morali mentorji poslati poročila do roka, o katerem bodo še obveščeni, predvidoma do konca oktobra. Komisija se bo tretjič sestala na začetku novega šolskega leta, ko se bo dogovorila o konkretni razdelitvi nalog pri uresničevanju nadaljnjega programa dela v tem letu.

B. B.

PRIVATNI TURIZEM IN DAVKI

Delegati krajevne skupnosti Rateče so na zboru krajevnih skupnosti skupščine občine Jesenice 27. marca ugotovili, da je predlog odloka o obdavčenju privatnih turističnih sob nesprejemljiv, saj ni stimulativen za večino ponudnikov sob. Delegati so bili mnenja, da ponujena varianta odloka ni sprejemljiva za večino občanov, ki od dajajo dve do tri sobe, oziroma štiri do šest ležišč (takih pa je nad 90 % vseh oddajalcev), pri maksimalni zasedenosti okrog 30 do 40 dni v letu in doseganju od 15.000,00 do 30.000,00 din dohodka.

Če izračunamo davek za 20.000,00 din po starem in novem odloku, ugotovimo, da je po novem odloku davek višji za okrog 20 %, kar je razvidno iz naslednje preglednice:

Stari račun:	
DOHODEK:	20.000,00
ODBITEK:	- 3.000,00
50 % STROŠKI:	8.500,00
OSN. ZA DAVEK:	8.500,00
25 % DAVEK:	2.125,00
20 % OLAJŠAVA:	425,00
DAVEK:	1.700,00

Novi račun:	
DOHODEK:	20.000,00
ODBITEK:	-
50 % STROŠKI:	10.000,00
OSN. ZA DAVEK:	10.000,00
30 % DAVEK:	3.000,00
30 % OLAJŠAVA:	900,00
DAVEK:	2.100,00

Če upoštevamo, da oddajalec ob maksimalni možni zasedenosti (30-40 dni) doseže 15.000,00 do 30.000,00 din dohodka (nad 30.000,00 din imajo dohodek na našem območju samo trije oddajalci - podatki za leto 1980), turističnih kapacitet pa v svoji stanovanjski zgradbi ne morejo povečati, lahko ugotovimo, da je odlok nestimulativen in bomo s tem dosegli še hitrejšo upadajočost privatnih turističnih sob.

To je del obrazložitve k odloku o obdavčenju dohodka od turističnih sob, ki so ga delegati krajevne skupnosti podali na zboru KS skupščine občine Jesenice. Seveda je bil odlok ob preprčljivi (dvomljivi?) razlagi predstavnika občine sprejet s preglasovanjem delegatov iz drugih KS občine, ki jih odlok ne prizadeva.

Ob vsem tem pa se postavlja več odprtih vprašanj, o katerih pripravljajo odloki po vsej verjetnosti niso zadosti razmišljali. Tako ostane med drugim odprto vprašanje stimulacije. Navajamo obrazložitve izvršnega sveta skupščine občine Jesenice, ki je o stimulaciji razmišljala takole: »Stimuliralo naj bi se tiste zavezance, ki so pripravljene v večjem obsegu nuditi svojo turistično ponudbo pri oddajanju opremljenih sob. S predlagano spremembo je predvideno, da se odstotek stroškov povečuje sorazmerno z večjim doseganjem dohodkov iz tega naslova. Ti stroški naj bi se torej priznavali od 50 % do 70 % glede na višino doseženega dohodka z oddajanjem opremljenih sob, ob tem pa predlagamo povečanje davčne olajšave od sedanjih 20 % na 30 % za tiste zavezance, ki sobe oddajajo preko ustreznih organizacij.« Nadalje je v obrazložitvi izvršnega sveta navedeno, da se davek ne plačuje, če skupni letni znesek - dohodek ne presega 10.000,00 din, predvideva pa se oprostitve plačevanja davka za kmete, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom v odročnih krajih.

Vse lepo in prav. Vendar ko preračunavamo stimulacijo za območje Rateč, ugotovimo, da bo v bistvu nad 90 % vseh oddajalcev v slabšem položaju kot doslej, saj le-ti dosega dohodek v večini od 15.000,00 do 30.000,00 din. Ker so oproščeni plačevanja davka od dohodka samo do 10.000,00 din, nad to vsoto pa se

pri obdavčenju upošteva ves dohodek (tudi do 10.000,00 din), postaja utemeljitev o stimulaciji dokaj dvomljiva, saj bodo skoraj vsi oddajalci plačevali okrog 20 % večji davek kot doslej. Resnično pa se prične stimulacija pri doseženem dohodku nad 30.000,00 din, vendar pripravljenci odloka niso predložili recepta, kako doseči tak ali višji dohodek ob sedanjih zasedenosti (30 do 40 dni), kreditni politiki, urejenosti Doline kot celote itd. Obisk kraja je skoncentriran predvsem na čas zimskih počitnic in le delno na letni čas sezone. In kaj pomeni oddajati dve do tri sobe, oziroma štiri do šest ležišč? To pomeni na našem območju srednje velik hotel z okrog 200 ležišči, s katerim družba nima in ni imela stroškov.

Iz navedenega izhaja, da je privatni turizem prenušen stihiji, pred-

vsem še po letu 1977, zato se upravičeno postavlja vprašanje, od kod osnove odloku, ko pa nihče ni naredil analize privatnega turizma na terenu, kar pomeni, da za pripravo odloka niso bili upoštevani niti najnovejši osnovni podatki, kot je zasedenost, višina doseženega dohodka letno po posameznih oddajalcih, število ležišč, možnosti nadaljnjega razvoja in povečanje kapacitet itd. Zdi se, da je za nekatere dovolj, če smo zapisali, da bomo v naslednjem srednjeročnem obdobju pospeševali privatni turizem, da smo s tem že vse storili. Ne! Poskušajmo pogledati preko občinskih meja in se vsaj delno uskladimo z načinom pospeševanja turizma v drugih gorenjskih občinah. Ali nas napake iz leta 1977 niso strezile?

In končno, veliko beremo, zakaj delegati na sejah molče. Dogovorili smo se, da so zbori skupščine občine mesto, kjer se sprejemajo, dogovarjajo, usklajujejo, dopolnjujejo, izmenjujejo itd. interesi družbeno-političnih organizacij krajevnih skupnosti in TOZD z interesi družbe kot celote. Ali je tako?

Lip

SINDIKATI NA GORENJSKEM URESNIČILI POMEMBNE NALOGE

V ponedeljek, 8. junija, je bila na Jesenicah seja medobčinskega sveta zveze sindikatov za Gorenjsko. Navzoči člani so najprej obravnavali poročilo o delu sveta v preteklem enoletnem mandatu obdobju.

Sindikati na Gorenjskem so v tem obdobju uspeli uresničiti številne pomembne in odgovorne naloge. Iz obsežnega poročila, o katerem so razpravljali že občinski sveti zveze sindikatov v občinah, je bilo moč izluščiti, da je delovanje sindikatov resnično posegalo na vsa področja življenja in dela delavcev. Aktivnost so usmerjali v to, da bi delavcem v osnovnih organizacijah zveze sindikatov omogočili izražanje, oblikovanje in usklajevanje njihovih neposrednih interesov. Z usmerjanjem v najbolj pereča življenjska vprašanja so na najrazličnejše načine širili krog aktivnih članov in tako zagotavljali usklajeno delo občinskih svetov pri uresničevanju skupnih nalog.

V razpravi so opozorili na več perečih vprašanj, na katere so bili v tem enoletnem mandatu premalo pozorni. Tako so se dotaknili prevelikega sestankovanja, počasnega uresničevanja sklepov in še drugih

problemov, ki mnogo prispevajo k temu, da se posamezne akcije prepočasno uresničujejo. Menili so, da bo potrebno dati še večji poudarek življenjskim razmeram delavcev v vseh sredinah, varstvu pri delu, toplim obrokom, zaposlovanju invalidov, problemom delavcev v komunalnem in stanovanjskem gospodarstvu, potrebna bo še večja aktivnost na področju zaposlovanja in kadrovske politike.

V razpravi so se zavzeli za nadaljnje poglobljanje in uveljavljanje samoupravnih odnosov, uresničevanje nalog na področju gospodarske stabilizacije, treba pa bo tudi bistveno spremeniti nekatere metode dela in učinkovitost akcij v vseh sredinah delovanja sindikatov.

Poleg tega so na seji obravnavali in ocenili tudi aktivnost sindikatov na Gorenjskem ob obravnavi zaključnih računov ter gospodarjenje na Gorenjskem v prvem četrtletju. J.R.

NEKAJ VTISOV S SREČANJA KOROŠKIH PARTIZANOV V PODJUNI

Krajevna organizacija ZB NOV Plavž je v soboto, 30. maja, organizirala enodnevni avtobusni izlet na avstrijsko Koroško, na srečanje koroških partizanov v Št. Primožu v Podjuni.

Cepprav nisem koroški partizan (boril sem se v prekomorskih brigadah) sem se vabila na to srečanje razveselil. Razveselil sem se izleta po deželi Miklova Zale, Kernjakovih pesmi, po ozemlju prve slovenske države Karantanije, ki so jo kasneje nasilno ponemčili. Trideset let že živim v podnožju Karavank, ki ločujejo koroške Slovence od matičnega naroda in le redko se mi ponudi priložnost pokukati na ono stran.

Če so že meje, naj bodo na zemljevidih. V srcih ljudi jih ne bi smelo biti, si mislim, ko stojimo pred ljubeljskim predorom in urejamo obmejne formalnosti. Ko opazujem karavanske strmine nad seboj, se zamislim nad trpljenjem koroških partizanov v teh krajih, ki jih ne sneg ne mrz ne slaba opremljenost ne sovražnikova številčna premoč niso mogli odvrniti od pravične borbe za sveto stvar slovenskega življa na Koroškem.

In že smo na oni strani meje. Po dnu doline se vije nekoč čista, danes pa rjavkasta reka Drava in občestni napis Ferlach nas spomni, da smo prišli v Borovlje. In že smo v Podjuni. Ko izstopimo iz avtobusa, se nam oči spocijejo na zelenih pomladnih travnikih, na skrbno obdelanih poljih in ženska na traktorju, ki je prav ta hip priropotal

mimo, nam veselo pomaha, ko po naši govorici in po napisih in registrski tablici na avtobusu ugotovimo, da smo iz Slovenije.

Spored je bil kratek in zgoščen: domači mladinski pevski zbor nam je zapel nekaj koroških narodnih in partizanskih pesmi, recitatorji so nam z zanosom in ponosom povedali, da so Slovenci na Koroškem bili, so in bodo ostali, navkljub vsem, ki bi želeli, da bi bilo drugače.

»Uradnemu« programu je sledil prosti program, družabno srečanje s plesom, petjem in obujanjem spominov. Kar prehitro je prišel čas za odhod. Peljali smo se skozi Celovec mimo Vrbskega jezera, čez Beljak proti Korenskemu sedlu. Avstrijski obmejni stražnik je ob pogledu na naše sivolase glave samo zamahnil z roko in nas spustil naprej, tudi na naši strani nas niso zadrževali.

In ko sem med vožnjo proti Jesenicam gledal skozi okna avtobusa, sem si mislil: na tej in na oni strani meje raste enaka trava, enake rože rastejo po poljih, bukke in smreke so na obeh straneh enako zelene, kako lepo bi bilo, če bi se tudi Slovenci na obeh straneh meje mogli svobodno izražati v svojem materinem jeziku - brez strahu in brez strahu pred komerkoli in čemerkoli. Anton TORKAR

Naš sodelavec - strojni vzdrževalec je 5. junija našel izredno trofejo - devet gobanov - ajdovčkov - nekje na Poljanah

Na srečanju težjih invalidov Gorenjske je zapel tudi ženski zbor Jesenice (Foto J. Rabič)

600 UDELEŽENCEV NA SREČANJU TEŽJIH INVALIDOV GORENJSKE

Društvo invalidov Jesenice je v soboto, 6. junija, pripravilo v osnovni šoli Tone Čufar na Jesenicah sedmo tradicionalno srečanje težjih invalidov Gorenjske in obenem osrednjo proslavo jeseniške občine v počastitev letošnjega mednarodnega leta invalidov, ki poteka pod geslom »Popolno sodelovanje in enakost invalidov«.

Srečanja oziroma proslave se je udeležilo okrog 600 težjih invalidov iz vseh občin na Gorenjskem, predstavnikov društev invalidov Gorenjske, delegacija društva invalidov iz Raven na Koroškem, ki je pobrateno z jeseniškim društvom in delegacija društva invalidov iz Laškega. Navzoči so bili tudi gostje, med drugim predsednik medobčinskega sveta SZDL za Gorenjsko Slavko Osredkar, predsednik društev invalidov Slovenije Pavli Konrad in drugi.

Vse zbrane je najprej pozdravila predsednica Društva invalidov Jesenice Marica Potočnik, za tem pa je spregovoril član predsedstva občinske konference SZDL Jesenice Slavko Humerca. Med drugim je poudaril pomen takšnih srečanj invalidov, kjer se zblížujejo med seboj in se skupno dogovarjajo za programe in akcije. Letošnje geslo »Popolno sodelovanje in enakost invalidov« poudarja dva osnovna cilja invalidskega varstva in izpostavlja potrebo, da ljudje oziroma družba spoznajo pomen omejevalnih posledic telesne ali duševne prizadetosti v družbenem življenju posameznih invalidov. Zato se mora družba invalidom odpreti, jih sprejeti za svoje enakovredne člane in jim omogočiti, da prevzamejo odgovornost za odločanje o svojem življenju.

Govoru je sledil bogat kulturni program, ki so ga vsi udeleženci spremljali z velikim zanimanjem. Nastopili so ženski pevski zbor Jesenice, moški pevski zbor Vintgar z Blejske Dobrave, pionirska folklorna skupina iz Podkorena, folklorna skupina društva upokojencev Javornik-Koroška Bela in zabavni ansambel Ivan Rupar iz Škofje Loke.

Ob koncu se je za dobro organizacijo proslave in srečanja zahvalil Miha Logar, podpredsednik koordinacijskega odbora društev invalidov Gorenjske, predstavnik društva invalidov iz Laškega pa je jeseniškemu društvu izročil spominsko darilo. Vsekakor velja omeniti tudi recitatorke, članice društva invalidov iz Laškega, ki je prebrala nekaj misli ob mednarodnem letu invalidov.

Po zaključnem programu se je nadaljevalo prijetno družabno in tovariško srečanje. Spet so se srečali stari znanci, si izmenjali misli o vsakdanjem življenju in zdravju. Udeleženci so se potem preselili še v restavracijo Kazine na Jesenicah, kjer je za dobro voljo skrbel ansambel Jurček iz Škofje Loke.

Srečanje je kar prehitro minilo, vsi pa so si ob stisku roke in pozdravu zaklicali: Na svidenje na osmem srečanju v Radovljici.

J. Rabič

UGODNI REZULTATI TURISTIČNEGA PROMETA V LETU 1980

V poročilu o turističnem prometu v občini Jesenice za lansko leto so pri odseku za plan in analize skupščine občine zapisali razveseljevo ugotovitev, da prvič v petih letih minulega srednjeročnega obdobja ta panoga ne beleži izgube.

Delovna organizacija Kompas hoteli je že ob devetmesečnem obratovanju kot tudi na koncu leta z boljšo organizacijo dela, povečanjem produktivnosti, aktivno prodajo na domačem in tujem trgu ter s poslovanjem na osnovi dohodkovnih odnosov in povezovanja uspeša prvič v celoti odpraviti izgubo.

Temeljna organizacija Žičnica Kranjska gora je povečala celotni prihodek za 46,6 %. Dohodek se je povečal sicer samo za 14,3 %, ker so se porabljena sredstva povečala za 92,6 % in amortizacija za 50,6 %. Čistega dohodka je bilo v gostinstvu 103, pri Žičnici pa 5,8 milijona din. Devizni prihodek se je povečal za 11 % in je znašal 22,7 % celotnega prihodka. Vseh nočitev je bilo lani 583.725, kar je 3,7 % manj kot leta 1979. Pri tujih gostih je bilo 5 % več nočitev, pri domačih pa 7,2 % manj kot leto prej. Vzroki za izpad domačega turističnega prometa so znani. Na to so vplivali ukrepi za omejitve osebnih, skupnih in druge porabe. Posebej v zimskih mesecih je bilo čuti izpad športno rekreativnih in tekmovalnih prireditev. Še večji padec pa je nastal v nesezonskih mesecih zaradi zmanjšanja poslovnega in seminarskega turizma, posvetov, sestankov pa tudi izletniškega turizma. Zgodaj zapadli sneg pa je lani pripomogel, da se je število nočitev povečalo v zadnjih dveh mesecih, kar je ugodno vplivalo na to, da promet ni veliko manjši kot leta 1979.

V lanskem letu je prvič zimska sezona uspešnejša od poletne. Delno zaradi slabše zasedenosti poleti in, kot že rečeno, zgodnjega snega. V poročilu je zanimiva tudi zasedenost hotelov. Daleč pred vsemi je najbolj zadesen hotel Korotan na Jesenicah, kjer imajo vse postelje oddane več kot 270 dni v letu. To bo verjetno tudi rekord na Gorenjskem. Tu gre predvsem za poslovni in prihodni turizem. Drugo najboljšo, in sicer 77,6 odstotno zasedenost prenočitvenih zmogljivosti, ima den-

dansa hotela SPIK v Gozd Martuljku. Poleg stacionarnega je v občini veliko tudi prehodnega turizma. Dober rezultat, in sicer 76,5 % zasedenost beleži hotel Autokomerce. Nekaj nad 70 odstotno zasedenost so imeli hoteli: Erika, Prisank in Lariks v Kranjski gori.

Dobro zasedenost in to med 60 in 70 odstotki beležijo hoteli: Lek in Kompas v Kranjski gori, Spik v Gozd Martuljku in Triglav v Mojstrani. Slabše zasedeni so bili hoteli: Slavec in Razor v Kranjski gori in Vitanc v Podkorenu. Najslabše zaseden je Dom v Planini pod Golico, ki je imel lani svoje prenočitvene zmogljivosti izkoriščene le 8,3 odstotno.

V poročilu so zajeti podatki tudi za letošnje prvo četrtletje. Iz teh se vidi, da se je trend turističnega prometa lanskega leta nadaljeval tudi letos. V tem času se je število nočitev povečalo za 1,2 % nasproti lanskemu letu, kar je še vedno manj v primerjavi z najboljšim 1979. letom. Tudi v prvih treh mesecih letošnjega leta je zaznavno upadanje domačega in porast tujega turizma.

Poročilo pa vsebuje tudi ugotovitve in zaključke. Predvsem bo treba še izboljšati ekonomičnost poslovanja in produktivnost dela, vzdrževanje objektov, čistočo, postrežljivost osebja in podobno. Nadaljevati bo treba s procesom vzpostavljanja dolgoročnih odnosov med turističnimi in delovnimi organizacijami v kmetijstvu, živilski industriji ter trgovini. To je nujno potrebno zaradi zagotovitve prehrane s prehranbenimi in drugimi izdelki ter pijanci. Splošna gospodarska gibanja v svetu kažejo na zmanjševanje oziroma stagnacijo mednarodnega turističnega gibanja, zato bo konkurenčna borba na turističnih tržiščih vedno ostrejša in hujša in bo moč le s konkurenčno ceno, s kvalitativnimi storitvami in enotnim nastopom na trgu doseči načrtovane rezultate.

B. B.

SAMOPRISPEVEK DA ALI NE?

Drugi samoprispevek! o tem »šolniki« občine Jesenice poslušamo in beremo že nekaj časa, tudi sami pišemo članke, prispevke v dnevne časopise, radio, ...

Vemo, da učiteljev in drugih delavcev Vzgojnoizobraževalnega zavoda Jesenice ni potrebno prepričevati o nujni adaptaciji in novogradnji osnovnošolskega prostora.

Vemo, da učitelji v osnovni šoli na Koroški Beli delajo v najslabših pogojih v občini Jesenice.

Se huje, vemo kako ogromno morajo narediti učitelji na tej šoli ob takih pogojih dela. Sodobni pouk, moderni pristopi, laboratorijske metode, vse to je kolegom na Koroški Beli težko izvajati, saj nimajo osnovnih pogojev za take oblike dela.

Presenetljivo pa je, da na tej šoli kljub slabim pogojem dosegajo uspehe na vzgojnoizobraževalnem področju ne samo pri pouku, prav tako pri interesnih dejavnostih učencev in ostalih aktivnostih šole. Ob tem se moramo vprašati, kaj bi lahko dosegli učenci šole na Koroški Beli, če bi imeli take pogoje, kot jih že imajo učenci v novem sodobnem šolskem centru Plavž in v nekaterih drugih šolah.

Kratko povedano: osnovna šola Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela je šola, ki jo je prehitel čas! Pa da ne bi kdo narobe razumel, šola je prehitel čas, učiteljev ni!

Na televiziji, v časopisu, smo slišali in prebrali, da je čas uvažanja znanja minil, da si ne moremo več

privoščiti uvoza tuje tehnologije, le z lastnim znanjem lahko dvignemo gospodarstvo na tako raven, kot smo začrtali v naših planih. Tega pa ne bomo dosegli, če ne bomo učencem že v osnovni šoli nudili takih pogojev za delo, da jih bomo lahko tako izobrazili in vzgojili, kot zahteva sodobno gospodarstvo in družbeni razvoj. Premalo je fraza »ne uvažamo znanja«, treba je ustvariti pogoje, da bomo to znanje pridobili doma.

Solo na Koroški Beli je potrebno adaptirati in dograditi. Sredstva za to lahko pridobimo le s samoprispevkom, ki bo manjši, kot je bil prej.

Večkrat je slišati, da je 1,5 % od osebnega dohodka za delavce z manjšimi osebnimi dohodki veliko. Mogoče je to za nekatere res veliko, vendar ne smemo pozabiti, da je najboljša naložba, ki se nam bo

dobro obrestovala, naložba v vzgojo in izobraževanje in zato mu ne sme biti žal še tako težko odstopljenega prispevka. Tudi to se nam bo z leti vračalo kot minulo delo!

Občani Jesenic se moramo še zavedati, da smo s prvim samoprispevkom pričeli šele – takrat, ko je večina občin v Sloveniji uvažala že drugi, oziroma že tretji samoprispevek.

Kratko povedano: če smo pozno pričeli s samoprispevkom, bomo pač kasneje nehali!

Ali: po žepu nas bodo samoprispevki manj udarili kot delavce v drugih občinah v Sloveniji.

Drugega načina za izgradnjo novega osnovnošolskega prostora ni, slej ko prej nam ostane le samoprispevek – edina pot k enakim pogojem šolanja v naši občini. Ob glasovanju se zavedajmo, da glasujemo za naše otroke, za boljši jutri svojih otrok, za večje znanje, za šolo, ki jo je prehitel čas.

Lado Brišar

UČENCI OBČANOM JESENIŠKE OBČINE

ŽELIM SI TOPEL IN PRIJETEN RAZRED

Ze od male šole sem hodil v svoj razred. Če se spomnim, kako je bilo lepo, ko je jutranje sonce gredo naš razred, ko smo se lovili in veselili po toplem razredu. A sedaj na to še pomisliti ne morem. Naš sedanji razred je v učilnici za likovni pouk. V eni vrsti so kar tri majhne klopi in zato prostora ni. Razred je majhen, zato se učimo v zelo tesnem prostoru. Okna imamo zelo slabe in slabi leseni okvirji teh oken ne zdržijo dežja. Kadar dežuje, dež kaplja skozi okna. Tudi čas dela

preglavice. Ko zvonec označi konec četrt ure, pridejo učenci iz višjih razredov in potem se moramo seliti iz razreda v razred. Če pa bi imeli svoj razred, ki si ga zelo želimo, bi bili v njem lahko toliko časa, kolikor bi mi hoteli in imeli bi lahko čisto in pospravljeno.

Upamo, da bo referendum za samoprispevek uspel in da bodo starši glasovali za nove razrede.

Aleš Langus, 3. r.
OŠ 16. december Mojstrana

UH, KAKO TEŽKA JE MOJA TORBA

Opoldne, ko se vrnem iz šole, najprej odložim svojo pretežno torbo, saj v njej najdem toliko nepotrebnih stvari. Od gumitvsta do praznih zvezkov, ki jih sploh ne potrebujem. Vsak večer torbo natančno pregledam in stlačim noter še kak blok.

Pa da ne pozabim na flumastre in barvice, ki jih nosim s seboj toliko, da bi jih bilo dovolj za cel razred. Poleg težkih zvezkov, ki jih potrebujem, pa moram v torbo stlačiti še kakšne nepotrebne knjige, da torba ne bi bila prelahka. Sploh pa ne smem pozabiti doma copat, krožcev, ploščic in pokrivanke.

Taka je moja težka torba, ki tehta osem kilogramov. Če bi imeli svoj razred, bi lahko potrebščine pustili v šolski omari in moja torba bi bila lažja. Želim si, da bi vsi starši glasovali ZA – za lepšo in sodobno šolo.

Mi pionirji se bomo učili in srečni bomo, saj je šola naš drugi dom.

Alenka Čebašek, 3. r.
OŠ 16. december Mojstrana

GLASUJTE ZA SODOBNO ŠOLO

V prelepi vasi, med gorami, šola mojstranska stoji. V njej sedijo učenjaki, za vse sodobne dni. Svoje glavce z znanjem si polnijo, čeprav netetokrat v mrazu čepijo. Vsi učenci si želijo, da starši reki bi DA, saj lepšo šolo bi zgradili in znanje si tako naprej bogatili.

Učenci 3. razreda

V VRTCU SE VEDNO KAJ DOGAJA

– V vrtcu je lepo!
– V vrtcu so dani otrokom pogoji za vsestranski razvoj!
– Zagotovimo vsem otrokom v občini enake možnosti za start v življenje!

Za predšolske otroke je značilna vedoželjnost, naravna potreba po aktivnosti in ustvarjalnosti. Ob organiziranem delu in strokovnem vodstvu so otrokom v vrtcu dani pogoji za vsestranski razvoj: telesni, umski, glasbeni, likovni, moralni itd.

– V vrtcu ni časa za »dolgačas«!
– V vrtcu se vedno kaj dogaja!

Delček tistega, kar so jesenjski otroci v tekočem letu v vrtcu pridobili, osvojili, izdelali, so v mesecu mladosti pokazali staršem in občanom na prireditvah:

– CICIBANOVA OLIMPIADA – 9. maja na športnem igrišču v Podmežaklju,
– CICIBANI V MESECU MLADOSTI – 28. maja v gledališču Tone Čufar in

– z RAZSTAVAMI – v vseh vzgojnovarstvenih enotah 30. in 31. maja (komentar: koliko zmorejo ti otroci!).

– V vrtcu je lepo!
– Zagotovimo vsem otrokom v občini enake pogoje za vsestranski razvoj!

– Solidarnost – to je SAMOPRISPEVEK!
– Samoprispevek – to je solidarnost – to je pot, ki vodi do uresničitve želja oziroma potreb!

Ivanka Onušič

SREČANJE Z VOJAKI

V torek, 2. junija, smo bili učenci osnovne šole Tone Čufar dogovorjeni z vojniki, da se pomerimo v raznih športnih panogah. Obisk je bil v okviru poklicnega usmerjanja.

V vojašnici Andreja Žvana-Ivana na Boinjski Beli so nas lepo sprejeli in nas odpeljali v prostor, kjer smo se preoblekli za nogomet in odbojko. Šahisti so takoj pričeli z igranjem.

Pred tekmo se nismo ogrevali, tako da nismo bili dovolj pripravljeni in smo kar po vrsti izgubljali. Najprej fantje pri nogometu, potem še pri odbojki in seveda tudi pri šahu. Nismo se jezili zaradi porazov. Vsi smo menili, da je glavno sodelovati in se zmagati. Čeprav smo bili utrujeni, smo se z veseljem odzvali vabilu na ogled vojašnice. Vojaki so nam razkazali prostore, v katerih prebijejo večji del počitka.

Vsi so bili prijazni in kar se da natančno so nam razlagali o svojem delu. V glavnem so bili sami vojniki planinci in alpinisti. Seveda pa imajo tudi dobre glasbenike, športnike, slikarje in fotografe. Za vsako dejavnost imajo poseben prostor. Ogledali smo si tudi njihovo knjižnico, zdravstveno ambulanto in komando vojašnice. Pozabili pa si nismo ogledati tudi alpinističnega prostora. Videli smo, kaj mora imeti vojak s seboj, ko gre v gore, kako mora reševati ponesrečence in drugo.

Vojaškovo življenje je težko. Zjutraj imajo vaje in planinske pohode. Učijo jih, kako morajo braniti do-

UDELEŽILA SEM SE REPUBLISKEGA TEKMOVANJA V ZNANJU MATERINŠČINE V PIRANU

Bila sem med nagrajenci področnega tekmovanja v znanju materinščine, zato sem se 30. maja udeležila republiškega tekmovanja za Cankarjevo značko v Piranu.

Za tekmovanje smo se tekmovalci vneto pripravljali. Prebrala sem vsa Bevkova mladinska dela, njegov življenjepis in spomine na mladost, spoprijeti pa se je bilo treba tudi z znanjem slovnice. Učili smo se iz učbenika Naš jezik.

Vsi tekmovalci smo nestrpno čakali na soboto, 30. maja. Že zgodaj smo se s kombijem osnovne šole 16. december Mojstrana odpeljali v Piran. Med potjo smo pobrali še tekmovalce z Jesenic, Radovljice in Lesc. Vožnja je bila prijetna in je minila v veselem kramljanju in tudi v pogovoru o Bevku.

V Piranu nam je nudila gostoljubje osnovna šola Ciril Kosmač-Zeleni gaj. Nova šola nas je presenetila z urejenostjo in izredno toplino, ki nam jo je nudila. Po krajši slovesnosti se je začel najresnejši del tekmovanja – reševanje testov iz slovnice in stilističnih posebnosti jezika Franceta Bevka. Ugotavljali smo odlomke Bevkovih mladinskih

del, znane ilustratorje in iskali lepe izraze, ki so značilni za Bevkovo pisanje.

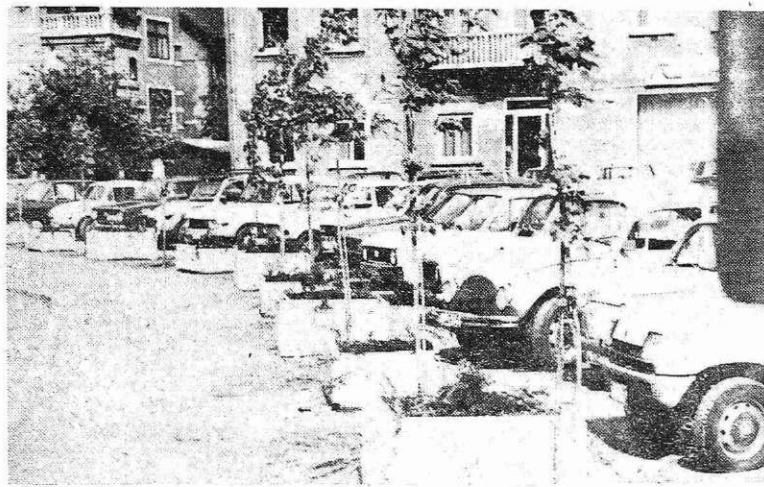
V drugem delu tekmovanja smo pisali test z naslovom: »Kako bi vrstniku iz tuje predstavil Bevka?« Vneto smo pisali in zatem težko čakali na razglasitev rezultatov.

Po izredno lepi zaključni slovesnosti, kjer so nam učenci šole pripravili recital Kosmačevih in Bevkovih odlomkov, smo prejeli priznanja in pohvale.

Od tekmovalcev Slavističnega društva Jesenice se je najbolje odrezala Jasna Volfand iz osnovne šole F. Saleški Finžgar Lesce. Enakovredno z nami so tekmovali tudi učenci iz zamejstva ter dokazali, da negujejo in ljubijo materin jezik.

Po ogledu Pirana in Portoroža smo se polni lepih vtisov vračali domov z željo, da bi se še kdaj srečali na podobnih tekmovanjih, saj nas vse družijo predvsem velika ljubezen do knjige in materinega jezika.

Mateja Krznarič, 7. r.,
literarni krožek,
OŠ 16. december Mojstrana

Pogled na novo zasajena drevesa na trgu Toneta Čufarja (Foto B. Blenkuš)

USPEŠEN NASTOP OBČINSKE EKIPE NA PETEM SREČANJU MLADIH TEHNIKOV V MARIBORU

Letošnje srečanje mladih tehnikov Slovenije je potekalo v okviru proslav 35-letnice ustanovitve ljudske tehnike Jugoslavije in prireditve jugoslovanskih pionirskih iger »Rastemo pod Titovo zastavo.« Srečanje je bilo 5. in 6. junija v Mariboru, nastopili pa so predstavniki 54 občin iz vse Slovenije s 562 tekmovalci in 135 mentorji in učitelji tehničnega pouka. Celoten program srečanja je bil sestavljen iz sedmih nosilnih delov:

1. spoznavanje proizvodnega procesa tovarne TAM,
2. sestavljanje konstrukcije FISCHER kompletov,
3. razstava maket energetskih objektov,
4. tekmovanje mladih tehnikov v obrambi in zaščiti
5. tekmovanje v naslednjih panogah: jadralni modeli, spuščanje zmajev in brodarskih modelov, amatersko radiogonometriranje (lov na lisico), foto dejavnost ter pionirski filmi,
6. tekmovanje s KLIP-KLAP orodjem tovarne Iskra,
7. tekmovanje mladih fizikov 7. in 8. urazredov osnovnih šol.

Ekipo jesenjske občine so sestavljali učenci osnovnih šol: Marko Baloh, Borut Anderle, Matjaž Rebar, Joža Grubar (vsi osnovna šola Gorenjskega odreda Zirovnica); Jani Novak, Anže Bernot (oba OŠ Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela); Liljana Kač, Janko Kalan, Matjaž Markizeti (OŠ Prežihov Voranc Jesenice); Samo Razinger, Janez Razinger (oba OŠ Tone Čufar Jesenice) in Matjaž Čebulj iz osnovne šole 16. december Mojstrana.

Tekmovalce sta spremljala mentorja: Jošt Novak in Andrej Zupan.

Jesenjska ekipa je sodelovala na naslednjih področjih: ogled tovarne TAM, Fischer sestavljanke, foto-dejavnosti, filmu, raketah, ladjicah, avtomobilih in radiogonometriranju.

Največ uspeha so imeli: Janko Kalan, ki je dosegel drugo in Matjaž Markizeti tretje mesto v tekmovanju z avtomobili, Liljana Kač tretje mesto v spoznavanju tovarne TAM in Anže Bernot, ki je dosegel prav tako tretje mesto v filmski dejavnosti. Celotna ekipa je pristala na 5. do 6. mestu med 54 občinami, kar je zavidljiv uspeh.

Spodbudna priznanja in nagrade nas obvezujejo, da se tudi v bodoče udeležujemo tekmovanj tehnične narave in tovrstnih srečanj.

Za naslednje šesto srečanje mladih tehnikov v Kranju se bomo potrudili, da bomo bolj pripravljeni, zato nam ne bo odveč sodelovanje s klubi in celotno občinsko zvezo za tehnično kulturo.

Liljana Kač, 8. a
OŠ Prežihov Voranc Jesenice

Železarski globus

SOVJETSKA ZVEZA

Se v tem letu bo stekla izdelava cevi z velikim premerom in tanko steno z več sloji, izdelanih iz nizko legiranega jekla. Izdelavni-postopek za te cevi je bil razvit v ukrajinskem inštitutu za elektro varjenje Paton. Cevi s premerom od 1020 mm do 1120 mm lahko prenesejo pritisk 120 x 10⁶ Pascalov (okrog 120 at). S tem se bo po teh ceveh z ohlajevanjem dvakrat povečala količina transportiranega zemeljskega plina. Te cevi bodo uporabljali predvsem za cevovode, ki bodo povezovali sibirsko nahajališča zemeljskega plina s posameznimi industrijskimi centri Sovjetske zveze.

Snežana Balazič, 7. b
novinarski krožek
OŠ Tone Čufar Jesenice

POTOVANJE ZA 1. MAJ – IZREDEN DOGODEK – TRAJEN SPOMIN

Ze mesec dni pred prazniki sta se starša odločila, da bomo odpotovali za nekaj dni k sorodnikom v Kragujevac. Teško sem čakal dneva, ko se bomo z vlakom odpeljali proti Srbiji. Končno je ta dan prišel. V Beograd smo se peljali s spalnikom ponoči, zato nisem mogel opazovati krajev, mimo katerih smo se peljali, pa tudi spanec je bil močnejši od radovednosti; tako sem pretežno del poti kar prespal.

Zjutraj ob 7. uri smo prispeli v Beograd. Tam nas je čakal stric Tano. Po njihovih navadah smo se vozili v bližnji restavraciji smo se dogovorili, da si bomo pred odhodom proti Kragujevcu ogledali znamenitosti Beograda, predvsem pa bomo ogledali hišo cvetja. S fikom smo se odpeljali do stadiona Crvene zvezde in potem peš proti hiši cvetja. Ko smo prišli do vhoda, smo zadovoljni gotovili, da ni nobene vrste. Srečali smo se z delegacijo iz Jesenice, med katerimi je bil predsednik delavskega sveta Železarne, ki je prišel v Beograd prejet prvomajsko slikovanje. Skupaj smo krenili po ploščatih dohodih proti hiši cvetja. Pri arcu me je staniilo, v glasu sem imel občutek zataknjenega kosa hrane. Vsa ta lepota parka, vsa ta tišina in občutek, da bom vsak trenutek tudi sam resnično šel mimo groba tovariša Tita, so tudi name, čeprav sem še mlad, naredili poseben vtis. Tiho in počasi vstopamo v hišo. Gledam stražarje, kot kipi stojijo, gledam grob. Titovo delovno sobo, Titovo sobo počitka. Toliko zanimivosti, toliko lepega, jaz pa imam samo tri do štiri minute časa, da vse to sprejemem v spomin. Strmim v belo marmornato ploščo, na kateri z zlatimi črkami piše Josip Broz Tito 1892–1980. Ko pridemo do vzglavlja grobnice, se poklonimo v spoštovanju človeku svetovne zgodovine. Občutki tesnobe se mešajo s srečo, ker vem, da sem tam, da je to resničnost in ne samo slika na televiziji. Potem se pomikamo naprej in kmalu smo pri izhodu. Spuščamo se po položnem parku navzdol še vsi omenjeni, v zadnji pozdrav pa se oglašata dva prekrasna pava in množično vzklikajo kosi. Pod hišo cvetja je kiosk in če mi kupi dve seriji značk, veliko široko z doprso sliko tovariša Tita in serijo razglednic hiše cvetja. Nato se z lokalnim avtobusom odpeljemo na Kalamegdan. Tam si iz ptičje perspektive ogledamo Beograd in obiščemo grobnico herojev, v kateri ležijo Pijade, Ribar, Milovanović in Djaković. Po Terazijah se sprehodimo do Slavije, potem pa zopet z lokalcem do parkirane fیکا. Okoli 13. ure se že peljemo proti Kragujevcu.

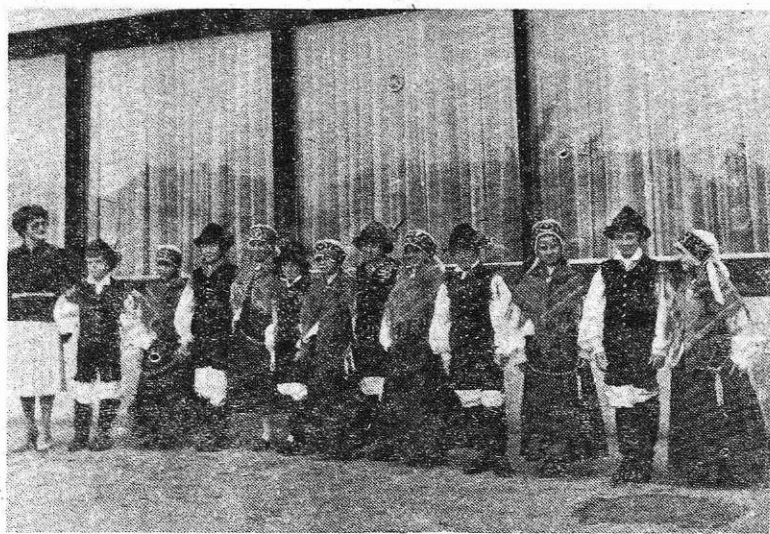
Med potjo vidimo na levi strani Avalo in že je Beograd za nami. Po takih 40 km vožnje se ustavimo, da kosimo. Naslednja postaja je 80 km oddaljena Topola. Tam si ogledamo grobnico Karadjordjevićev, Oplenac. Na 100 tisoč drobnih mozačnih raznobarnih ploščic vseh mogočih anovi in barv. 2000 fresk, od katerih je največja v vrhu 32 m visoke kupole. Da je res velika, naj povem samo podatke, da ima svetnik na freski 2 m široko čelo in da so prsti na roki dolgi 90 cm. Ko si ogledamo grobnico, nadaljujemo pot in ob 16. uri smo v Kragujevcu. Sprejem je enkratno. Po začetnih ceremonijah se namestimo, pogovorimo in potem gremo utrjeni spat.

Drugi dan sem šel z mamico in očetom na ogled mesta. Popoldne so nas sorodniki peljali v vas blizu Arandjelovca k spomeniku heroja Dušana Petrovića-Šaneta. Po ogledu spomenika se odpeljemo v Arandjelovac v prekrasni park ob izviru mineralne vode, ki se imenuje Knjaz Miloš. V tem parku so kiparji z vsega sveta klesali svoje kipe in vsa ta dela so razstavljena po parku. Zanimivo je to, da so vsi kipi last turističnega društva Arandjelovac, umetniki pa so v času dela imeli v zahvalo brezplačno bivanje. Pozno popoldne se vrnemo v Kragujevac na proslavo praznika dela.

Drugi dan je 1. maj. Dogovorjeni smo, da gremo na Uranak, kjer je mogočna proslava mladine Kragujevca v parku Šumarice, kjer so fašisti med vojno postrelili 7200 prebivalcev Kragujevca. Hodimo od grobnice do grobnice in premišljujemo, kakšne grozote so to bile. Vsak spomenik ima svoje ime. Ustavimo se pri plošči »Veliki školski sat«. To je spomenik dijakom in njihovim profesorjem. Pot nas vodi mimo spomenika »Čistič cipela«, ki je povečen postreljenim otrokom-cigančkom, ker niso hoteli čistiti škornjev nemškimi oficirjem, potem spomenik »Kamen spavane«, v spomin postreljenim medicinskim sestram. Nekoliko naprej je spomenik in grobnica češkim vojakom, katero je postavila srbska vlada v zahvalo Čehoslovaki. V njej leži 44 čeških vojakov, ki so jih Nemci postrelili, ker niso hoteli pobijati Srbov. Mimo originalne srbske vasi, postavljene kot muzej v spomin na

tovariša Tita, pridemo na centralni prostor, kjer je bila proslava. Nastopa 800-članska kulturna skupina Abrašević. Ko se nekoliko odpočijemo, se počasi vračamo po drugi strani parka mimo umetnega jezera v muzej. Tam te ob vstopu zopet stisne tesnoba. Slike, napisi, kape, vžigalniki, ure, dijaške knjižice, delavske knjižice, razstavljene po steklenih vitrinah, ti dajo vedeti, koliko gorja so prebivalci Kragujevca preživeli v času vojne. Mamica, nekaj išče med razstavljenimi predmeti in končno najde. V vitrini je delovna knjižica s sliko, na kateri piše Jože Kustrle. To je bil mamičin stric. Tudi on ni ušel fašističnim krogom. Mamici se zalesketajo solze v očeh. Vem, da ji je hudo. Tiho stojimo in strmimo vsak s svojimi mislimi in spomini. Mamico in očeta spomini vrnejo daleč nazaj v grozne čase, katerih meni ni bilo treba preživljati. Pri izhodu kupimo spominske razglednice in značke ter se pozno popoldne vrnemo v mesto.

Naslednji dan obiščemo nekaj mamičinih sorodnikov, očetovega pri-

Mladi plesalci iz OŠ Gorenjskega odreda Žirovnica v novih narodnih nošah in njihova mentorica Ivanka Rožanc

»JAZ PA TI PA ŽIDANA MARELA«

Na naši šoli že več let deluje folklorna skupina, v kateri sodelujejo učenci od prvega do četrtega razreda. Že od vsega začetka jo vztrajno in prizadevno vodi tovarišica Ivanka Rožanc, v letošnjem šolskem letu pa nam je pripravi plesov pomagal tudi tovariš Pavle Dimitrov. Pokazal je nekaj pristnih elementov gorenjskih plesov, ritem pa mladim plesalcem daje Mojca Legat s svojo harmoniko. Žal se vključujejo v to zanimivo in privlačno interesno dejavnost samo učenci nižje stopnje in res je škoda, da na višji stopnji ta dejavnost ne obstaja. Mnogo učencev bi rado spoznalo lepote slovenskih ljudskih plesov in s tem tudi delček naše kulture.

Vedno smo imeli probleme z oblačili. Šolsko kulturno društvo je v letošnjem letu zbralo denar za šest parov narodnih noš. Rutke in blago smo kupili v Svilanitu, klobuke pri Klobučarstvu v Ljubljani, žamet in gumbe v Avstriji, blago za irhovke smo dobili z 20 % popustom v Suknu Zapuže, iz Vezenine Bled pa smo brezplačno dobili čipke za okras ženskih oblačil. Jožetu Šmidu iz Koroške Bele se zahvaljujemo za delo, ki ga je vložil v izdelavo škornjev, največja zahvala za naše noše pa gre tovarišici Ani Meterc, ki je vse skrbno in lepo sešla. Drobne cvetice na žametne »lajbčke« so izvezle učenke sedmih in osmih razredov: Mojca Gašperin, Darja Pogačar, Karmen Baloh, Jerneja Dečman, Mojca Grubar in Nataša Gorjanc. Tako so naše narejene. Sedaj pa se moramo zahvaliti tudi tistim, ki so vsa leta posojali naše mladim plesalcem. To so: Klemen Novšak, Milena Dubravac, Dunja Hubjer, Polona Zupancič in še mnogi drugi, posebno pa velja zahvala Honovim iz Rodin.

Se enkrat hvala vsem, ki so pomagali pri izdelavi noš in upam, da bo to tudi spodbuda našim folkloristom in njihovi mentorici. Želim pa, da bi ustanovili folklorno skupino tudi na višji stopnji in s tem omogočili učencem, da bi spoznali zahtevnejše slovenske plesne in plesne drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Doslej je ta folklorna skupina sodelovala le na proslavah v naši krajevni skupnosti, v soboto, 6. junija, pa so prvič nastopili tudi izven naše KS. V Mojstrani je bilo področno srečanje folklornih skupin Gorenj-

jatelja, ki tudi dela v Železarni na Jesenicah in nekaj drugih znanec. Povsod dobrodošlice, hrana, pijača in prav zaradi tega so taki obiski kar malo zoprni, saj se človek včasih že komaj premika, tako je sit. Popoldne se začnemo pripravljati na vrnitev. Proti večeru se poslovimo in stric nas odpelje proti Beogradu. V Beograd pridemo v temi preko nizkega hriba, od koder je veličasten razgled na razsvetljeni Beograd, na milijone raznobarnih lučk, ki ti povedo, da prihajaš v milijonsko mesto. Ogledamo si še razsvetljeno zvezno skupščino. Potem v neki restavraciji večerjamo in odidemo na vlak. Štirje naporni dnevi, so storili svoje in kmalu po odhodu iz Beograda sem že spal. Zbudil sem se šele v Brežicah v meglenem deževnem jutru.

Izlet je končan. Vse kar sem doživel, mi bo ostalo v trajnem spominu. Kragujevac kot mesto, Kragujevac kot spomenik, ljudje v njem, odnosi, običaji – vse to je bilo zame nekaj čisto novega. Z besedami se to niti ne da opisati. To so doživetja, ki ostanejo del osebnega življenja. Vsa-kokrat, ko bom gledal razglednice, značke in slike, se bom z mislimi vračal med te ljudi in v te kraje. Od vsega pa mi bo najbolj ostal v spominu obisk v hiši cvetja. Srečen sem, ker sem eden tistih, ki je obiskal grobnico našega Tita, katerega smo imeli vsi radi in katerega lik bo večno živel z nami.

Boštjan Fon, 6. a
OŠ Prežihov Voranc Jesenice

TRBOVELJČANI NA JESENICAH

V soboto, 30. maja, se je ob osmi uri zjutraj s posebnim vlakom pripeljalo na Jesenice 116 članov in članic pobratenega društva upokojencev iz Trbovelj. Na postaji smo pričakali drage goste in jih spremili v dom jeseniških upokojencev, kjer je bil uradni sprejem. Naši pevci so zapeli tri pesmi, nakar je predsednik društva Hanzl Verdnik spregovoril že o tradicionalnih medsebojnih srečanjih in zaželel gostom ugodnega počutja med nami.

Podpredsednik DU Trbovlje tov. Žuza se je zahvalil za dobrodošlico, nakar sta si s predsednikom Verdnikom izmenjala spominska darila. Sprejema so se med drugimi udeležili in pozdravili goste tudi predsednik občinskega sveta zveze sindikatov Jesenice Branko Iskra, predsednik sindikata Železarne Štefan Ščerbic, zastopnik KS Sava Maks Dimnik in častni član DU Jesenice Vencelj Perko.

Po skromni zakuski v domu smo se ob 10. uri z avtobusi odpeljali v Begunje na ogled muzeja talcev. Upravniki muzeja nam je spregovoril o zgodovini graščine, kdo vse so bili lastniki in kakšnim namenom je služila in še zdaj služi ta ogromna zgradba. Podrobneje pa nas je seznanil o dogajanjih med okupacijo, o izseljevanju in deportaciji v razna zloglasna koncentracijska taborišča, o zverinskem mučenju zapornikov, streljanju talcev in na koncu o osvoboditvi Begunj in zapornikov. Tišina, ki je zavladala med nami, ko smo si ogledovali zloglasne celice, je dala slutiti, da je vsak izmed nas z žalostjo in obsojanjem dojemal zverinsko početje okupatorja.

Po obisku v muzeju smo se dalj časa zadrževali na grobišču talcev.

Obiskali smo tudi zgodovinsko obeležje v Dragi, kjer nam je Hanzl Verdnik ob spomeniku talca orisal takratna zverinska početja okupatorja in povedal, da je na tem mestu med drugim padel tudi svet takratnega jeseniškega SKOJ. Člani DU Trbovlje so na spomenik talca položili lep venec.

Iz Drage smo se odpeljali na Bled, kjer smo se zadržali le slabo uro; kar je bilo sicer malo za ogled, pa vendar dovolj, da smo si nekoliko ohladili.

Preko Spodnjih Gorij in Poljan smo nadaljevali pot nazaj na Jesenice, kjer smo v restavraciji Železarne imeli skupno kosilo. Po kosilu smo se odpravili v dom društva upokojencev Pod gozdom. Preostali čas nam je med glasbo, petjem in razgovori kar prehitro minil.

Malo pred 18. uro smo spremili drage goste nazaj na železniško postajo. Vsi smo bili mnenja, da je dan prehitro minil.

Ob slovesu so bile želje vseh, da se prihodnje leto spet srečamo v Trbovljah.

Te

ZAKLJUČNI IZLET PO PRIMORSKI

Kot vsako leto smo se tudi letos odpeljali na zaključni izlet. Težko smo pričakovali četrtek, 4. junija. Zbrali smo se pred gimnazijo, od koder smo se odpeljali proti Kranjski gori in nadaljevali pot na Vrščic. Med potjo smo se ustavili pri Ruski kapelici. Na Vrščicu smo si kupili razne značke in druge spominke. Fantje so bili navdušeni, saj je bilo na Vrščicu še nekaj snega.

Po nešteti ovinkih smo prispeli v Trento. Skozi okna avtobusa smo lahko videli Kugyjev spomenik. Ustavili smo se tudi v koči pri izviru Soče. Kdor je želel, si je ta izvir lahko ogledal. V Trentu smo si ogledali še različne rože, predvsem gorske, med njimi tudi različne vrste jegliča in planike. Na drugem koncu Trente smo si ogledali trentarske muzejsko zbirko. V njej so bili različni predmeti, med njimi tudi nagačeni medved in razna posoda, ki jo je nekoč uporabljala trentarska gospodinja.

Pot smo nadaljevali v Vrsno, kjer smo si ogledali rojstno hišo Simona Gregorčiča. Hišo nam je razkazala njegova pranečakinja. Od daleč smo videli tudi kapelico in pokopališče, kjer je pesnik pokopan. Naslednja postaja je bil Tolmin.

Tu smo se pošteno najedli in odpočili. V Tolminu smo bili kar precej časa, saj smo se šele pozno popoldne odpeljali proti bolnici Franji. Graditi so jo začeli v decembru leta 1943 in 23. decembra je bolnica že sprejela prve ranjence. Vodil jo je dr. Viktor Volčjak po nasvetu domačih aktivistov. Januarja leta 1944 pa je bolnico prevzela dr. Franja Bojc-Bidovec, po kateri je bolnica dobila tudi ime. Zgrajenih je bilo 18 objektov: sobe za ranjence in bunker, izolirnica, operacijska soba, soba za zdravnike, rentgen, shramba za nosila, kuhinja, jedilnica, skladišče, mizarska delavnica, soba za osebje, kopalnica, pralnica, kotel za razkuževanje, invalidski dom, rezervoar, električna centrala, prostor za zakopavanje udov, gornji most in gornji bunker.

Vsi objekti so še vedno opremljeni tako kakor med vojno. Predstavljali smo si lahko, kako težko so zdravili ranjence v tako slabih in težkih pogojih in kako so bolnico obvarovali pred sovražniki. Od tu smo se polni lepih vtisov vrnili na Jesenice in si krajšali čas s pesmijo.

Petra Smrekar, 7. c
OŠ Prežihov Voranc Jesenice

4. JULIJA IZREDEN VLAK Z JESENIC V BRESTANICO

Na Brestaniškem gradu pri Krškem (Rajhenburg) je bila leta 1971. otvoritev zelo dobro urejenega muzeja slovenskih izgnancev. Že več let pa so v teku priprave za ureditev muzeja tudi za zapore in taborišča.

Občinska skupščina in ZZZ NOV občine Krško, Kulturna skupnost Slovenije in Muzej ljudske revolucije Slovenije so v povezavi s taboriščnimi odbori to veliko delo zaključili.

Dogovorjeno je, da bo otvoritev te stalne muzejske razstave NA DAN BORCA, 4. JULIJA 1981. Pripravljeni bodo tudi katalogi in spominske značke.

Na to slovesnost organizatorji vabijo poleg vseh, ki jih je okupator pošiljal v izgnanstvo, zapore in taborišča tudi ostale prebivalce iz vse Slovenije, predstavnike vseh jugoslovanskih republik in pokrajin, kakor tudi predstavnike iz zamejstva.

Za kulturni program in dobro počutje udeležencev bo ob otvoritvi poskrbela občina Krško.

Republiški odbor ZZZ NOV – komisija za bivše politične zapornike, internirance in izgnance in Železniško gospodarstvo Ljubljana sta se dogovorila, da se za udeležence te slovesnosti ORGANIZIRA IZREDEN VLAK, Z ODHODOM Z JESENIC 4. JULIJA OB 6. URI – PRIHOD V BRESTANICO OB 8.55. POVRATEK VLAKA IZ BRESTANICE BO OB 15.40 – PRIHOD NA JESENICE OB 18.37. Vlak bo imel postanke: Javornik, Žirovnica, Lesce-Bled, Radovljica, itd.

Za vse udeležence velja 30 % popust redne cene, lahko pa udeleženci uveljavijo ostale popuste, ki jim po zakonu pripadajo.

Ker morajo organizatorji predhodno vedeti natančno število udeležencev in na katerih postajah bodo vstopali v izredni vlak, naprošata komisiji za bivše politične zapornike, internirance in izgnance pri občinskih odborih Jesenice in Radovljica, da se vsi, ki bi potovali s tem vlakom, prijavijo na občinskih odborih ZZZ NOV DO VKLJUČNO 16. JUNIJA.

R. n.

KAKO SI PREDSTAVLJAM DEJAVNOST »ZA ČISTE IN LEPE JESENICE«

V Železarni števil. 19, 21. maja, je kot samoumevno nadaljevanje dosedanjih prizadevanj na področju očiščevalnih akcij na Jesenicah in v okolici odprta stalna rubrika »Za čiste in lepše Jesenice«. Seveda je razumljivo, da pod ta naslov sodijo aktivnosti na območju cele občine. Za vse, kar je doslej storjenega, velja ponovno pohvaliti tako spodbujevalce in nosilce, kot tudi izvajalce prizadevanj. To je bila predvsem šolska mladina.

Toda priznati je treba, da smo kot družbena skupnost probleme reda in čistote spravili na raven, ki nujno terjata hitre, načrtno in odločne akcije. Posamezne aktivnosti, ki izhajajo iz posamičnih spoznaj in občasnih akcij, ne zadoščajo več. »Bika bo potrebno zgrabiti za roge,« kakor pravijo.

Zato pogledimo probleme v jedro in ugotovimo, kakšna družbena pravila na tem področju imamo, kako bi se v skladu s temi pravili morali obnašati, kako se dejansko obnašamo in kakšne so naše obveznosti, ker se ne obnašamo v skladu s posameznimi pravili. Po temeljiti obdelavi tega področja naših obveznosti se lahko začnemo ukvarjati z dolgoročnejšimi načrti »za čiste in lepše Jesenice«. Zaradi tega bo moj prispevek imel dva dela. V današnjem bom obdelal naša neskladja med napisano besedo in dejanji na področju reda in čistote.

Za urejanje teh zadev imamo sprejete naslednje normativne akte (kot se temu uradno reče):

- Odlok o javnem redu in miru v občini Jesenice — julij 1975. leta;
- Odloka o spremembah in dopolnitvah zgoraj navedenega odloka od septembra 1975. leta in aprila 1979. leta.

- Odlok o hišnem redu na območju občine Jesenice — iz 1967. leta.

Možno je, da obstojajo še katera normativna pravila ali dopolnitve že omenjenih, vendar tudi to popolnoma zadostuje.

Ne mislim navajati in komentirati posameznih členov odlokov, temveč predvsem poudariti: če bi se vsi občani ravnali po odredbah od tretjega do vključno šestega člena, ki navajajo na polnih treh straneh, kaj vse je prepovedano v interesu varstva javnega reda in miru in premoženja, potem bi lahko dobesedno »malicali na cesti«. Priporočam, da se vsebina tega zelo potrebne, a malo upoštevane odloka ustrezno predstavi v sredstvih javnega obveščanja.

Ker pa se naše navade, obnašanje in dejavnosti ne ujemajo z duhom členov, ki prepovedujejo dejanja, ki ustvarjajo nered, nesnago in ogrožajo mir ter premoženje, se je potrebno zateči k tistim članom odloka, ki določajo, kaj bi morali storiti, da popravimo tisto, kar mi vsi kot občani, zlasti pa manjši del nezgobjenih, delamo kljub prepovedi. Če ne moremo preprečiti — moramo zdraviti. Način »zdravljenja« pa je predviden posebej za:

a) temeljne in druge organizacije združenega dela, ki so za posamezne vrste vzdrževanja reda in čistote odgovorne (čl. 7 in 8 odloka) in

b) za lastnike, uporabnike ali najemnike nepremičnin ob javnih cestah (čl. 9. odloka).

Navajam samo nekaj odstavkov dolžnosti za temeljne in druge organizacije združenega dela:

- skrbijo za čistočo na prostoru, za katerega so zadolženi,
- redno vzdržujejo in čistijo prometne površine, parke in zelenice, za katere so dolžni skrbeti,
- asfaltirane prometne površine čistijo v poletnem času z vodo in mokre pometajo v času med 20 in 5. uro.

Za lastnike, uporabnike in najemnike nepremičnin ob javnih cestah, kamor sodijo poleg OZD tudi občani, je k devetem členu obravnavanega odloka dodanih še več dolžnosti v odloku o hišnem redu na območju občine Jesenice. Navajam samo nekatere:

- čistiti pločnik — hodnik ob svoji ali najeti nepremičnini,
- odstranjevati takoj s pločnikov — hodnikov, cestnih jarkov in kanalskih požiralnikov sneg ali naplavine ... z obveznostjo odstranjevanja snežnih plazov in posipanja poledenelih pločnikov itd.,
- hišni sveti so dolžni skrbeti za zaščito zelenic in nasadov v neposredni okolici zgradb ... ustanovanci so dolžni smeti, pepel in druge odpadke odlagati v smetnjake ...
- hišni sveti, lastniki stanovanjskih hiš in stanovalci sami so dolžni skrbeti, da so v zimskem času pločniki pred zgradbami očiščeni snega in ob poledici posuti.

To je le nekaj izvlečkov iz odlokov, ki izrecno navajajo dolžnosti izven stavb in stanovanjskih prostorov, torej na javnih mestih.

Iz tega sledi nekaj zaključkov, in sicer:

- če nimamo ugotovljenih metod in načina za preprečevanje prepovedanega, bi morali biti veliko bolj

dosledni pri izvrševanju dolžnosti za odpravljanje tistega nereda in nesnage, ki ga nismo znali ali mogli preprečiti.

- Pri tem smo trenutno v velikem nasprotju med sprejetimi pravili in našo prakso.

- Potrebno bo dosledno uveljaviti ustrezen sistem organizacije opozarjanja, preverjanja in izvrševanja predpisanih dolžnosti za večji red in čistočo.

- Po sedanjih predpisih so sankcije (kazni) za neizvrševanje dolžnosti preizkušne in se tudi take večina ne uveljavljajo.

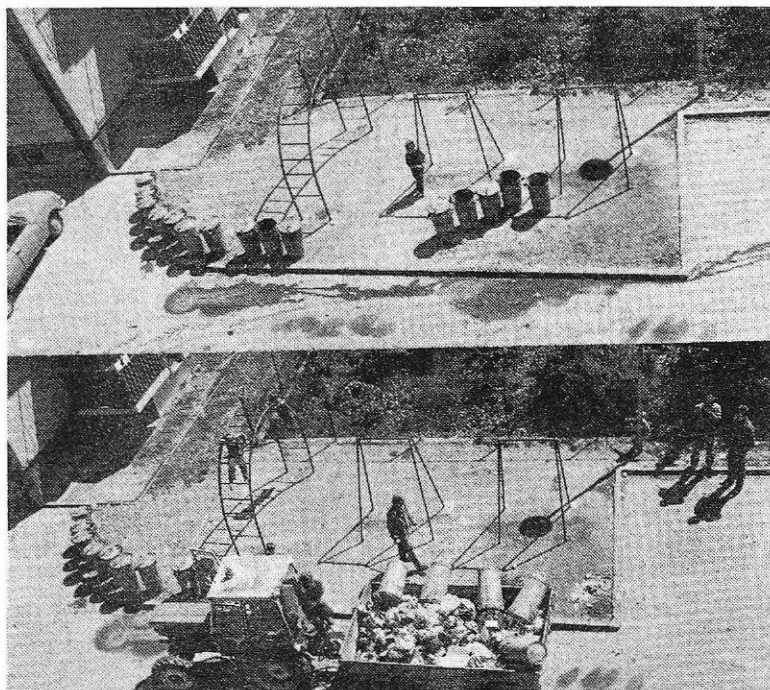
Na vprašanje, kdo je poklican, da zadeve varovanja in vzdrževanja čistega okolja ureja, se odgovor v tem sestavku vseskozi ponavlja. To so vse organizacije združenega dela, zlasti tiste, ki jim je to področje poglavitna dejavnost in vsi občani v

svojem neposrednem življenjskem okolju.

Se najmanj je to šolska mladina, čeprav nimam nič zoper to, da se v očiščevalne akcije iz vzgojnih razlogov vključuje. Glede na možne posledice, ki jih lahko povzroči vse večja onesnaženost našega okolja, zagovarjam stališče, da naj ustrezni organi, ki so navedena pravila oziroma odloke sprejeli, z ustrežno organizacijo zagotovijo tudi njihovo bolj uspešno izvrševanje. Poleg tega je potrebno z ustreznimi propagandnimi in vzgojnimi prijemmi v vseh sredstvih javnega obveščanja, ki so nam na voljo, neprenehoma učiti, spodbujati in opozarjati o naših dolžnostih na tem področju.

Neizčrpne so možnosti s samoorganiziranostjo vseh občanov (samozasčita) v naših osnovnih celicah urejanja medsebojnih bivalnih odnosov, to je v hišnih svetih. Zdi se mi, da bi krajevne skupnosti z oživiljanjem dejavnosti hišnih svetov lahko še največ storile za začetek bolj temeljite akcije »za čiste Jesenice«.

V. Erjavšek

Smeti so očiščene, na igrišču pa so ostale prazne kante namesto gugalnic (Foto I. Kučina)

DELAVSKA ŠTEVILKA ODKRILA ONESNAŽEVALCA

Pravijo, da kjer se osel valja, tam dlako pusti. Pa vendarle gre v tem primeru za bolj inteligentnega »osla«, ki je svojo »dlako« odložil drugam, naj se drugi valjajo v njej, saj sam hoče imeti okrog sebe red in snago. Pustimo ljudsko modrovanje, ki je danes še kako aktualno in preidimo h konkretnemu primeru, ki seveda z oslom nima nobene zveze, kajti med njegovo »dlako« je bilo precej stvari, ki potrjujejo, da gre za človeka in to človeka z delavsko številko jeseniške železarne 31314. Da je grešnik delavec Železarnice z navedeno številko, lahko upravičeno domnevamo, kajti med nesnago, o kateri bo govora, je bilo nekaj deset obračunskih listov osebnega dohodka z navedeno številko in seveda tudi z imenom, ki pa ga bo prizadeti najbrž sam dešifriral ali ugotovil »krivca«, ki si je drznil njegovo nesnago odložiti tam, kjer ne bi smel.

Kdorkoli se poda peš ali z avtomobilom na Mežakljo iskat čistega zraka in paše za oči, ne more odvrniti pogleda od kristalno čistega potoka Rečica, ki izvira v bregu ob cesti na Mežakljo in ob katerem si ob popoldnevih, še predvsem pa v sobotah in nedeljah predvsem delavci Železarnice z družinami, poiščejo nekaj ur sprostitve in oddiha na svežem zraku. Da bi ohranili potok in bregove čiste so v lanskem letu lovci in mladi iz krajevne skupnosti Gorje očistili potok od izvira do izliva v reko Radovno. Tako so se na tej lepoti pasle tudi moje oči, ko naenkrat opazim, da je nekdo, ki očitno hodi gluh in slep ob številnih akcijah in pozivih za ohranitev lepega okolja, ob potoku odložil kup smeti in papirja.

Besen, kako ne bi, saj neštetokrat pobiram nesnago za nevestnimi izletniki in planinci, sem korak usmeril na smetišče ob potoku. Glej ga vraga! Poleg smeti je nekdo od-

vrzel nekaj deset kilogramov revij in časopisov. Kakšna neotesanost, sem si mislil. Učenci šol po domovih zbirajo odpadni papir dvakrat v šolskem letu. Kako bi bili hvaležni neodgovornemu odlagalcu za poklonjen papir. Jeza me je popadala vse bolj, kajti ni mi šlo v glavo, da imamo še take posameznike, ki se poživljajo na vsa prizadevanja za ohranitev čistega okolja in na številne pozive o zbiranju sekundarnih surovin in med njimi tudi odpadnega papirja, ki ga celo uvažamo. V jezi sem začel brskati po kupu, morda pa bom le našel neodgovornega onesnaževalca. Trud, kakor vidite iz uvoda, ni bil zaman.

Med umivanjem rok v ledenomrzlem in kristalno čistem potoku sem se odločil, da to sporočim javnosti. Še toliko bolj, ker je takih neodgovornih, ki se poživljajo na vsa družbena prizadevanja, da bi ohranili naše okolje čisto in lepo, ki ironizirajo vse prostovoljne očiščevalne akcije mladih in drugih, lovcev, tabornikov, planincev, ribičev še precej. Tokrat sem tudi prišel do spoznanja, da je mnogo premalo samo pozivati in prepričevati, ampak da je potrebno tudi kar najbolj konkretno zapisati onesnaževalce. Vabim, da se mi pridružijo tudi drugi.

Prepričan sem, da mi številke ne bo potrebno dešifrirati in da bo prizadeti samokritično priznal svojo neodgovornost in odstranil nesnago in jo odpeljal tja, kamor sodi.

Ljubitelj lepega

OBČINSKO PRIZNANJE 1. AVGUST

Na podlagi 5. člena odloka o priznanju občine Jesenice (Ur. vestnik Gorenjske št. 18-156/78) odbor za izbor nagrajencev in podelitev priznanj občine Jesenice

RAZPISUJE

OBČINSKO PRIZNANJE 1. AVGUST ZA LETO 1981

Občinsko priznanje 1. avgust se podeli:

1. Zaslužnim delavcem ali skupinam delavcev za večletno uspešno in vidno delo v temeljnih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah, društvi ter drugih organizacijah in skupnostih v interesu skupnosti in družbe; ali za izjemno pomembna družbeno koristna dejanja in naloge na kateremkoli področju delovanja ter za aktivno družbenopolitično in samoupravno udejstvovanje, ki prispeva k napredku pri uveljavljanju socialističnega samoupravljanja;

2. organizacijam združenega dela, delovnim in drugim skupnostim, družbenim in drugim organizacijam ter društvom za:

- nadporečne in izjemne rezultate v gospodarjenju ter uresničevanju samoupravljanja, ki so prispevali in prispevajo k razvoju in splošnemu napredku občine,

- uspehe, dosežene v dograjevanju samoupravljanja oziroma samoupravnega sistema v neposrednem izražanju splošnih in dolgoročnih interesov s pravilno usmeritvijo v politiki oblikovanja in delitvi dohodka in spoštovanja načina nagrajevanja po delu,

- delo, opravljeno na področju družbenih in drugih dejavnosti, prežeto z znanstvenim marksističnim pogledom na svet in vsakodnevno usmerjeno k izgradnji socialistične samoupravne družbe,

- uspešno oblikovanje izjemnih organizacijskih oblik samoupravnega organiziranja in samoupravnega urejanja družbenih odnosov ter učinkovito izvajanje planiranih nalog.

Predloge za podelitev priznanj lahko dajo organizacije združenega dela, krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, družbenopolitične organizacije, društva in družbene organizacije, delovne in druge skupnosti.

Obrazloženi predlogi morajo biti predloženi Skupščini občine Jesenice — odboru za izbor nagrajencev in podelitev priznanj občine do 30. junija 1981. V predlogu morajo biti navedeni tudi splošni osebni podatki o predlaganem kandidatu.

Odbor za izbor nagrajencev in podelitev priznanj občine Jesenice

ČEZ 1000 PEVCEV UPOKOJENCEV V SEŽANI

Po Sloveniji delujejo v okviru društev upokojencev številni pevski zbori. Vsem tem pevcem je petje v veselje in radi zahajajo na pevske vaje, saj tam najdejo tudi razvedrilo v družbi sopevcev in tovarišev. Sadove svojega dela pa radi pokažejo na prireditvah v domačem kraju in drugod.

Tako so se letos zbori društev upokojencev predstavili že na občinskih revijah in regijskih srečanjih pevskih zborov v različnih krajih Slovenije. Regijska srečanja so bila organizirana za področja Gorenjske, severne Slovenije, Primorske in celjsko-zasavske regije. Na srečanju so se predstavili moški, ženski in mešani pevski zbori. Vsi sodelujoči na regijskih srečanjih so se lahko udeležili tudi republiškega srečanja pevskih zborov DU Slovenije, ki je bilo letos v Sežani v nedeljo, 6. junija.

Prireditve je stekla v počastitev 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in 35-letnice ustanovitve Zveze društev upokojencev Slovenije, obenem pa je bila to tudi sklepna prireditev tedna upokojencev občine Sežana.

Pokroviteljstvo nad srečanjem je prevzelo predsedstvo občinske konference SZDL Sežana, prireditev je bila Zveza društev upokojencev Slovenije, srečanje pa je lepo in vzorno organiziralo Društvo upokojencev Sežana, za kar zaslužijo vsi organizatorji prisrčno zahvalo za trud in prizadevanje.

Na letošnjem srečanju pevskih zborov društev upokojencev je sodelovalo nad 1000 pevcov iz vse Slovenije, zborji iz Koroške, Trsta in Benečije. Poslušalcem so se naprej predstavili moški zbori po regijah in vsak je zapel po tri pesmi iz naprej dogovorjenega repertoarja. Prijetno je zazvenela pesem iz ust slovenskih upokojencev. Nato so združeni

moški zbori zapeli tri pesmi, med njimi pesem 14. divizije, ki je izvenela zelo mogočno. Skupaj so zapeli še ženski zbori Slovenije in mešani zbori.

Za zaključek so poslušalcem vsi zbori zapeli še Mihelčičevo Slovensko pesem, ki jo je dirigiral sam skladatelj Slavko Mihelčič in Živkovičovo pesem v priredbi Gariča Jugoslavija, ki jo je dirigiral Jože Garič iz Laškega, spremljala pa godba na pihala iz Divače. Prireditve je spremlalo več kot 1500 poslušalcev, ki so z močnimi aplavzi dokazovali uspešno izvajanje programa.

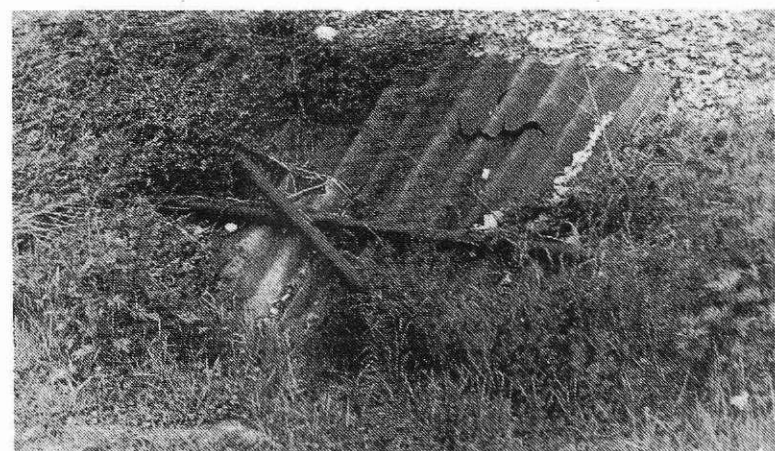
Mnogi so z avtobusi organizirano prišli na izlet v ta lepi košček slovenske zemlje z namenom, da vidijo ta kraj in obenem prisluhnejo pevcem upokojencem, ki zelo uspešno delujejo tudi na kulturnem področju.

Na prireditvi so bili navzoči predstavniki Zveze društev upokojencev Slovenije in občinskih organov iz Sežane. Veliko je bilo prvoborcev in borcev, ko so spremljali svoje vrstnike in njihov program.

Pogostitev vseh pevcov je bila v hotelu Maestozo v Lipici.

Na srečanju je sodeloval tudi moški zbor Društva upokojencev Jesenice, ki ga že dalj časa uspešno vodi Janez Ponikvar. Sicer pa so z Gorenjske sodelovali še pevski zbori društev upokojencev iz Radovljice, Kranja, Škofje Loke, Mengša in Predoselj.

F. J.

Zapuščeno postajališče na Potokih: Minilo je že precej let, kar je bila izvedena rekonstrukcija magistralne ceste na Potokih pri Žirovnici. Pri obnovi cestišča pa je bila odstranjena tudi streha avtobusnega postajališča v smeri proti Jesenicam. Na to streho so izvajalci gradbenih del očitno pozabili, saj že dolgo časa sameva v travi in tudi zob časa jo je pošteno načel. Lepo in prav bi bilo, da bi se nekdo spomnil, da bi streho odstranil, saj marsikoga zbode v oči, kajti polomljeno ograjenje in razcefrana plastika nista za »okras« ob magistralni cesti. Še bolj bi bilo, če bi jo kdo postavil tja, kamor seveda sodi, to je na avtobusno postajališče, kajti potniki proti Jesenicam in naprej v Dolino sedaj čakajo na avtobuse pod milim nebom v dežju in snegu. (Foto in tekst A. Keršič)

Janez GRADIŠNIK: Plamenica.
Založba Borec 1981

Za M. Klinarjem je torej dobil Kajuhovo nagrado naš znani prevajalec in borec za čist jezik. Gradišnika ljubitelji kratke proze — ti pa so med našimi bralci redke ptice — poznajo po zbirkah novel: Pot iz noči (1949) in Ura spomina (1961). Novele nasploh veljajo za bolj resno, skorajda puščobno branje. Čudno, kajne, če pomislimo, da jih je v evropsko slovstvo vpeljal G. Boccaccio, in da so tudi dandanes novele še kar popularne, če le ne izidejo v knjigi, ampak v reviji, še raje v magazinu; pri čemer si bralec gotovo nikoli ne beli glave s tem, da bi delal razliko med (angloameriško) short story in pravo, to je našo evropsko novelo. Mogoče pa je to vprašanje medija, da torej kratka zgodba — kakorkoli ji že pravimo — lepo uspeva, če je umno posajena med članke, zanimivosti, stripe in nasvete, da pa ji slabo kaže, kadar je skupaj s tovarišicami iste vrste natisnjena v knjigi.

Za novele, zbrane v pričujoči knjigi velja vse tisto, kar je značilno za to zvrst — pravzaprav za njeno bolj akademsko različico. Za vse njihove sestavne dele — od zgodbe in značaja pa do zgradbe in jezika bi morali uporabiti zgolj prilastke kot so: skrbno, resno, poglobljeno. Učinek pa nikakor ni puščoben, kot bi po vsem tem pričakovali. Zgodbe lahko beremo tako, da ob tem povsem (ali skoraj povsem) pozabimo, da so predvsem novele, in jih jemljemo zgolj kot to, kar so tudi: spomini na vojni čas, pričevanje o ljudeh, ki so tako ali drugače sodelovali v NOB.

Ni razloga, da ne bi verjeli avtorju, ko v kratkem uvodu pravi, da je v

teh novelah »le malokaj, kar se ne bi bilo res zgodilo«. Pri tem pa ne gre za znano in že obrabljeno snov. Le malokomu je znano, da so imeli Slovenci v Zagrebu med vojno svojo odporniško organizacijo, nekakšno zagrebško OF. Avtor ne obnavlja celotne zgodovine te ilegalne skupine — niti v obrisih ne. V vsaki izmed šestih zgodb pa je podan delček te zgodovine; pri tem se avtor dokaj disciplinirano omejuje le na to, kar je o celotnem dogajanju mogel vedeti pripovedovalec — zagrebški ilegalac Matija.

Ze iz konspirativnih razlogov je posameznik vedel bore malo o zgradbi in delu celotne organizacije — še manj je vedel o početju in o naklepih sovražnika, v tem primeru ustaške policije. Za doživljajski svet ljudi pod okupacijo je posebej značilno to stopnjevano občutje negotovosti glede lastne usode in glede usode bližnjih — svojcev, prijateljev ali sorabcev.

Prav v tem, kako malo je vedel posameznik, v zamegljenosti njegovega obzora, v njegovi negotovosti glede jutrišnjega dne ali glede človeka, ki bi utegnil biti vohun ali izdajalec, pa je živec vsake od teh zgodb. Kot dober pripovedovalec je Gradišnik vedno in povsod izčrpen in natančen, kadar je treba povedati vse, kar je potrebno za razumevanje posamezne zgodbe; pri tem pa je v to »razumevanje« kot nujen sestavni del vključeno tudi nerazumevanje, t. j. nevednost, negotovost junaka in pripovedovalca.

Seveda pa se pri tem vseskozi gibljemo v prostoru realistične poetike. Zgodbe so torej napisane na tisti način, ki je praviloma najbolj povšeči bralcem, ki v literaturi ne iščejo slogovnih in jezikovnih umetnij, ampak pričevanje o neki resničnosti. Seveda pa naletimo v okviru iste poetike, istega proznega načina na velike razlike. Pri Gradišniku seveda ne bomo našli tiste sočne grobosti, ki je značilna na primer za

Charriera (pisca Metulja), pa čeprav si eden kakor drugi pravzaprav prizadeva v isti smeri: kako rekonstruirati preteklost, kako jo napraviti dojemljivo za bralca, kako jo »zajeti v zgodbo«. Ta primerjava bi lahko izzvenela kot žaljiva, vendar to vsekakor ni bil moj namen.

Hotel pa sem podčrtati neko razliko. Prav dobro vem, s čim Charrière privlači bralce: največ nemara prav s to sočnostjo, grobostjo, združeno z nekakšno božansko preproščino. V Gradišnikovih zgodbah o ilegalcih seveda ne bomo našli ne prvega, ne drugega ne tretjega. Zavest, ki je oblikovala to pripoved, je predvsem razumna, občutljiva (moralno občutljiva), pa zadržana. Njegovo osnovno stališče do vojne in do ilegale je pravzaprav najbolj izraženo v sklepu novele Dve vreči moke, kjer ilegalac Matija, potem, ko je moral med izvrševanjem naloge prenašati družbo ustašev in takorekoč »tuliti z volkovci«, pravi takole: »Nekateri kratko malo nismo za nekatere reči, ker nismo dovolj trdi zanje.«

Vendar pa je treba upoštevati tudi tole: vsakdo, kdor se je šel upornika proti Nemcem ali ustašem, je moral biti pripravljen, da bo ubit, ali, kar je bilo včasih še huje, zaprt. In če je prišel v kremplje policije, je moral prestajati samico, zasliševanje, mučenje — pa najsi je bil ali pa ni bil dovolj trd za vse to. Tudi ilegalcu Matiju to ni bilo prihranjen. Tri izmed šestih zgodb govorijo o njegovih jetniških izkušnjah.

Vsaka izmed zgodb je v sebi zaključena — pisatelj pri tem ne kaže nagnjenja, da bi napisal veliki tekst. Klub temu pa se časovno in vsebinsko navezujejo druga na drugo. Ne le da je pripovedovalec (in glavni junak) v vseh isti, tudi sicer čutimo, da se vseskozi gibljemo v istem svetu. Hote ali nehoti si konec koncev iz vseh zgodb sestavimo podobo nekoga, ki sicer ni igral nobene izmed ključnih vlog v veliki drami našega upora, ki pa je vendarle možato nosil svoj delež; pri čemer to, da je tvegval lastno kožo, včasih niti ni bilo najhujše.

Marko Hudnik

KULTURNA PRIREDITEV V COŠ TONE ČUFAR JESENICE

V četrtek, 4. junija, je bila ob 18. uri v večnamenskem prostoru zares lepa kulturna prireditev. Namen prireditve je bil predstavitev dela in življenja učencev v novem šolskem centru na Plavžu, ki je velik uspeh prvega samoprispevka.

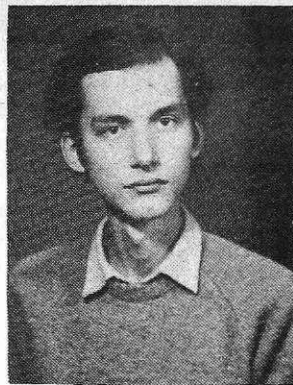
Osrednji kulturni dogodek pomeni razstava likovnih in ročnih del. Za slovesno otvoritev so poskrbeli pevci in člani dramskega krožka. Pevci vseh treh zborov, ki delujejo na šoli, so pripravili pod vodstvom zborovodkinj — Mire Mesaričeve in Marije Reichmanove prisrčen koncert. Zapeli so nekaj pesmi iz svojega bogatega programa, saj so se samo v tem šolskem letu naučili preko 50 pesmi. Zal so s svojim kvalitetnim nastopom navdušili le maloštevilne poslušalce.

Med nastopi pevskih zborov so predstavili bogato delo interesnih dejavnosti, ki delajo v okviru šolske skupnosti učencev. V posamezne interesne dejavnosti je vključenih več kot 80 % učencev. Mentorji interesnih dejavnosti so zlasti učitelji šole, le nekaj je prebivalcev KS Plavž. Vsega dela niso mogli predstaviti. Preveč je vsega, da bi v eni uri lahko šolo večkrat pridete, veste, da so vsi hodniki stalni razstavní prostor, kjer prizadevni učitelji likovne vzgoje mesečno razstavljajo nove in nove izdelke.

Zares škoda in nerazumljivo nam je, da je bilo nastopajočih več kot obiskovalcev. Učenci in pedagoški delavci smo bili žalostni in razočarani. Mnogo ur prostega časa smo vložili v delo, obvestili smo prebivalce prek lokalne radijske postaje o prireditvi, učence šole smo večkrat obvestili preko šolske razglasne postaje, da bi pripeljali svoje starše, a vse zaman. Pa vendar bi nam udeležba prebivalcev pomenila moralno spodbudo za nadaljnje delo. Ob koncu naj še enkrat povem, da je razstava odprta do 19. junija vsak dan od 9. do 18. ure.

Miha Dakskobler
novinarski krožek
OS Tone Čufar Jesenice

Dopisujte

DEJANU SVETLINU V SPOMIN

V sredo, 3. junija, smo se za vedno poslovili od 21-letnega DEJANA SVETLINA, učitelja klavirja na Glasbeni šoli Jesenice in študenta akademije za glasbo v Ljubljani.

Dejan Svetlin se je rodil 5. junija 1960. leta in odrasel v družini, ki je bila naklonjena glasbi. Tako je glasbo vzljubil tudi Dejan in se že zgodaj navezal na klavir. Prve skrivnosti črno-belih tipk mu je na Glasbeni šoli Jesenice razgrnil učitelj klavirja Lojze Jeram, ki je kmalu spoznal Dejanov talent za glasbo, posebno za klavir. Ko so Dejanove zmogljivosti že prerasle osnovno obvladovanje klavirja, je na predlog pedagoga Jerama, glasbena šola poskrbela, da je izpolnjevanje klavirja nadaljeval pri znanem profesorju klavirja Pavlu Šivicu v Ljubljani. Težka zahrbtna bolezen, ki je načela Dejanovo zdravje pred desetimi leti, ga je nenehno ovirala v neverjetnem glasbenem razvoju in zagnanosti. Ko je zaradi težke bolezni moral opustiti marsikatero mladeniško navado in obveznost — bil je dober športnik, aktiven član ZSMS, zelo aktiven član glasbene mladine, član mladinskega mešanega pevskega zbora Blaž Arnič, učenec in dijak — se je popolnoma posvetil klavirju. Nastopal je na raznih proslavah, kulturnih prireditvah, korepetiral, spremljal soliste, s koncertnimi točkami sodeloval na otvoritvah raznih razstav (Dolikovci so ga še posebno imeli radi in cenili), spremljal šolske zборе ... skratka — s svojim občutnim igranjem je bil pogosto prisoten v kulturnem dogajanju na Jesenicah. Ni priznaval krute, zahrbtnosti bolezni. Premagoval jo je s klavirjem. Klavir je bil njegovo življenje, njegova ljubezen, njegovo upanje ... njegova mladost je bila poezija in glasba ... glasba in poezija.

Vzornik mu je bil sloviti poljski skladatelj in pianist Frideric Chopin. Globoko je spoštoval osebnost in delo tega velikega klavirja. Ob 170-letnici rojstva velikega glasbenika je 5. marca 1980 Dejan priredil nepozaben klavirski VEČER CHOPINA. Ob tem pomembnem glasbenem dogodku, ki je do zadnjega sedeža napolnil dvorano amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice, je Železar zapisal: »... tak in tako slaven skladatelj je postal vzornik mlademu in izjemno nadarjenemu pianistu Dejanu Svetlinu. Zelo smelo in z veliko hrabrostjo se je »lotil obravnave« velikega genija. Na črno-belih tipkah nam je prikazal delček Chopinovih čudovitih Preludijev, Polonais, Mazurk, Sherz, Etud, Balad ... Ističasno je devetnajletni pianist prikazal zrelo muziciranje in odkril ogromen potencial nadarjenega glasbenika. Dokazal je, da so njegove tehnične sposobnosti in zmogljivosti izredne. Ima zelo natančne udarce, zvočne nianse obvladuje z zanesljivo suverenostjo, z natančno odmerjenimi tempi, zbrano in tekoče obvladuje notni material (BREZ NOT), v katerem razkriva tolikšno zvočno bogastvo, kot ga od mladega muzika niti pri-

bližno nismo mogli pričakovati ... Dejan Svetlin nam je z vsebinsko poglobljeno interpretacijo približal velikega skladatelja, sam pa nas je prepričal, da je njegova klavirska igra dokaz resničnega talenta.« (avtor F.R.)

Eden Chopinovih biograf je zapisal da je slavní pianist rekel: »V življenju mora človek imeti tudi malo sreče, jaz sem jo imel ...«. Tudi mladi Dejan Svetlin si je želel več sreče, kot jo je imel, kar smo mu želeli tudi vsi, ki smo ga poznali. Toda nevidljive in neotipljive zakonitosti življenja so namenile veliko prekratko življenjako pot mlademu in izjemno nadarjenemu pianistu.

Dejan ni priznal poraza pred boleznijo in postal je študent Akademije za glasbo v Ljubljani in hkrati stalni učitelj klavirja na Glasbeni šoli Jesenice. Kot študent v razredu znane pedagoginje profesorice klavirja Zdenke Novakove je Dejan potrdil in dokazal tako visoke kvalitete muziciranja, da je profesorica ob smrti svojega študenta v globoki žalosti izjavila: »Ni bil dalet čas, ko bi Dejan postal velik pianist in bi se poleg njegovih učencev še marsikateri pedagog od njega mnogo naučil.«

Glasbena šola Jesenice je bila njegov drugi dom. V njej je prebil ves »prostí čas. Za debelimi zidovi stare arhitekture (da ni nikogar motil) je v poznih večernih urah nešteto krat preigral in študiral razna klavirska dela in se poglobljal v skrivnosti velikih klavirskih mojstrov, kot so Chopin, Bach in drugi. Kot pedagog je bil priljubljen pri učencih in njihovih starših. S skromnostjo, ki je krasila njegovo mladost, si je pridobil naklonjenost in posebno spoštovanje pri sodelavcih, ki so ga celo izvolili za vodjo oddelka za klavir. Glasbena šola Jesenice je prav na njegovem prizadevnem in ustvarjalnem delu in na njegovi glasbeni bodočnosti snovala velik del svojih šolskih načrtov. S smrtjo Dejana Svetlina pa je izgubila predanega, sposobnega in požrtvovalnega pedagoga, sodelavca pa iskrenega, skromnega in plemenitega tovariša.

Kako priljubljen je bil, je potrdilo tudi zadnje slovo od njega. Na njegovi zadnji poti so ga spremljali poleg njegovih najbližjih tudi številni učenci, njihovi starši, mladinci in ljubitelji glasbe. Ob njegovem slovesu so člani trobilnega kvarteta šole svojemu preljubljenemu tovarišu v slovo in zahvalo za skupne nastope na raznih kulturnih prireditvah zaigrali žalostinke, katerim se je pridružil mladinski mešani pevski zbor Blaž Arnič, ki je zapel pesmi, ki jih je tako rad prepeval tudi njihov umrli tovariš. Od Dejana se je v imenu Glasbene šole Jesenice poslovil njen ravnatelj Janko Pribošič in član kvarteta Leon Leskovšek, učenci šole pa so zasuli krsto z rožami.

Ceprav je bila Dejanova glasbena kariera kratka, pa bo njegovo delo ostalo kot pomnik nanj. Zahvaljujemo se mu za požrtvovalno pedagoško delo in za razvoj glasbene kulture na Jesenicah, kar nam bo ostalo v srcih kot najlepši spomin na njega in njegovo kratko, toda plodno življenjako pot.

Učiteljski zbor GS Jesenice

EDINO, KAR IMAM, JE ŽIVLJENJE

Življenje je dolgo čakanje na konec čakanja, ki traja trenutek. Trenutek od rojstva do smrti. Nesrečen je tisti, ki mora živeti s trpljenjem. a sreča največja je duši njegovi potrti

prav to, da živi. Ni važno trpeti, nesrečo imeti ... Pomembno je biti sposoben živeti.

Pesem je napisal pokojni Dejan, 22. marca 1980.

Področno srečanje folklornih skupin Gorenjske v Mojstrani (Foto I. Kučina)

KONCERT MEŠANIH PEVSKIH ZBOROV S KOROŠKE IN JESENIC

GLASBENA MLADINA JESENICE VABI NA KONCERT MEŠANIH PEVSKIH ZBOROV

SPD Rož iz Šentjakoba v Rožu na avstrijskem Koroškem in Blaž Arnič z Jesnic, ki bo potekal pod geslom: »Ne vrag, le sosed bo mejak!«

SPORED

MPZ Blaž Arnič: 1. Lasso: Madona mia cara, 2. Bruckner: Locus iste, 3. Bach: Psallite Deo nostro, 4. Arnič: Manzanares, 5. Kuhar-Gobec: Jutri gremo v napad, 6. Gabrijelčič: Spomin, 7. Tomc: Vuštnjaka je ni, 8. Kernjak: O, ti preburna ženska stvar, 9. Lebič: Luba vigred se rodi, 10. Simoniti: Kolo.

MPZ SPD Rož: 1. Gallus: Svoboda, 2. Vremšak: Koj zan liep trošt, 3. Gobeč: Hrasti, 4. Simoniti: Na Vipavskem, 5. Kernjak: Kako grmi inoj bliska, 6. Lebič: Ta drumlica je zvozlana, 7. Vremšak: Štej za prišle te navice, 8. Tomc: Snovi sem dobiv pisemce, 9. Krpač: Oj, Moravo, 10. Danga: Širba pe loc.

Koncert bo jutri, v petek, 12. junija, ob 19.30 v dvorani gledališča Tone Čufar na Jesenicah.

**LEPA LUKIĆ, MIODRAG PETROVIČ-ČKALJA IN DRUGI
NA JESENICAH**

Predprodaja vstopnic bo od ponedeljka, 15. junija, dalje vsak dan dopoldan od 8. do 12. ure na upravi Športnega društva Jesenice, Ledarska 4, telefon 81-579 in na dan prireditve od 17. ure dalje v blagajnah športnega parka v Podmežaklju.

Iz pisarne ŠD Jesenice

Na katere delovne naloge bo kandidat razporejen, bo odvisno od trenutnih kadrovskih potreb oziroma od fizičnih sposobnosti kandidata.

Žalujoči: sestra Rozka in nečakinja Sonja ter ostalo sorodstvo

DELIKATESA – poslovalnica 7, Titova 7 in
DELIKATESA – Kašta 4
na Plavžu, Tavčarjeva 6.

V mesecu juniju bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna v Radovljici.

Za prevoz z osebnim avtomobilom ali kombijem do osem oseb ali 1.000 kg tovora ali če potrebujete vlečno službo pokličite na telefon sekcije taksistov Jesenice štev. 83-284.

Društvo upokojencev Jesenice vabi svoje člane na redno letno konferenco društva, ki bo v soboto, 13. junija, ob 16. uri v domu društva na Jesenicah Pod gozdom 13.

Piknik bo tako kot v lanskem letu na vrtnem prostoru pri domu. Vabljeni so vsi člani društva. Da bi dobili vsaj približno število udeležencev, prosimo vse člane društva, da se predhodno prijavijo v torkih dopoldne. Piknik bo organiziran tako kot v lanskem letu. Vsak prijavljeni bo dobil bon za malico. Začetek piknika bo ob 15. uri. Vabljeni so vsi člani društva z ženami.

13. in 14. junija italij. barvni akcij.
film ZORA LAŽNIH BOGOV ob 18.
in 20. uri.
15. in 16. junija amer. barv. erot.
film V ČAST ZRELIH ŽENSK ob
18. in 20. uri.

20. junija italij. barvni akcijski
film ZORA LAŽNIH BOGOV ob
10.30

Kandidati naj pošljejo svoje vloge na naslov Razpisna komisija pri Kinematografskem podjetju Jesenice do vključno 27. junija 1981.

Interesenti za licitacijo morajo do devete ure vplačati 10 % varščine.

[illegible]

PESTRA DEJAVNOST TVD PARTIZAN JESENICE V MAJU

Maj, ki je za sam po sebi bogat z različnimi prireditvami, je bil tokrat mesec, v katerem so tudi člani TVD Partizan Jesenice pokazali del svojega pestrega znanja in aktivnosti.

Iz pisanega in ustnega dogovaranja v prvih mesecih tega leta je v maju prišlo tudi do prvih srečanj med TVD Partizan Javornik-Koroška Bela in Partizanom Jesenice. Prvo srečanje je bilo 18. maja na Jesenicah. Sodelujočih iz obeh društev je bilo okrog sedemdeset. Mlajši cicibani in cicibanke so se pomerili med seboj v štafetnem teku, mlajši in starejši pionirji ter pionirke v preskoku in na bradli, starejši pionirji pa so odigrali med seboj igro med dvema ognjema.

Povratno srečanje je bilo 2. junija na Koroški Beli. Program je bil isti, le da so tokrat med dvema ognjema igrala dekleta. Najuspešnejši posamezniki so prejeli diplome, na Koroški Beli tudi medalje, kar pa ni bil prvenstveni namen obeh srečanj. Cilj vsega je bila izmenjava izkušenj pri delu, spoznavanje med seboj in popestritev vadbe v obeh društvih. Vse to naj bi pripeljalo do še tesnejšega sodelovanja med obojema društvoma, skupnih akcij, množičnih nastopov, predvsem pa dajeja oboje društvo pobudo za večje sodelovanje vseh društev Partizan v občini, saj le enotni lahko uspešno nastopajo navzven.

Člani društva TVD Partizan Jesenice so v nedeljo, 31. maja, vrnilo obisk vrstnikom iz Domžal. Kar sto jih je odpotovalo v Domžale, od najmlajših do najstarejših. Že

prvi jutranji žarki so dali vedeti, da bo dan vroč in res je bilo tako.

Po pozdravnih govorih predsednikov obeh društev in izmenjavi spominskih daril so s tekmovalcem pričeli mlajši cicibani in cicibanke, ki so premagovali različne ovire v svojem štafetnem teku. Mlajši in starejši pionirji so pokazali svoje znanje na bradli, preskoku in v parterju, pionirke na gredi, dvovisinski bradli in preskoku. Za kratek premor so poskrbele pionirke iz osnovne šole Domžale z ritmično vajo, jeseniške telovadke z vajo na gredi in v parterju, judoisti pa s prikazom moderne samobrambe. Srečanje se je potem nadaljevalo še s plezanjem po vrvi za pionirje, z igro med dvema ognjema za mladince, odbojko za članice in malim nogometom za članice. Za zaključek sta se med seboj pomerili mešani štafeti, od najmlajših do najstarejših in v premagovanju najrazličnejših ovir in v spretnosti, srečanje pa so zaključili člani obeh društev z vlečenjem vrvi.

Srečanje je organizacijsko in tekmovalno zelo uspešno, okrepilo dosežanje prijateljskega in spletno tovariške vezi. Domžalčani so se potrudili in čeprav delajo v skromnih pogojih, so pokazali veliko znanja. Člani Partizana Jesenice in Partizana Domžale so se dogovorili za nadaljnje sodelovanje in srečanja vsaj enkrat letno, saj je le tako lahko viden napredek, je pa tudi spodbuda za nadaljnje delo.

Ob povratku so Jeseničani zavili še v ljubljanski živalski vrt, se povsili in sprostil po napornem dopoldnevu in se v poznih popoldanskih urah zadovoljni vrtili na Jesenicah, bogatejši za nove izkušnje in spoznanja.

NA PETEM ČETVERBOJU ZMAGALA EKIPI ELANA

V soboto, 30. maja, je bil na Jesenicah peti športni četverboj, na katerem so sodelovali športniki in športnice iz delovne organizacije Elan Begunje, TOZD HV Bela, postaja milice Jesenice in Merkur TOZD Universal Jesenice. Slovenski otvoritvi četverboja so poleg športnikov prisostvovali tudi gostje: Stefan Nemec, Franc Kobentar, Brane Iskra, Pavel Lotrič, Stefan Šerbič in Božo Pantur.

Po končanem tekmovalstvu so se vsi udeleženci zbrali na tovariškem srečanju na Pristavi in še bolj okrepili prijateljske vezi. Tam so tudi razglasili rezultate.

REZULTATI – MOŠKI

ODBOJKA: 1. Elan, 2. PM Jesenice, 3. TOZD HV Bela.

MALI NOGOMET: 1. Elan, 2. TOZD HV Bela, 3. Universal, 4. PM Jesenice.

KEGLJANJE (posamezno): 1. Pavel Smolej 493 kegljev, 2. Bogdan Vilman 435, 3. Alojz Blažič 432 kegljev.

Ekipno: 1. Universal 1683 kegljev, 2. Elan 1645, 3. TOZD HV Bela 1614, 4. PM Jesenice 1550 kegljev.

STRELJANJE Z ZRAČNO PUŠKO (posamezno): 1. Rudi Kokalj 168 krogov, 2. Pavel Ježerski 165, 3. Brane Globočnik 165 krogov.

Ekipno: 1. Universal 606 krogov, 2. PM Jesenice 592, 3. Elan 567, 4. TOZD HV Bela 482 krogov.

KEGLJANJE NA ASFALTU – ŽENSKO (posamezno): 1. Valerija Jelševar 194 kegljev, 2. Darinka Grosak 189, 3. Olga Kajdič 172 kegljev.

Ekipno: 1. Elan 493 kegljev, 2. Universal 464, 3. TOZD HV Bela 460 in 4. PM Jesenice 427 kegljev.

STRELJANJE Z ZRAČNO PUŠKO – ŽENSKO (posamezno): 1. Zvonka Rožič 132 krogov, 2. Martina Kuder 130, 3. Angela Mrak 114 krogov.

Ekipno: 1. PM Jesenice 315, 2. Elan 306, 3. Universal 303 in 4. TOZD HV Bela 264.

Končni vrstni red:

– moški: 1. Elan, 2. Universal, 3. PM Jesenice, 4. TOZD HV Bela;

– ženske: 1. Elan, 2. PM Jesenice, 3. Universal, 4. TOZD HV Bela.

Prehodni pokal je osvojila ekipa Elana. Organizator naslednjega, šestega športnega četverboja bo Merkur TOZD Universal Jesenice.

OBVESTILO REKREATIVCEM

Vse rekreativce, ki so uporabljali telovadnice ŽIC, TVD Partizan Jesenice in COŠ Tone Čufar Plavž obveščamo, da je 31. maja prenehal rekreacija za delavce železarne Jesenice.

Komisija za športno rekreacijo

Zmagovalna ekipa Elana

NA JESENICAH JE BILO REPUBLIŠKO PRVENSTVO V ŠPORTNI GIMNASTIKI

V telovadnici osnovne šole Tone Čufar na Plavžu so v soboto in nedeljo, 6. in 7. junija, merili moči najboljši telovadci in telovadke na letošnjem republiškem prvenstvu v športni gimnastiki. Prvenstvo je odlično organiziralo in izvedlo telesno-vzgojno društvo Partizan Jesenice. Nastopili so tekmovalci iz 19 društev, ki so se na prvenstvo uvrstili na podlagi rezultatov iz predtekmovalj.

Največ uspeha so na prvenstvu imeli telovadci in telovadke iz Ljubljane, ki so osvojili kar šest prvih mest, uspešni pa so bili tudi telovadci iz Trbovelj, ki so osvojili dve prvi mesti.

Na prvenstvu so se za dobre uvrstitve potegovali tudi mlade telovadke TVD Partizan Jesenice pod vodstvom trenerja Leona Mesariča. Pri pionirskih druge selekcije so nastopile štiri Jeseničanke. Najboljša je bila Sandra Stefanovski, ki je zbrala 33,25 točke in je osvojila 13. mesto. Naredila je dve napaki, drugace pa bi se lahko uvrstila tudi med prvih pet ali šest.

Nina Slaninik je zbrala 31,00 točk in je zasedla 29. mesto, Mojca Perat je zbrala

30,725 točke in zasedla 31. mesto, Dagmar Brajkovič je zbrala 22,750 točke in zasedla 35. mesto. Pri tem velja dodati, da ni nastopila na preskoku zaradi lažje poškodbe.

Dve Jeseničanki pa sta nastopili tudi med članicami. Lea Mesarič je nastopila v zveznem razredu, kjer je tekmovala z obveznimi in poljubnimi vajami. Zbrala je 56 točk in zasedla dobro četrto mesto. Druga Jeseničanka je bila Karmen Gasar, ki je tekmovala med članicami, ki imajo v programu samo poljubne vaje. Bila je edina tekmovalka, zbrala pa je 34,25 točke. Pri tem velja dodati, da je prijetno presenetila z dobro izvedbo na vseh orodjih.

Obe najboljši jeseniške telovadki bosta čez 14 dni sodelovali na državnem prvenstvu v športni gimnastiki, ki bo v Prilepu na Makedoniji.

Republiško prvenstvo v športni gimnastiki je resnično uspešno, pa tudi po udeležbi je bilo bolj množično kot pretekla leta, to pa je nesporen dokaz, da se športna gimnastika v Sloveniji spet uveljavlja.

J. R.

V SOBOTO TEK NA VRŠIČ

V soboto, 13. junija, bo organiziran prvi gorski tek na Vršič. Doslej se je že uveljavil pomladni tek na smučeh, ki pa je letos zaradi pomanjkanja snega žal odpadel. Lani je bil prvič izveden tudi septembrski kolesarski kros. Letos pa bo organiziran tek (lahko tudi hoja) od hotela LEK v Kranjski gori, kjer bo start, do sedla Vršiča. Vsi trije teki bodo odsele povezani v tekmovalstvo za skupno trofej Vršiča.

Prijave sprejema organizator (Turistično društvo Kranjska gora) na dan teka od 13. ure dalje pred hotelom LEK, kjer bo tekmovalna pisarna.

Proga bo potekala v spodnjem delu po asfaltirani vršički cesti, v gornjem delu pa po stari cesti. Časovni limit teka bo dve uri in pol. Promet na cesti bo urejen tako, da bo varnost tekmovalcev zagotovljena. Tekmovalci bodo razvrščeni v pet skupin (moški do 30. leta starosti, od 30. do 40. leta in starejši od 40 let ter ženske do 30 in nad 30 let starosti). Okrepčevalnici bosta pri Mihovem domu in na sedlu Vršiča.

Razglasitev rezultatov bo takoj po zaključnem tekmovalstvu na cilju, če bo vreme slabo, pa uro po končanem teku pred hotelom LEK v Kranjski gori. Startnina za tekmovalce je 100,00 din (startna številka, okrepčila, priznanja in medalje).

Če kje, velja pri vseh vršičkih tekih, da je zmagovalcem vsakdo, ki zmoro tekmovalni napor in pride na cilj. Zato imajo vršički teki poleg tekmovalnega predvsem zdrav športno rekreativni pomen. Prav zato se jih udeležuje iz leta v leto več tekmovalcev. Pričakujemo, da bo tako tudi v soboto.

ŽELEZARNA SEDMA

V soboto in nedeljo, 30. in 31. maja, je bilo v Radovljici 33. republiško delavsko prvenstvo v šahu SR Slovenije. Med 49 ekipami je nastopila tudi ekipa železarne Jesenice. Prvenstvo je bilo izredno množično, pa tudi izredno močno, saj je nastopilo kar 40 moštrovskih kandidatov in celo dva mojstra.

Ekipa Železarne je začela nekoliko slabše, vendar je drugi dan tekmovalnja popravila uvrstitve in na koncu uspešno zasedla sedmo mesto, kar je izreden uspeh. Presenetljivo je zmagala ekipa Papirnice iz Količevega pred Ljubljansko banko, Ingradom iz Celja, SZDL iz Ljubljane, Slogo JLA, Iskro iz Kranja, Železarno z Jesenice, Lito-strojem iz Ljubljane itd. Za ekipo Železarne so igrali mojstrski kandidat Vojko Meninger (8,5 točk v 11 partijah), Ivan Pavlin (3 točke v 5 partijah), Anton Krničar (1 točka v 6 partijah), Lado Krajnc (6 točk v 11 partijah) in Franci Ravnik (7,5 točk v 11 partijah). Ekipa je izgubila tri dvojboje, enega je igrala neodločeno, kar v sedmih dvojbojih pa je ekipa zmagala.

MAJA NAJBOLJŠI KRAJNİK

Na rednem mesečnem hitropoteznem turnirju za mesec maj je med 13 igralci zmagal Lado Krajnc pred Martinom Janom in Antonom Krničarjem. V skupni uvrstitvi za hitropotezno prvenstvo Jesenice vodi Krajnc.

VELEMOJSTER PLANINC

V nedeljo, 7. junija, je bilo na Jesenicah drugo srečanje pionirjev šahistov, na katerem so razglasili rezultate najboljših šahovskih krožkov v Sloveniji v sezoni 1980/1981. Največ točk je zbrala osnovna šola Stari trg ob Kolpi pred OŠ Ivan Cankar z Vrhnike, OŠ Stane Kosce iz Šmartna, OŠ Peter Sprajc iz Zalca, OŠ Gornja Radgona itd.

Republiška komisija pri šahovski zvezi Slovenije je ocenjevala tako tekmovalne uspehe kot tudi množičnost, organiziranost, prizadevanost in drugo, kar naj bi se bolj spodbudilo mentorje na osnovnih šolah. Kljub temu da so se nekaj let na Jesenicah krožki dobro organizirani, jih v zadnjih letih na nekaterih šolah zaradi pomanjkanja mentorjev sploh ni. Šahovsko društvo Jesenice je že napravilo program, da bi v šolskem letu 1981/1982 vse šole imel organiziran šahovski krožek. V letošnjem letu nobena šola z Jesenice ni kandidirala za najboljši krožek v Sloveniji preprosto zaradi tega, ker na republiško komisijo ni prispelo nobeno poročilo (obrazec), ki so ga morali izpolniti mentorji. Upajmo, da bo že v naslednjem letu drugače.

Ob koncu prireditve, katere se je udeležilo kar 42 pionirjev in mentorjev, so trije znani slovenski šahisti: velemojster Planinc, mojstra Jelen in Preinfalk odigrali simultanko na 42 deskah. Pet pionirjev je uspešno iztržilo pol točke.

Kulturni program na prireditvi je organiziralo DPM Jesenice, pokrovitelj prireditve pa je bila Železarna Jesenice. Celotno organizacijo prireditve so uspešno izpeljali prizadevni organizatorji Šahovskega društva Jesenice.

TK

PREŠERNOVA KOČA NA STOLU ODPRTA

Vsem obiskovalcem Karavank sporočamo, da je Prešernova koča na Stolu od 6. junija dalje redno oskrbovana.

PD Javornik-Koroška Bela

BALINARSKI TURNIR ZA PRVENSTVO TOZD REMONTNE DELAVNICE

V soboto, 6. junija, je bilo v športno rekreacijskem centru na Kresu tekmovalje posameznikov v balinanju za prvenstvo TOZD Remontne delavnice. Za tekmovalce je bilo veliko zanimanje, saj so se za tekmovalje poleg delavcev TOZD prijave tudi njihove žene in otroci. Posebno zagrizeno so se borili najmlajši, ki so pokazali poleg športnega znanja tudi tekmovalno disciplino.

REZULTATI:

Moški: 1. Peter Ilič, 2. Emil Krmelj, 3. Čazim Babič, itd.

Ženske: 1. Darja Košir, 2. Iva Vidmar, 3. Ladija Sodja, 4. Čvetka Pipan.

Otroci: 1. Boštjan Sodja, 2. Franci Šteblaj, 3. Miha Larisi, 4. Alojz Klinar.

RATEŠKI REŠEVALCI SO VADILI

Konec maja je na Vršiču potekal tečaj, na katerem so gorski reševalci iz Rateč osvežili znanje, ki ga potrebujejo za hitro in učinkovito reševanje ponesrečenec v gorah. Tečaj je vodil član postaje GRS Rateč Jože Rožič. Rateški gorski reševalci so v prejšnji steni nad Tlačerjem domom vadili dviganje in spuščanje gorskih reševalcev ter nosil s ponesrečenec.

Tečaj se je udeležilo enajst gorskih reševalcev iz Rateč, pred inštruktorjem Jožetom Rožičem pa so morali pokazati znanje v vožnji v hitri pripravi in izdelavi improviziranih pripomočkov za reševanje ter v uporabi tipizirane opreme za reševanje v gorah.

Tečaj je bil za vse udeležence koristen, tečajniki pa so uspešno opravili tudi obnavljalni izpit.

A. Kerštan

LJUBITELJEM KEGLJANJA NA ASFALTU

Od ponedeljka, 15. junija, do nadaljnjega bo zaprto štiristo metrov avtomatsko kegljišče v športnem parku v Podmežaklju.

Vsem, ki ste našli razvedrilo in koristno športno udejstvovanje v tem športnem objektu, se športno društvo Jesenice in njegova delovna skupnost priporočata za ponovni obisk v jesenski sezoni.

Iz pisarne ŠD Jesenice

RAZPIS TEKMOVANJA V SLALOMU ZA SLAVKOV MEMORIAL

Planinsko društvo Gozd Martuljek vabi vse člane planinskih društev v jesenski občini na smučarsko tekmovalstvo po našem članu, ki se je ponesrečil v Španiji.

Veslalom bodo izvedli v nedeljo, 14. junija, na plazu pod Špičkom s pričetkom ob 10. uri. Prijave sprejemamo do 9.30, ko bo izrebanje startnih števil.

Posamezniki tekmujejo v vseh starostnih kategorijah na lastno odgovornost. Najboljši trije v vsaki kategoriji prejmejo medalje.

Tri prvovrstne ekipe (ekipe sestavljajo trije najboljši tekmovalci in najboljša tekmovalka iz istega planinskega društva) prejmejo pokale, najboljša

KONČANI OBČINSKI LIGI STAREJŠIH PIONIRJEV IN PIONIRK

Komisija za ŠSD pri ZTKO Jesenice je tudi letos izvedla tekmovalstvo po liga načinu na starejših pionirjih in pionirke na področju občine Jesenice.

Tako pri starejših pionirkah kot tudi pri starejših pionirjih so sodelovale vse osnovne šole v občini, igralo pa se je po dvokrožnem načinu.

Prvi del lig je potekal po vnaprej določenih terminih, zataknilo pa se je pri drugem delu, ker so roki obeh občinskih lig in roki obeh regijskih lig sovpadli, tako da je bilo treba od dogovorjenega odstopiti, vadiitelji posameznih šolskih reprezentanc pa so se morali sami dogovarjati za nove roke.

Zaradi tega je liga izgubila zanimivost, ob nastalih težavah pri določanju novih rokov pa nekaj tekem tudi ni bilo odigranih.

Na sploh pa tekmovalje lahko ocenimo kot uspešno, saj je bilo odigranih kar 53 tekem, na katerih se je vrstilo veliko pionirjev in pionirk, ki bi ob nadaljnjem strokovnem delu lahko zrastle v dobre košarkarje in košarkarice.

Najboljši pionirji in pionirke z vseh šestih osnovnih šol svojo športno pot nadaljujejo v moštvih košarkarskega kluba Jesenice.

ČLANI V NASLEDNJEM KOLU JUGOSLOVANSKEGA POKALA

Plamen Kropa : Jesenice 75:84 (38:40)

Jeseniški člani so v prvem kolu tekmovalja za jugoslovanski pokal na področju Gorenjske v telovadnici osnovne šole Lipnica premagali vedno neugodno moštvo kropskega Plamena.

Domače moštvo je precej visoko, sestavljajo ga pa igralci, ki imajo že precej izkušenj iz nastopov v slovenskih ligah, saj jih je nekaj igralo za Triglav iz Kranja, Radovljico in Jesenice. Prvi polčas je minil ob rahli premoči Jeseničanov, ki pa niso izkoristili nekaj priložnosti, da bi se doma-

Košarka je tako v polnem zamahu zažvela v vseh osnovnih šolah, tudi v tistih, kjer je prej niso v tolikšni meri igrali. Največ zasluga pri tem vsekakor gre tistim profesorjem telesne vzgoje, ki so znali učence navdušiti in usmeriti na treninge, ki so jih vodili vadiitelji, katere so v posameznih šolah nastavili s pomočjo košarkarskega kluba Jesenice.

Uvrstitve:
Starejši pionirke: 1. OŠ Prežihov Voranc, Jesenice, 2. OŠ 16. december Mojstrana, 3. OŠ Tone Čufar Jesenice, 4. OŠ Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela, 5. OŠ Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora, 6. OŠ Gorenjskega odreda Zirovnica.

Starejši pionirji: 1. OŠ 16. december Mojstrana, 2. OŠ Tone Čufar Jesenice, 3. OŠ Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela, 4. OŠ Gorenjskega odreda Zirovnica, 5. OŠ Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora, 6. OŠ Prežihov Voranc Jesenice.

V bodoče si želimo še več razumevanja in pomoči v posameznih osnovnih šolah, da bi tudi pionirji OŠ Karavanskih kurirjev NOB Koroška Bela lahko vadili in tekmovali v novi telovadnici in se tudi po tem izenačili s svojimi vrstniki.

BREZ ZMAGE PROTI NAJBOLJŠIM

LOKAINVEST SKOPJA LOKA : JESENICE (mladinci) 79:71 (43:34)

Visoki jeseniški mladinci niso bili kos precej nižjim Škofječanom. Ko so Jeseničani igrali posamično obrambo, so bili Škofječani prehitri, ko so postavili čuno, pa so jo razbili z izredno natančnimi meti od daleč. Gostje bi morali predvsem bolj igrati pod obema košem. Pod svojim bi morali predstavljati s svojo višino nemoremostljivo oviro, pod košem nasprotnika pa bi morali metati bolj zbrano. Velja pripomniti, da pri Škofječanih igra precej igralcev za člansko moštvo in da nekateri izmed njih v njem igrajo pomembno vlogo. Vzrok poraza je tudi izredno oster in neiznačen kriterij sojenja obeh soodnikov, saj je zaradi petih osebnih napak igrače moralo zapustiti nekaj ključnih igralcev Jesenice, tako da so tekmo končali z igralci s klopi. Kljub porazu pa Jeseničani še vedno delijo prvo mesto.

Igrali so: Vezosi, Novak, Brgant, Beretin, Tušek, Malko, Lunder in Domevšek. Nekaj igralcev je zaradi končnih izsetov manjkalo.

JESENICE : SAVA KRANJ (mladinke) 45:48 (25:26)

Jeseniške mladinke bi z bolj borbeno igro kaj lahko premagale tokrat nerazpoložene Kranjčanke. Eden pomembnih vzrokov poraza je tudi izredno slabo izvajanje prostih metov, saj so od 23 prostih metov zadele le pet.

Igrale so: Lah, Slaninik, Malko, Berus, Stražisar, Mlačnik, Katnik, Ulčar in Smolej.

Obe kadetki dekliski vrsti sta po pričakovanju izgubili z ekipama Kladivar iz Zirov (slovenski prvak pri starejših pionirkah na zadnjem pionirskem festivalu) in Save iz Kranja, ki tudi sodi v sam vrh slovenske košarke.

A MOŠTVO KADETINJ : KLADIVAR ŽIRI 73:24 (36:7)

Za moštvo so nastopile: Dragojevič, Joković, Čepon, Kiler, Stražisar, Janke, Deretič, Krnarič, Kučina, Pernuš, Šolar in Mežnarec.

B MOŠTVO JE IGRALO S SAVO V KRAJNJU z naslednjimi igralkami: Bartelj, Faletič, Berus, Čatač, Smrtnar, Alisič, Hadislemjanovič, Kelih, Alisič, Filipovič in Bešič. Rezultat: 51:25 (31:8).

Obe moštvi v ligaških tekmah prvič sodelujeta in sta popolnoma neizkušeni, po-

leg tega pa se pozna, predvsem A moštvo, da sta z rednimi treningi pričeli šele, ko so vremenske razmere to omogočile, ker zaradi prezadevanosti telovadnic čez zimo ni bilo močnega vadit.

Kadetskmo moštvo proti bolj izkušeni ekipi škofječanske Lokainvesta, v pretekli sezoni so uspešno igrali v SKL, ni bilo splošno dosegi ugodnejšega rezultata. Prvi polčas so igrali dokaj uspešno na svoje visoke igralce, v drugem pa so s posamičnimi akcijami napeljali vodo na mlin Škofječanov, ki jim ni bilo težko iz nasprotnih napadov dosežati koš za košem. Kadeti bodo v bodoče morali zaigrati kolektivneje, bolj borbeno, predvsem pa boljše v obrambi, saj bi zaradi izredne višine morali za vsakega nasprotnika v gorenjski ligi predstavljati težko oviro. Tekmo so izgubili z rezultatom 78:55, polčas 30:28.

Igrali so: Šterk, Brgant, Stanovčič, Tušek, Lunder, Trifkovič, Softič, Beretin. Trije igralci so manjkali zaradi končnega izleta.

Pionirsko moštvo, ki letos v Gorenjski ligi prvič tekmuje, bi skoraj presenetilo svoje vrstnike v Gorenji vasi. Domačinom sta s svojimi odločitvami pomagala tudi domača sodnika.

Za Jesenice so igrali: Urbas, Gavjak, Cvetkovič, Seršen, Hadlič, Čabrič, Kuvek, Pešič, Tomakič, Sučir, Čapak, Rezultat: 46:43 (22:16).

TEKME KK JESENICE V NASLEDNJEM KOLU

Člani – Radovljica : Jesenice; mladinci – Jesenice : Senčur, sobota ob 19. uri v Podmežaklju; mladinke v Mengem v soboto ob 17.30 v Podmežaklju; kadeti s Triglavom v Kranju, pionirji z Lokainvestom ob 9. uri v Podmežaklju. Pri kadetkinjah je prvi del tekmovalja končan.

3. in 4. KOLO TRIM LIGE V KOŠARKI

Tretje in četrto kolo trim lige v košarki bosta v torek, 16. junija.

Razpored: 15.30 Mojstrana : TOZD HV Bela A igrišče (beton)

Strojne delavnice : Javornik-Koroška Bela B igrišče (asfalt)

16.15 Gradbinec : KS Plavž (A), Trhle veje : Železar (B)

17.00 TOZD HV Bela : Železar (A), KS Plavž : Trhle veje (B)

17.45 Javornik-Koroška Bela : Gradbinec (A), Mojstrana : TOZD Strojne delavnice (B)

MB